

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

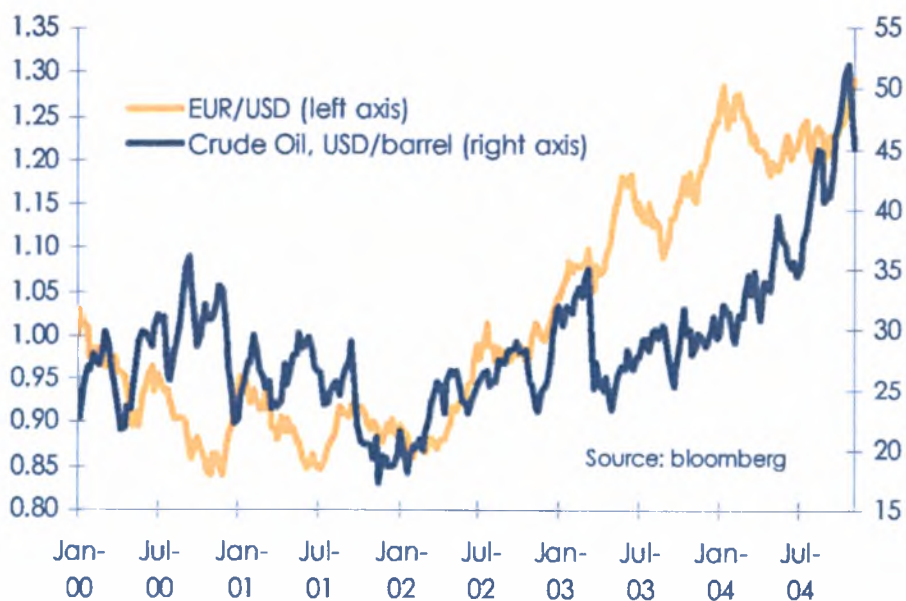
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Ο ρόλος των εμπορικών τραπεζών στην χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων ως μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας (Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Της Φοιτήτριας: ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΒΟΛΟΣ 2005

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 4319/1

Ημερ. Εισ.: 25-02-2004

Δωρεά: Συγγραφέα

Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΟΕ

2005

MAY

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
PROJECT'S SUMMARY.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

1.1 Η ιστορική εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος.....	8
1.2 Η διάρθρωση της Ελληνικής Οικονομίας από τον 19 ^ο αιώνα και ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε αυτήν μέχρι σήμερα.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Οι εμπορικές τράπεζες.....	28
- Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του εμπορικού συστήματος...28	
- Τα χαρακτηριστικά των κανονισμών που επιδρούν στις αποφάσεις των εμπορικών τραπεζών.....	32
- Οι στόχοι των εμπορικών τραπεζών.....	34
2.2 Ο εγχώριος τραπεζικός τομέας.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΜΜΕ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

3.1	Εισαγωγή (Ορολογία – Ορισμός –Κατηγορίες ΜΜΕ).....	47
3.2	Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα και η σημαντικότητά τους για την ελληνική οικονομία.....	54
3.3	Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

4.1	Εισαγωγή.....	69
4.2	Τραπεζικός Δανεισμός – Πηγή Χρηματοδότησης για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις;	71
-	Ιστορική ανασκόπηση για το ρόλο του κράτους στις τραπεζικές εργασίες και πώς επηρέασε το χρηματοδοτικό του ρόλο προς τις επιχειρήσεις πριν από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	71
-	Το οικονομικό πρόβλημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αναφορικά με τις εμπορικές τράπεζες.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

5.1	LEASING (Χρηματοδοτική Μίσθωση).....	84
-	Εισαγωγή	84
-	Βασικές Κατηγορίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης.....	87
-	Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Θεσμού της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης.....	88
-	Πλεονεκτήματα χρηματοδοτικής μίσθωσης.....	88
-	Μειονεκτήματα χρηματοδοτικής μίσθωσης.....	90
5.2	Το Leasing στην Ελλάδα.....	91
5.3	FACTORING (Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων).98	
-	Εισαγωγή.....	98

- Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του θεσμού Factoring...	102
- Πλεονεκτήματα του θεσμού Factoring.....	102
- Μειονεκτήματα του θεσμού Factoring.....	102
5.4 Το Factoring στην Ελλάδα.....	103
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	107
ΣΧΟΛΙΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	127
ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.....	129

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΘΕΜΑ: Ο ρόλος των εμπορικών τραπεζών στην χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων ως μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας (Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, θα εξεταστεί η αποτελεσματικότητα των εμπορικών τραπεζών ως προς το δανεισμό των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μιας και αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην χώρα μας.

Η διάρθρωση της εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος της χώρας μας και αναφέρονται τα σημαντικότερα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας αλλά και του υπόλοιπου κόσμου, και πώς αυτά επηρέασαν την οικονομία της χώρας και ιδιαίτερα την βιοτεχνία και την βιομηχανία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται ο ρόλος των εμπορικών τραπεζών, τα γενικότερα χαρακτηριστικά τους, οι στόχοι τους και οι κανονισμοί που επιδρούν στις αποφάσεις τους. Ακόμη παρουσιάζονται οι κυριότερες εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και όλη η πορεία τους τα τελευταία έτη.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ο ρόλος και η σημαντικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τόσο στον ελλαδικό χώρο όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια επισκόπηση των σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις σχετικά με τον τραπεζικό δανεισμό που αποτελεί και την κύρια πηγή χρηματοδότησής τους.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης (Leasing, Factoring) που έκαναν την εμφάνισή τους τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, και στο νομοθετικό τους πλαίσιο.

Τέλος, παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα-συμπεράσματα της παρούσης εργασίας.

Project's Summary

Title: The importance of the financial part of commercial banks in small and medium sizes enterprises for the growth of greek economy (European union).

The present project refers to commercial banks and their part in greek economy. The small and medium sizes enterprises consist the majority of greek enterprises, but they have to deal with serious problems. The major problem is thought to be funding. Commercial bank's loans are consider as the main solution for this great problem, but the high standards that banks request from the enterprises to approve a loan make this idea forbidden.

The project has five chapters.

The first chapter, is a historical analysis of the banking system in Greece and the greek economy of the 19th century until nowadays. The second chapter, refers to commercial banks in Greece, the third chapter is about small and medium sizes enterprises in Greece and European Union. The fourth chapter, analyses the problems that small and medium enterprises are facing, accordingly with commercial banks and the last chapter include informations about Leasing and Factoring.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

1.1 Η ιστορική εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος

Το σύγχρονο Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα προσιδιάζει περισσότερο με το Ευρωπαϊκό σε αντιδιαστολή με το Αμερικάνικο.

Οι πρώτες βάσεις του τραπεζικού συστήματος τέθηκαν επί Ιωάννη Καποδίστρια με την ίδρυση της πρώτης ελληνικής τράπεζας το 1828 με την επωνυμία «Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα» και λειτουργούσε υπό την μορφή Κρατικής Τράπεζας. Η κυριότερη εργασία της ήταν η έκδοση έντοκων ομολόγων έναντι των παρεχόμενων κεφαλαίων προς την Τράπεζα. Καμία άλλη τραπεζική συναλλαγή δεν περιλαμβανόταν στις δραστηριότητες της και δεν είχε δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμμάτων. Υπό αυτές τις συνθήκες, η «Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα» διέκοψε τη λειτουργία της το 1835.

Έτσι, στην ουσία η αφετηρία του τραπεζικού συστήματος και η άσκηση της τραπεζικής πίστεως τοποθετείται στο έτος 1839 με την ίδρυση της Ιονικής Τράπεζας, όταν τα Ιόνια νησιά ήταν ακόμη υπό την Αγγλική κυριαρχία. Η Ιονική Τράπεζα συνέχισε τη λειτουργία της και μετά την απελευθέρωση των Ιονίων νησιών και την προσάρτησή τους στην Ελλάδα το 1864, και της παραχωρήθηκε το εκδοτικό προνόμιο που διατήρησε μέχρι το 1920.

Άλλες τράπεζες που λειτουργούσαν εκείνη την εποχή και είχαν επίσης το εκδοτικό προνόμιο ήταν, η Τράπεζα Ήπειρο-Θεσσαλίας που ιδρύθηκε το 1881 με έδρα το Βόλο και είχε πέντε υποκαταστήματα

και η Τράπεζα Κρήτης η οποία είχε ιδρυθεί το 1889 με έδρα τα Χανιά και της είχε παραχωρηθεί το δικαίωμα έκδοσης χαρτονομισμάτων στην Κρήτη.

Το έτος 1841 χρονολογείται η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία αποτελεί σταθμό στην ιστορική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα. Αποτελεί την αφετηρία της καλά οργανωμένης πίστης σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, γιατί παράλληλα με το εκδοτικό προνόμιο που κατείχε, δρούσε και ως εμπορική τράπεζα μιας και ήταν ο κύριος τροφοδότης κεφαλαίων για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Μια δεύτερη αξιόλογη τράπεζα που ιδρύθηκε το 1893 ήταν η Τράπεζα Αθηνών, η οποία ήταν καθαρά εμπορική τράπεζα και μέχρι τη συγχώνευσή της με την Εθνική Τράπεζα (1953) συνέβαλλε σημαντικά στη γόνιμη συμπαράσταση και ικανοποίηση των αναγκών των παραγωγικών κλάδων της χώρας.

Κατά την μεταπελευθερωτική περίοδο και μέχρι το 1900 ιδρύθηκαν αρκετές τράπεζες, οι οποίες λειτουργούσαν είτε υπό την μορφή εμπορικών τραπεζών ή τραπεζών ναυτιλιακής πίστεως ή πιστωτικών συνεταιρισμών ή βιομηχανικής πίστεως. Οι τράπεζες αυτές σε μεγάλο ποσοστό αποδείχθηκαν ανίκανες να αντεπεξέλθουν στις αντίξοες συνθήκες των πολεμικών περιπετειών του 1897 και διέκοψαν τη λειτουργία τους πλην της Εθνικής Τράπεζας, της Ιονικής, της Τράπεζας Αθηνών και της Τράπεζας Κρήτης.

Επιπλέον, η ίδρυση μεγάλου πλήθους τραπεζών σημειώθηκε και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μερικές από αυτές είναι:

- Τράπεζα Μυτιλήνης (1901)
- Λαϊκή Τράπεζα Δομοκού (1902)

- Τράπεζα Ανατολής (1904)
- Λαϊκή Τράπεζα (1905)
- Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος (1907)
- Τράπεζα Πειραιώς (1916) κ.α.

Αυτή η έξαρση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων είναι αποτέλεσμα των ευνοϊκών συνθηκών που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα μετά την επιτυχή έκβαση των Βαλκανικών πολέμων. Με τον διπλασιασμό του πληθυσμού, γεννήθηκαν αυξημένες ανάγκες επενδυτικής δραστηριότητας και άνοδος των εμπορικών συναλλαγών με αποτέλεσμα να είναι επιτακτική η ανάγκη για εξεύρεση κεφαλαίων και παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων.

Υπολογίζεται ότι το 1927 οι Τράπεζες που υπήρχαν στην Ελλάδα έφταναν τις 38, αριθμός δυσανάλογος με τη πυκνότητα του πληθυσμού.

Την περίοδο αυτή έχουμε και τις πρώτες συγχωνεύσεις τραπεζών, όπως για παράδειγμα η Τράπεζα Αξιών συγχωνεύεται με την Τράπεζα Βιομηχανίας, η Γενική Τράπεζα της Ελλάδος με την Λαϊκή Τράπεζα κ.α.

Οι μετέπειτα κρίσεις που ακολούθησαν καθώς και ο αριθμός των τραπεζών που ήταν δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με τις ανάγκες της αγοράς, ανάγκασαν πολλές τράπεζες να ανακόψουν την λειτουργία τους δημιουργώντας σημαντικές ζημίες στους καταθέτες.

Μέχρι την εποχή εκείνη το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα έπασχε διότι δεν υπήρχε κανένας κεντρικός οργανισμός με ρόλο ρυθμιστή της πίστωσης και της κυκλοφορίας του νομίσματος.

Πλέον υπήρχαν περισσότερα του ενός πιστωτικά ιδρύματα που είχαν το εκδοτικό προνόμιο, πράγμα που παρεμπόδιζε τον έλεγχο και την ενιαία άσκηση νομισματικής πολιτικής. Γενικότερα, βασίλευε μια αναρχία σχετικά με την κατανομή των πιστώσεων προς τους διάφορους κλάδους της εθνικής οικονομίας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί το κράτος να ακολουθήσει μια ενιαία οικονομική πολιτική ικανή να πειθαρχήσει την κατεύθυνση των πιστώσεων, βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου και των αναγκών της οικονομίας.

Η ανάγκη για εφαρμογή ριζοσπαστικών μέτρων και οργάνωσης του τραπεζικού συστήματος της χώρας, συνέπεσε με την επικείμενη ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι αλλαγές αυτές εκτός των άλλων περιλάμβαναν τον σαφή διαχωρισμό των εμπορικών τραπεζών και των άλλων εξειδικευμένων τραπεζών, την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928 δίνοντάς της το μοναδικό πλεονέκτημα να έχει αποκλειστικά το εκδοτικό προνόμιο και αναθέτοντάς της τη σταθεροποίηση του νομίσματος. Αυτή ήταν και η αρχή ενός έντονου κρατικού παρεμβατισμού στα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας.¹

Ο ρόλος των τραπεζών στην χρηματοδότηση της οικονομίας ήταν πάντα καθοριστικός και αναγκαίος μιας και μέχρι πριν λίγα χρόνια κρατούσε το μονοπώλιο του δανεισμού. Ακόμη και σήμερα ενώ υπάρχουν αρκετές εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης όπως το Leasing, το Factoring κ.α., η κύρια πηγή εξωτερικού δανεισμού εξακολουθεί να είναι οι τράπεζες.

Με την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο κρατικός παρεμβατισμός έχει μειωθεί σημαντικά, οι θεσμικές αλλαγές που είχαν κριθεί αναγκαίες έχουν επέλθει, ο ανταγωνισμός μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι εντονότερος, τα τραπεζικά προϊόντα

καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα των αναγκών της αγοράς. Παρόλο όμως που τα πράγματα δείχνουν ευοίωνα, είναι πολλά αυτά που πρέπει να γίνουν για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των ελληνικών τραπεζών ως χρηματοδοτικούς οργανισμούς για την ανάπτυξη της οικονομία μας.

-
1. Λεωνίδου Σαρ. Λώλου «Το Τραπεζικόν Σύστημα (ιστορία - εξέλιξις -διάρθρωσις)» Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Αθήνα 1965, σελ. 167-172

1.2 Η διάρθρωση της Ελληνικής Οικονομίας από τον 19^ο αιώνα και ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε αυτήν μέχρι σήμερα.

Η Ελλάδα το 19^ο αιώνα ήταν ένα κράτος νεοσύστατο, και συνεπώς οι συνάψεις και οι γενικότερες τάσεις, οικονομικές και πολιτιστικές, που είχαν διαμορφωθεί εντός του προηγούμενου κρατικού πλαισίου, της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, παρέμεναν ισχυρές. Έτσι μπορεί να υποστηριχτεί ότι μόνο μετά το 1922 η εθνική οικονομία διαμορφώνει μια ενότητα επαρκώς ομοιογενή, συνεκτική και με δική της, αυτοτελή δυναμική.

Η ίδρυση του νέου κράτους το 1830 υπό τη βασιλεία του Όθωνα, εγκαινίασε αναμφίβολα μια νέα δυναμική, οι τάσεις όμως που ακολουθούσε ακόμη η οικονομία είχαν ήδη δρομολογηθεί στο πλαίσιο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Από τον 17^ο -18^ο αιώνα είχε διαμορφωθεί ένα σύστημα εμπορικών ανταλλαγών με την Ευρώπη με τέτοιο τρόπο ώστε η Αυτοκρατορία να αποτελεί τον εξαγωγέα αγροτικών προϊόντων -πρώτων υλών και τροφίμων- και εισαγωγέα βιοτεχνικών προϊόντων -υφασμάτων κ.τ.λ. Με την εκβιομηχάνιση της δυτικής Ευρώπης από το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα με επίκεντρο την Αγγλία, αυτές οι τάσεις διογκώνονταν καθώς αυξανόταν δραματικά και ο συνολικός όγκος των συναλλαγών σε διεθνές επίπεδο. Γενικότερα, ο ανερχόμενος βιομηχανικός καπιταλισμός με την επεκτατική δυναμική του έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου σκληρού ανταγωνισμού που βάθυνε τις ανισότητες και υποχρέωνε όλες τις χώρες να προσαρμοστούν στους όρους του.

Ο προβληματισμός, για την συνέπεια των εξελίξεων αυτών, επικεντρωνόταν στις παραμορφώσεις των εγχώριων οικονομικών συστημάτων, με την παρακμή των παραδοσιακών βιοτεχνιών, στην ανάπτυξη της παραγωγής και εξαγωγής αγροτικών προϊόντων και πρώτων υλών με χαμηλή προστιθέμενη αξία, στις μονομέρειες εξαρτήσεις και στις εύθραυστες ισορροπίες. Παραδοσιακές βιοτεχνίες, όπως η νηματουργία του βαμβακιού κατέρρευσαν μπροστά στο μη συναγωνίσιμο βιομηχανικό νήμα.

Η Ελλάδα ήταν μακριά ακόμη από τους απόηχους της βιομηχανικής επανάστασης και ταλαιπωρημένη από τον δεκαετή Βαλκανικό πόλεμο. Ωστόσο, με συντριπτικό το βάρος των αγροτικών απασχολήσεων η ελληνική επικράτεια δεν ήταν ένας απομονωμένος τόπος, ούτε μια κλειστή αυτοκαταναλωτική οικονομία. Ήταν μια Μεσογειακή εκχρηματισμένη οικονομία, ενταγμένη στα εμπορικά δίκτυα της Μεσογείου, με παλαιές εμπορευματικές καλλιέργειες -το Μεσογειακό τρίπτυχο, σιτάρι, λάδι και κρασί- και αναπτυγμένες θαλάσσιες επικοινωνίες.

Η ανάπτυξη της βιοτεχνίας στην ύπαιθρο παρατηρείται σε όλη την Ευρώπη από το 16^ο -17^ο αιώνα. Οι ελληνικές περιοχές δεν έμειναν ξένες προς το φαινόμενο αυτό, που είχε όμως ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Οι βιοτεχνίες δεν απλώθηκαν σε μεγάλα, ενιαία γεωγραφικά σύνολα, λόγω και της ιδιόμορφης γεωγραφίας, ούτε απέσπασαν τα νοικοκυριά από τις αγροτικές ασχολίες. Μάλλον λειτουργούσαν ως συμπληρωματική εποχική απασχόληση, για τη συμπλήρωση του χρηματικού εισοδήματος των νοικοκυριών.

Πέρα όμως από τις εγκατεστημένες βιοτεχνίες, που αφορούν τον κλωστοϋφαντουργικό τομέα, οι περισσότερες βιοτεχνίες της ελληνικής υπαίθρου πήραν τη μορφή των νομαδικών επαγγελματών, δηλαδή των περιπλανώμενων ομάδων τεχνιτών, που

με στοιχειώδη, φορητό εξοπλισμό μετακινούνταν ορισμένη εποχή κάθε χρόνο, κάποτε σε μεγάλες αποστάσεις, για να ασκήσουν το επάγγελμά τους σε ένα ευρύ δίκτυο οικισμών. Το φαινόμενο αυτό αφορούσε όχι μόνο τα επαγγέλματα της οικοδομής αλλά και πλήθος άλλα επαγγέλματα, όπως τους βαρελοποιούς, τους ξυλοκαρβουνάδες, τους χτενάδες κ.α.

Αυτή η μορφολογία της ελληνικής βιοτεχνικής παραγωγής της υπαίθρου, με την περιορισμένη «εδαφικότητα», τη χαμηλή τεχνικότητα και την απουσία αξιόλογων σταθερών εγκαταστάσεων, οφείλεται σε ένα σύνολο παραγόντων όπως, μικροί τοπικά διαθέσιμοι πόροι, κατακερματισμένες αγορές, έλλειψη υδραυλικής ενέργειας κ.λ.π.

Στους στόχους των νέων αρχών του ελληνικού βασιλείου συμπεριλαμβανόταν η τόνωση της τοπικής οικονομίας και ειδικότερα της βιοτεχνίας με την εισαγωγή νεότερων τεχνικών συστημάτων. Οι προσπάθειες που έγιναν δεν ευοδώθηκαν, καθώς δεν συνοδεύονταν από ανάλογη μέριμνα και για την τύχη της παραγωγής. Μεταξύ 1830-1845 πάνω από 20 επιχειρήσεις υποστηρίχτηκαν με ποικίλους τρόπους από το κράτος, ελάχιστες όμως επέζησαν.

Κέντρο της πολιτικής εξουσίας, της Διοίκησης και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, σημείο υποδοχής των εισροών πληθυσμού από τον ελληνισμό της διασποράς, η Αθήνα ήταν και έγινε η πόλη της βιοτεχνίας καταναλωτικών αγαθών και τελικά της βιομηχανίας.

Στα 1868-1874 τοποθετείται στην Ελλάδα η αρχή της εκβιομηχάνισης. Στα 1875 ο αριθμός των εργοστασίων στην Ελλάδα είχε φτάσει τα 110-120. Η κατάσταση της Ελλάδας ευνοήθηκε ιδιαίτερα με την εκθρόνιση του Όθωνα το 1862 και θεσμοθετήθηκε

το Σύνταγμα του 1864, ενός από τα πρώτα δημοκρατικά συντάγματα της Ευρώπης που καθιέρωνε τη καθολική ψηφοφορία (φυσικά, μόνο για τους άνδρες). Η προσάρτηση των Ιονίων νησιών στα 1864 είχε εμπλουτίσει το μικρό ελληνικό βασίλειο με μια περιφέρεια που είχε μακρόχρονες δυτικές επιρροές και ανάλογο μορφωτικό επίπεδο. Οι τιμές των αγροτικών προϊόντων βρίσκονταν σε ανοδική πορεία και η διανομή των εθνικών γαιών το 1871 έλυσε μια χρόνια εκκρεμότητα και ενεργοποίησε την αγορά γης. Όλοι αυτοί οι παράγοντες είχαν άμεσες επιπτώσεις στη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού κλίματος για τις επιχειρήσεις, και σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να τοποθετηθούν οι υλοποιήσεις στο χώρο της βιομηχανίας αλλά και των αστικών επιχειρήσεων γενικότερα (τράπεζες, εταιρείες, χρηματιστήριο).

Η περίοδος 1873-1896, η λεγόμενη Μεγάλη Ύφεση, αποτελεί μια σημαντική καμπή στην εξέλιξη της διεθνούς οικονομίας. Τα συσσωρευόμενα προβλήματα, ο οξύς ανταγωνισμός, η μείωση των ρυθμών αύξησης του διεθνούς εμπορίου και το φάσμα της ανεργίας υποχρέωσαν όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά κράτη να πάρουν μέτρα. Στο επίπεδο του διεθνούς εμπορίου, το σημαντικότερο ήταν ο προστατευτισμός.

Οι σημαντικότερες επιπτώσεις της Ύφεσης στην Ελλάδα αφορούσαν τον αγροτικό χώρο. Η πτωτική πορεία των τιμών εγκαίνιασε τότε τον παρατεταμένο μαρασμό της υπαίθρου, που τελικά οδήγησε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους στη μετανάστευση.

Στην περίοδο αυτή κυριάρχησε στα πολιτικά πράγματα της χώρας ο Χαρίλαος Τρικούπης που επιδίωξε να επιταχύνει τον «εκσυγχρονισμό» της χώρας με την κατασκευή μεταξύ άλλων, και των μεγάλων έργων υποδομής. Τα σχέδια αυτά εξυπηρετήθηκαν με τη συστηματική προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό και την αύξηση της φορολογίας-ιδίως των έμμεσων φόρων. Η πολιτική αυτή δεν

έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα και τελικά οδήγησε τη χώρα στην πτώχευση του 1893.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο της διεθνούς ύφεσης, των παραμορφωτικών επιπτώσεών της στην ανοιχτή και αδύναμη ελληνική οικονομία αλλά και των γεωπολιτικών συνθηκών γενικότερα, η νεοσύστατη ελληνική βιομηχανία δυσκολεύτηκε να εδραιώσει τη θέση της. Διαμορφώθηκε επιπλέον ένα απαισιόδοξο κλίμα σχετικά με τις δυνατότητες εκβιομηχάνισης της χώρας. Οι τράπεζες ανέβηκαν έπ' αόριστο την υιοθέτηση ειδικής για τη βιομηχανία πιστωτικής πολιτικής- στην πραγματικότητα, τέτοια πολιτική θα εγκαινιαστεί μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο 19^{ος} αιώνας έμοιαζε να τελειώνει με τους χειρότερους από καταβολής κράτους οiwνούς: πτώχευση, ελληνοτουρκικός πόλεμος, Διεθνής Νομισματικός Έλεγχος. Ωστόσο, μέσα από τις αλλεπάλληλες κρίσεις, με την αγροτιά σε αναβρασμό και τη διογκούμενη μετανάστευση, η Ελλάδα άλλαζε. Το κέντρο βάρους της οικονομίας μετατοπιζόταν από τον αγροτικό στον αστικό τομέα. Η παγκόσμια ανάκαμψη, από τα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα, εγκαινίασε μια νέα ταχύρρυθμη αναπτυξιακή φάση που κράτησε ως το 1914. Συνολικά, η αναπτυξιακή αυτή φάση συμπαρέσυρε και την Ελλάδα. Την ανάκαμψη της οικονομίας και ειδικότερα του αστικού τομέα μαρτυρεί και η ίδρυση νέων τραπεζών. Προηγήθηκε η Τράπεζα Αθηνών το 1893, που ιδρύθηκε από Έλληνες τραπεζίτες των παροικιών με επικεφαλής τον Ι. Πεσματζόγλου, υπήρξε η πρώτη ελληνική τράπεζα καταθέσεων και έφερε μια μικρή επανάσταση στον τραπεζικό χώρο.

Ένας από τους δρόμους της αναζωπύρωσης της βιομηχανικής κίνησης ήταν η διάχυση των μικρών παραγωγικών μονάδων σε όλη την Ελλάδα. Σε συνθήκες ανέχειας και μετανάστευσης,

μικροεπιχειρηματίες άρχισαν να αξιοποιούν συστηματικότερα τη διαθέσιμη (γυναικεία) οικιακή εργασία, να οργανώνουν δίκτυα εμπορευματοποίησης κλωστοϋφαντουργικών (οικιακών) προϊόντων ή να στήνουν εποχικές φάμπρικες (μύλους, ελαιουργεία κ.α.) που εξασφάλιζαν συμπληρωματικό μεροκάματο στα αγροτικά νοικοκυριά. Στις πόλεις αντίστοιχα, επεκτάθηκαν τα συστήματα της κατ' οίκον εργασίας και τα μικρά εργαστήρια. Πόλεις όπως η Πάτρα, ο Βόλος, η Ερμούπολη, και κυρίως η Αθήνα γέμισαν μικρές βιοτεχνίες. Η καθαυτό βιομηχανία σύντομα ακολούθησε την κινητικότητα της βιοτεχνίας, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούσε νέα ζήτηση για ενδιάμεσα προϊόντα.

Τον Δεκέμβριο του 1920 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συστηματική απογραφή των βιομηχανικών καταστημάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής, τη χρονιά εκείνη λειτουργούσαν στην Ελλάδα 33.704 βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες που απασχολούσαν συνολικά 146.840 άτομα. Οι μικρές επιχειρήσεις που απασχολούσαν 1-5 άτομα αποτελούσαν το 92% του συνόλου και συγκέντρωναν το 57% των εργαζομένων, οι επιχειρήσεις που απασχολούσαν 6-25 άτομα το 6,7% και 18% αντίστοιχα, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις, με προσωπικό πάνω από 28 άτομα, το 1,3% των απογραφέντων εργοστασίων και το 25% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας ήταν η περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά και ακολουθούσαν η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα.

Τα εργοστάσια που δημιουργήθηκαν μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ήταν στην πλειονότητά τους μικρού ή μεσαίου μεγέθους και χαρακτηρίζονταν από χαμηλό επίπεδο εκμηχανισμού. Η ελληνική βιομηχανία παρήγαγε κυρίως καταναλωτικά αγαθά πρώτης ανάγκης (τρόφιμα, νήματα, σαπούνι, δέρμα) τα οποία απευθύνονταν στην εγχώρια αγορά. Απαραίτητος όρος για την ανάπτυξη μεγάλων

βιομηχανικών μονάδων ήταν και η διαμόρφωση μια ενιαίας και ομοιογενούς εσωτερικής αγοράς.

Στην περίπτωση της Ελλάδας είχαμε να κάνουμε με μικρές αγορές συγκροτημένες σε τοπικό και συνοικιακό επίπεδο. Το χαρακτηριστικό των αγορών αυτών ήταν τα χαμηλά εισοδήματα των καταναλωτών και η ζήτηση για αγαθά πρώτης ανάγκης – κυρίως τρόφιμα και ενδύματα. Η αγορά αγαθών με πίστωση (βερεσέ) ήταν πολύ συνηθισμένο φαινόμενο και για τον λόγο αυτόν οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ καταναλωτή και παραγωγού ή εμπόρου έπαιζαν σημαντικό ρόλο στις συναλλαγές. Το γεγονός αυτό ευνόησε τον κατακερματισμό της παραγωγής και τη δημιουργία επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους με στοιχειώδη εργαλειακό εξοπλισμό. Μεταξύ των παραγόντων που ενίσχυσαν την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και παράλληλα αποτέλεσε εμπόδιο για τη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς ήταν η ύπαρξη των τοπικών δημοτικών τελών μέχρι και το 1949. Τα δημοτικά τέλη νόθευαν τον ελεύθερο ανταγωνισμό επειδή καθιστούσαν απαγορευτική την πώληση, σε μια συγκεκριμένη τοπική αγορά (π.χ. της Αθήνας) εμπορευμάτων που είχαν παραχθεί σε άλλη πόλη (π.χ. Θεσσαλονίκη).

Η σαραντάχρονη περίοδος από το 1900-1940, σηματοδεύτηκε από την εγγενή συγκυριακότητα των πολέμων, η οποία καθόρισε τις οικονομικές στρατηγικές, τόσο στο επίπεδο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας όσο και στο επίπεδο της δημοσιονομικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο της περιόδου 1912-1921 οι βιομηχανικές μονάδες που ιδρύθηκαν ήταν στην πλειονότητά τους εντάσεως εργασίας και λειτουργούσαν με υψηλό κόστος παραγωγής. Δίπλα τους αναπτύχθηκαν πλήθος μικροεργαστήρια προσωπικού ή οικογενειακού χαρακτήρα, με ελάχιστα τεχνικά μέσα και με μεγάλη

ελαστικότητα στα έξοδα λειτουργίας. Και οι δύο κατηγορίες των επιχειρήσεων επιβίωσαν με τη βοήθεια του υψηλού πληθωρισμού και της μεγάλης ζήτησης για αγαθά που δημιουργούσαν οι ανάγκες των πολέμων.

Οι εργάτες και οι εργάτριες, αποδεχόμενοι την κυρίαρχη αντίληψη που θεωρούσε τη μισθωτή εργασία απαξία προσπαθούσαν να ξεφύγουν από την κοινωνική τους θέση. Οι γυναίκες συνδύαζαν τον γάμο τους με την επιστροφή στην παραδοσιακή οικόσιτη βιοτεχνία. Οι άνδρες από την άλλη, στρέφονταν στα μικροεπαγγέλματα του δευτερογενούς τομέα, εποχικώς στην αγροτική παραγωγή και κυρίως το μικροεμπόριο. Η ελληνική κοινωνία χαρακτηριζόταν από αγορές που διατηρούσαν έντονα τα τοπικά χαρακτηριστικά. Η άνοδος των τιμών, ιδίως των προϊόντων στους κλάδους ενδυμασίας και τροφίμων, ευνοούσε τους μικροβιοτέχνες και μικροεμπόρους σταθερούς ή πλανόδιους. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η ενασχόληση με τα μικροεπαγγέλματα της βιοτεχνίας ή του εμπορίου δεν εξασφάλιζε μεγαλύτερο εισόδημα από αυτό του ειδικευμένου βιομηχανικού εργάτη.²

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939) παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί, δηλαδή οι μειονότητες αντιπροσώπευαν το 7% του πληθυσμού της, είχε ολοκληρώσει την αγροτική μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την αστικοποίησή της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Επιπλέον,

οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία.

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Έτσι τον Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος.³

Στις 22 Οκτωβρίου 1929, σε μια Αμερική ευημερούσα, που πίστευε ότι είχε βρει τον τρόπο να χτυπήσει την ανέχεια, ξεσπά η μεγάλη κρίση. Οι αμερικάνικες τράπεζες που είχαν δανείσει χρήματα στις άλλες χώρες, επιδιώκουν να επαναπατρίσουν τα κεφάλαιά τους για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές δυσκολίες τους. Έτσι, η οικονομική κρίση από τις Ηνωμένες Πολιτείες επεκτάθηκε και στον υπόλοιπο κόσμο.⁴

Και ενώ η κρίση πέρασε σε όλους τους τομείς της οικονομίας στην Δ. Ευρώπη, η Ελλάδα άρχισε να διανύει μια περίοδο ευημερίας. Η οικονομική ύφεση που παρουσιάζεται στη Δ. Ευρώπη κατά τη δεκαετία 1920-1930 και η αδυναμία μεγάλων και κερδοφόρων επενδύσεων στις χώρες αυτές, οδηγούν το ξένο κεφάλαιο στην Ελλάδα, που είχε αυξημένες ανάγκες, ενώ οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χάρη στην ευελιξία τους επιβίωσαν σχεδόν αλώβητες.

Η τετραετής περίοδο της δικτατορίας του Ι. Μεταξά που ακολουθεί (1935-1939) καθώς και ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος συνέβαλαν στην καθυστέρηση της Ελλάδας. Η κατοχή επέφερε διάλυση της βιομηχανικής παραγωγής. Ο ανεφοδιασμός από το εξωτερικό διεκόπη. Ενώ εξίσου καταστρεπτικές ήταν οι συνέπειες της κατοχής για την αγροτική παραγωγή. Η κατοχή επέφερε επίσης σημαντικές καταστροφές στην υποδομή, με αποτέλεσμα να διαλυθεί η εσωτερική αγορά και η ομαλή επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων τμημάτων της χώρας.

Η Ελλάδα που ελευθερώνεται από τη γερμανική κατοχή τον Οκτώβριο του 1944 είναι αναμφίβολα μια υπό ανάπτυξη χώρα, με κατεστραμμένες τις υποδομές που είχε κατασκευάσει προπολεμικά και αποδιարθρωμένες τις οικονομικές δραστηριότητες. Πρώτος στόχος των μεταπολεμικών κυβερνήσεων είναι η νομισματική σταθερότητα και δεύτερος αποτελεί η ανασυγκρότηση της παραγωγικής μηχανής της χώρας. Η ανάκαμψη της παραγωγής του αγροτικού τομέα υποστηρίζεται από την UNRRA ενώ ανάλογες προσπάθειες γίνονται στη βιομηχανία και βιοτεχνία, που χρηματοδοτούνται από την UNRRA και από την Τράπεζα της Ελλάδος. Με προτεραιότητα χρηματοδοτούνται οι βιομηχανίες οι οποίες παράγουν για την ικανοποίηση άμεσων καταναλωτικών αγαθών και από τις οποίες εξαρτώνταν η ανάκαμψη άλλων κλάδων. Η πολιτική αυτή, σε συνδυασμό με τη γενικότερη πορεία της παραγωγής και την εξομάλυνση των συνθηκών, στα αστικά κέντρα τουλάχιστον αποδίδει αργά, γιατί προσκρούει συνεχώς στα όρια που επιβάλλουν οι ανώμαλες συνθήκες και οι συμπεριφορές που εμπεδώθηκαν στην κατοχή (κερδοσκοπία).

Στην δεκαετία του '50 και του '60 ο δρόμος για την ανάπτυξη της χώρας, την άνοδο του επιπέδου ευημερίας και της απασχόλησης,

οδηγούσε στην εκβιομηχάνισή της χώρας και όλες οι προσπάθειες προσανατολιζόνταν προς αυτή την πορεία. Βαθμιαία λοιπόν, μεταβλήθηκε η διάρθρωση της οικονομίας και της κοινωνίας αφού η βιομηχανική παραγωγή συνολικά επεκτεινόταν ταχύτερα της αγροτικής για να ξεπεράσει την τελευταία σε σημασία ως τομέας παραγωγής και απασχόλησης προς το τέλος της δεκαετίας του '60 και που δεν θα διακοπεί ως τα τέλη της δεκαετίας του '70.

Αποτέλεσμα της εξέλιξης ήταν ότι ο βιομηχανικός τομέας υποσκέλισε τον αγροτικό στην υλική παραγωγή του τόπου. Παράλληλα, σημειωνόταν και μια αργή μεταμόρφωση από τη μικρής κλίμακας χειροτεχνική και βιοτεχνική παραγωγή προς τις οργανωμένες εργοστασιακές εγκαταστάσεις.

Παρά την πρόοδο και τη διαδικασία προσέγγισης, η Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του '60 παρέμεινε αναπτυσσόμενη χώρα. Εξακολουθούσε να υστερεί σε σχέση με τις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης σε παραγωγικότητα, υποδομές, μέγεθος επιχειρήσεων, βαθμό ανοίγματος στη διεθνή αγορά, που είναι αλληλένδετα πράγματα. Στην περίοδο 1953-1963, το μέσο μέγεθος της ελληνικής βιομηχανίας παραμένει μικρό (Πίνακας 1). Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, η μέση απασχόληση στο σύνολο των βιομηχανικών καταστημάτων ήταν το 1930 2,96, το 1950 3,2 και το 1963 3,8. Το 1958 το 94,7% των επιχειρήσεων απασχολούσε μέχρι 9 άτομα. Το πολύ μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων διατηρήθηκε μέχρι σήμερα, κατατάσσοντας την Ελλάδα στην τελευταία θέση από πλευράς μεγέθους επιχειρήσεων. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα, ότι το μικρό μέγεθος επιχειρήσεων αποτελεί τροχοπέδη στη ανάπτυξη της οικονομίας. Όμως οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα χρηματοδοτικά, φορολογικά και διοικητικά βάρη και εμπόδια σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Επίσης, η παραγωγή, μολονότι διαφοροποιήθηκε, περιλαμβάνει ένα στενό φάσμα προϊόντων.

Πίνακας 1.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ, 1930 ΚΑΙ 1958	
Μέγεθος ομάδας (απασχολούμενα άτομα)	Ποσοστό επί του συνόλου
Α. Απογραφή 1930	
Ως 5	93,2
6-25	5,7
26 και άνω	1,1
	100,0
Β. Απογραφή 1958	
Ως 5	84,9
5-9	9,8
10-19	3,2
20-49	1,4
50-99	0,4
100 και άνω	0,3
	100,0

Πηγή: Coutsoumaris, G. (1963)

Όσον αφορά το κράτος, δεν στηρίχτηκε απλώς και μόνο στις δυνάμεις της αγοράς, αλλά, ταυτόχρονα, δραστηριοποιήθηκε ολοένα και περισσότερο, με κύριο σκοπό να κατευθύνει και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη. Συχνά το κράτος συνέδεε τα μέτρα με τα οποία ενθάρρυνε την ιδιωτική πρωτοβουλία με αποθαρρυντικές ενέργειες. Είναι φανερό ότι δεν είχε ξεκάθαρη και οριστική αντίληψη για την κατανομή των ρόλων ανάμεσα σε αυτό και στην αγορά. Επίσης, οι κινήσεις συχνά στηρίζονταν μεν σε κάποια αντίληψη για το δημόσιο συμφέρον, συνέπιπταν όμως και με τα συμφέροντα της δημόσιας υπαλληλίας και των πελατειακών πολιτικών κυκλωμάτων.

Με τη συγχώνευση των Τραπεζών Εθνική και Αθηνών το 1953 δημιουργήθηκε ένα μεγάλο κρατικό μονοπώλιο στον τραπεζικό τομέα, που επηρέαζε για πολύ καιρό μάλλον ανασχετικά τις οικονομικές δραστηριότητες, με τη συντηρητική πολιτική πιστώσεων που ακολουθούσε και που ερχόταν σε αντίθεση με τους διακηρυγμένους στόχους της συγχώνευσης και με την επιχειρούμενη φιλελευθεροποίηση της οικονομίας.⁵

Η παραπάνω κατάσταση άρχισε να αλλάζει, με την επικείμενη ένταξη της χώρας μας στην νομισματική ένωση και την επιδίωξη της κυβέρνησης να εφαρμόσει μια πολιτική σταθεροποίησης.

Συμπερασματικά, σε γενικές γραμμές η εικόνα που εμφανίζει η βιομηχανία δεν μεταβλήθηκε διαχρονικά. Οι συνέπειες του μικρού μεγέθους φανερώνουν σε σημαντικό βαθμό και τα όρια της εκβιομηχάνισης που επετεύχθη στη χώρα. Το βασικό πλεονέκτημα των μεγάλων μεταποιητικών μονάδων είναι η αξιοποίηση οικονομικών κλίμακας (δηλαδή, πτώση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος για αυξανόμενο όγκο παραγωγής) και άρα η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η διείσδυση στην εξωτερική αγορά.

Η περιορισμένη εξειδίκευση και ο χαμηλός βαθμός τυποποίησης είναι επίσης αποτέλεσμα σε σημαντικό βαθμό του μικρού μεγέθους της βιομηχανίας.

Οι παράγοντες οι οποίοι συντείνουν στην διατήρηση αυτής της κατάστασης είναι:

- Το μικρό μέγεθος της εσωτερικής αγοράς –δηλαδή ο μικρός πληθυσμός της χώρας και τα χαμηλά εισοδήματα.
- Η ανεπαρκής προσφορά κεφαλαίων η οποία προέρχεται από την αδυναμία του πιστωτικού συστήματος της χώρας να διοχετεύσει τις αποταμιεύσεις σε παραγωγικές επενδύσεις. Γενικότερα η υπολειτουργία της κεφαλαιαγοράς αναγκάζει πολλές επιχειρήσεις – ιδιαίτερα τις μικρές – να καταφεύγουν στο δανεισμό με όχι ικανοποιητικούς όρους. Οι τράπεζες δανειοδοτούν κυρίως τις μεγάλες μονάδες (ή ακριβέστερα τα δάνεια που χορηγούνται προς αυτές συνάπτονται με ευνοϊκούς όρους) διότι θεωρούν ότι ο κίνδυνος της πιστοδότησης αυτών των μονάδων είναι ο μικρότερος.⁶

2. Αγριαντώνη Χρ.- Μπουρνόβα Ε.- Παπαθανασόπουλος Κ., Προγουλάκης Γ.- Ρηγίνος Μ.- Χαρλαύτη Τζ.- Χατζηιωσήφ Χρ. «Εισαγωγή στην Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} -20^{ος} Αιώνας)» εκδόσεις τυπωθήτω Γιώργος Δαρδάνος Αθήνα 1999 (Πανεπιστημιακό Εγχειρίδιο) σελ. 145-214

3. Μαργαρίτης Γεώργιος – Αζέλης Αγαθοκλής – Ανδριώτης Νικόλαος – Δετοράκης Θεοχάρης «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας» Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων Αθήνα (Γ' Τάξη Ενιαίου Λυκείου / Θεωρητική Κατεύθυνση) σελ.54-55

4. Σκουλάτου Β.- Δημακοπούλου Ν.- Κόνδη Σ. «Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη» Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων Αθήνα (Γ' Ενιαίου Λυκείου / τεύχος Β')
5. Καζάκος Πάνος «Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά» εκδόσεις Πατάκη (τρίτη έκδοση)
6. Παπαηλίας Θεόδωρος «Ελληνική Οικονομία 1948-1995/Μύθοι και Πραγματικότητα» Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος Αθήνα 1996 σελ. 138

2. ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

2.1 Οι εμπορικές τράπεζες

Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν τα σημαντικότερα χρηματοδοτικά ιδρύματα, καθώς κυριαρχούν στο χρηματοδοτικό σύστημα κάθε χώρας και ιδιαίτερα αναπτυσσόμενης. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας αφού επιδρούν τόσο στην εξέλιξη των νομισματικών της μεγεθών όσο και στην αναπτυξιακή της διαδικασία ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου αποτελούν συχνά το μοναδικό μηχανισμό συγκέντρωσης αποταμιευτικών πόρων και διανομής τους στις ελλειμματικές μονάδες.

Παρακάτω, θα αναφέρουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εμπορικών τραπεζών ως χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τα χαρακτηριστικά των κανονισμών που επιδρούν στις αποφάσεις των τραπεζών καθώς και τους στόχους των εμπορικών τραπεζών.⁷

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του εμπορικού τραπεζικού συστήματος

Οι εμπορικές τράπεζες, βρίσκονται στο κέντρο του νομισματικού συστήματος αφού έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά χρήματος μιας χώρας και έτσι να επιδρούν στην αγοραστική δύναμη του κοινού. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι που κάνει τις τράπεζες να ξεχωρίζουν από τα άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Επιπλέον, με το να δέχονται καταθέσεις, να δανείζουν, και να επενδύονται κεφάλαια, κάνουν δυνατή την πλήρη χρήση των πόρων μιας χώρας. Αν και οι τράπεζες δεν δημιουργούν νέο πλούτο,

οι δραστηριότητες που αναλαμβάνουν όπως ο δανεισμός και οι επενδύσεις διευκολύνουν την οικονομική διαδικασία της παραγωγής, της διανομής και της κατανάλωσης. Οι εμπορικές τράπεζες παρέχουν μια ευρεία σειρά χρηματοδοτικών υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένων των τραπεζικών επιταγών, χρηματικών εντολών, πώλησης χρεωγράφων για τους πελάτες τους, έκδοσης πιστωτικών επιστολών και άλλων.

Οι τράπεζες σχετικά με την οργάνωσή τους θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε ανεξάρτητες τραπεζικές μονάδες, τράπεζες με υποκαταστήματα, ομάδες τραπεζών και αλυσίδες τραπεζών.

Ανεξάρτητη τραπεζική μονάδα (unit banking) υπάρχει όταν οι τραπεζικές υπηρεσίες προσφέρονται από μία τραπεζική επιχείρηση.

Τράπεζα υποκαταστημάτων (branch banking) υπάρχει όταν μία μόνο τραπεζική επιχείρηση λειτουργεί σε δύο ή περισσότερα μέρη. Τα υποκαταστήματα ελέγχονται από ένα μέρος που συνήθως αναφέρεται σαν κεντρικό γραφείο.

Ομάδα τραπεζών (group banking) υπάρχει όταν ένα σημαντικό μέρος του κεφαλαίου δύο ή περισσότερων τραπεζών διακρατείται από μία εταιρεία που διακρατεί μεγάλο αριθμό μετοχών άλλων εταιρειών (holding company). Κάτω από το συνδυασμό αυτό οι τράπεζες μπορούν να είναι είτε στη μορφή των ανεξάρτητων μονάδων είτε σ' αυτή των υποκαταστημάτων, ή να αποτελούν συνδυασμό και των δύο.

Αλυσίδα τραπεζών (chain banking) ονομάζουμε όταν αναφερόμαστε στην κατάσταση όπου δύο ή περισσότερες τράπεζες ελέγχονται από έναν ή περισσότερους ιδιώτες.

Ο τραπεζικός ισολογισμός αποτελείται κυρίως από χρηματικές απαιτήσεις, είτε απαιτήσεις της τράπεζας προς άλλους οργανισμούς ή

ιδιώτες, είτε απαιτήσεις αυτών των οργανισμών και ιδιωτών προς τα τραπεζικά διαθέσιμα.

Οι εμπορικές τράπεζες διαχωρίζουν τις διάφορες κατηγορίες ενεργητικού και παθητικού ανάλογα με τα χαρακτηριστικά διαφόρων κλάδων.

Έτσι, στην πλευρά του ενεργητικού, θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ρευστά διαθέσιμα, τα χρεώγραφα, τα δάνεια, τα κυβερνητικά κεφάλαια και άλλες ειδικές υπηρεσίες, και τα πάγια ενεργητικά διαθέσιμα της τράπεζας. Αναλυτικότερα, τα ρευστά διαθέσιμα αποτελούνται από καταθέσεις σε τράπεζες, χαρτονομίσματα και αποθέματα στην κεντρική τράπεζα, τα χρεώγραφα σε διάφορα είδη ομολογιών και άλλες απαιτήσεις. Τα δάνεια υποδιαιρούνται σε εμπορικά, βιομηχανικά, καταναλωτικά, κτηματικά και άλλα.

Στην πλευρά του παθητικού θα μπορούσε να αναφερθεί κανείς στις καταθέσεις των μονάδων στις τράπεζες και στο μετοχικό κεφάλαιο. Θα μπορούσαν να υποδιαιρεθούν οι πρώτες σε καταθέσεις ιδιωτών, επιχειρήσεων, ξένων ιδιωτών, και κυβερνήσεων ενώ το κεφάλαιο της τράπεζας θα μπορούσε να υποδιαιρεθεί σε προνομιούχες μετοχές, κοινές μετοχές, καθώς και σε άλλα είδη.

Η διάρθρωση του ενεργητικού και του παθητικού, δηλαδή τα στοιχεία που θα αποτελέσουν το καθένα από αυτά, αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αποφάσεις που θα πρέπει να πάρουν οι διαχειριστές μιας εμπορικής τράπεζας, μιας και επηρεάζει το εισόδημα της τράπεζας.

Γενικά, η λειτουργία της τράπεζας πρέπει να προσδιορίσει την πελατειακή της βάση- με ποιους θα ήθελε να συνεργαστεί τόσο σαν δανειστής όσο και σαν δανειζόμενος. Επίσης, μέρος των τραπεζικών

λειτουργιών αποτελούν ζητήματα όπως η διάρθρωση του ισολογισμού, αποφάσεις σχετικά με το είδος του προϊόντος, η πολιτική τιμών, ο αριθμός των υποκαταστημάτων, το προσωπικό και άλλα ζητήματα.

Ακόμα ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την λειτουργία της τράπεζας αναφέρεται στο ότι οι τράπεζες λειτουργούν κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας δεδομένης της ατέλειας που επικρατεί στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Υπάρχουν δύο είδη αβεβαιότητας:

- Πρώτο, οι τράπεζες δεν γνωρίζουν με βεβαιότητα τα ακριβή ποσά ζήτησης και προσφοράς που θα δημιουργηθούν για δεδομένα επιτόκια στην αγορά.
- Δεύτερο, οι τράπεζες δεν γνωρίζουν με βεβαιότητα τις ελαστικότητες των καμπυλών ζήτησης και προσφοράς που υπάρχουν στην αγορά που λειτουργούν.

Η αβεβαιότητα εισάγεται στις διάφορες αναλύσεις με την έννοια ότι δεν είναι ακριβώς γνωστός ο βαθμός απόδοσης από τα διάφορα στοιχεία ενεργητικού ή παθητικού που διακρατούνται από μία επιχείρηση.⁷

Τα χαρακτηριστικά των κανονισμών που επιδρούν στις αποφάσεις των εμπορικών τραπεζών

Η ικανότητα των εμπορικών τραπεζών να επηρεάζουν την ανάπτυξη του σημαντικότερου συστατικού μέρους της προσφοράς χρήματος, τις καταθέσεις αποτελεί το πρώτο από τα χαρακτηριστικά των εμπορικών τραπεζών. Το δεύτερο χαρακτηριστικό σχετίζεται με το ρόλο που διαδραματίζουν στη χρηματοδότηση της οικονομικής ανάπτυξης. Το τελευταίο γίνεται εμφανή στις αναπτυσσόμενες χώρες κυρίως, όπου απουσιάζουν διάφορα μέσα άντλησης κεφαλαίου- μετοχικό, κεφαλαιαγορά- και οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν το μοναδικό μέσο συλλογής αποταμιεύσεων και παροχής κεφαλαίων.

Η ικανότητά λοιπόν των εμπορικών τραπεζών να επιδρούν τόσο στην προσφορά χρήματος όσο και στην χρηματοδότηση της ανάπτυξης, επιβάλλει την δημιουργία κανονισμών και ελέγχων από τις εθνικές νομισματικές αρχές. Οι αρχές με τους κανονισμούς αυτούς επιδιώκουν να εξασφαλισθεί ο επιθυμητός ρυθμός ανάπτυξης της προσφοράς χρήματος, και η διοχέτευση των αποταμιευτικών πόρων σε δραστηριότητες που προάγουν την οικονομική ανάπτυξη. Το πρώτο είδος ελέγχων εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες- αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες- ενώ το δεύτερο επικρατεί συνήθως στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου παρατηρείται ελλειπή ανάπτυξη του χρηματοδοτικού τους συστήματος. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η εισαγωγή αυτών των ελέγχων και κανονισμών απέτρεψαν τις εμπορικές τράπεζες να προβούν σε αυθαίρετες και απαγορευτικές για την οικονομία συμπεριφορές όπως να επεκτείνουν τις πιστώσεις τους σε επίπεδα που θα δημιουργούσαν σημαντικές πληθωριστικές πιέσεις ή να χρηματοδοτήσουν δραστηριότητες οι οποίες, ενώ θα

τους αποφέρουν υψηλές αποδόσεις, δεν θα συνεισφέρουν στον επιθυμητό βαθμό στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούν και κάποιοι επιπλέον λόγοι που δικαιολογούν την πρόθεση των νομισματικών αρχών να επιβάλλουν διάφορους κανονισμούς στις εμπορικές τράπεζες. Ένας σημαντικός λόγος αναφέρεται στον περιορισμό της συγκέντρωσης πλούτου και τις συνέπειες που θα έχει η συγκέντρωση αυτή σε ότι αφορά την επέκταση των τραπεζικών ιδρυμάτων σε άλλες δραστηριότητες και τις δυσμενείς επιδράσεις που θα επιφέρει μία τέτοια κατάσταση στην ορθή κατανομή των πόρων. Ένας ακόμη λόγος αφορά την αποφυγή συχνών τραπεζικών αποτυχιών. Εξαιτίας του ομογενούς χαρακτήρα του τραπεζικού συστήματος και των συχνών ισχυρών διατραπεζικών σχέσεων και του γεγονότος ότι επηρεάζεται από τον πιστωτικό κύκλο υπάρχει πάντα η περίπτωση όταν μια τράπεζα αποτύχει, μπορεί να συμπαρασύρει και άλλες τράπεζες και αυτή η ανησυχία οδηγεί προς τη δημιουργία κανονισμών.⁷

Οι στόχοι των εμπορικών τραπεζών

Μία εμπορική τράπεζα δεν διαφέρει τόσο από έναν κερδοσκοπικό οργανισμό. Λογικό λοιπόν είναι, ο κύριος στόχος μιας τράπεζας να είναι η δημιουργία κέρδους. Μία επιδίωξη που μεταφράζεται σε μια προσπάθεια για τη μεγιστοποίηση της τιμής του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας, που αντιπροσωπεύει τον πλούτο των ιδιοκτητών.

Ωστόσο, η μεγιστοποίηση του πλούτου ίσως δεν είναι ο μοναδικός στόχος μιας εμπορικής τράπεζας και αυτό υφίσταται γιατί η τράπεζα δρα κυρίως σε ατελείς αγορές όπου απαιτείται η αναφορά και σε εναλλακτικούς στόχους.

Ωστόσο, η μεγιστοποίηση του πλούτου υποτίθεται ότι είναι ο κύριος στόχος για τους ακόλουθους λόγους:

Πρώτο, σε ότι αφορά τη χρηματοδοτική διαχείριση των τραπεζών πρέπει να υποτεθεί ότι η τράπεζες χρησιμοποιούν την αποτελεσματικότερη συνάρτηση παραγωγής που υπάρχει, έτσι ώστε το λειτουργικό κόστος να βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο για ένα δεδομένο επίπεδο προϊόντος.

Δεύτερο, πολλοί στόχοι δεν μπορούν να ποσοτικοποιηθούν όπως το όνομα και η δύναμη παρόλο που σχετίζονται με τον πλούτο.

Τρίτο, ο βαθμός αποστροφής του κινδύνου ποικίλλει ανάμεσα στις τράπεζες, αλλά υποτίθεται ότι είναι σταθερός για μια συγκεκριμένη τράπεζα.

Επιπρόσθετα, η μεγιστοποίηση των κερδών εξασφαλίζει την βιωσιμότητα της επιχείρησης που θα μπορούσε να αποτελεί έναν ακόμη στόχο για την τράπεζα.⁷

7. Π. Αλεξάκης – Π. Πετράκης «Εμπορικές και αναπτυξιακές τράπεζες» Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 33-47

2.2 Ο εγχώριος τραπεζικός τομέας

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέχρι και τη δεκαετία του 1920, λειτουργούσε υπό καθεστώς σχεδόν πλήρους ανταγωνισμού. Λόγω όμως των γενικότερων πολιτικοοικονομικών συνθηκών που ταλάνιζαν την χώρα αλλά και της χρεοκοπίας του κράτους που ακολούθησε, ο ολοένα εντεινόμενος κρατικός παρεμβατισμός θα συνέτεινε ουσιαστικά στην απώλεια του ανταγωνισμού.

Από εκείνη την περίοδο μέχρι και πριν λίγα χρόνια, το τραπεζικό σύστημα μόνο ανταγωνιστικό δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί. Όμως μια σειρά από ραγδαίες εξελίξεις που έλαβαν χώρα τα τελευταία έτη, συνετέλεσε στην επικράτηση των ιδιαίτερων συνθηκών που παρατηρούμε σήμερα. Οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις, ο έλεγχος που ασκείται στο τραπεζικό σύστημα, η απελευθέρωση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος είναι μόλις μερικές από τις εξελίξεις που ουσιαστικά πλαισιώνουν το χώρο που κινούνται οι τράπεζες, οι οποίες πλέον προσπαθούν να εισέλθουν σε μια φάση ωριμότητας. Μόνο έτσι θα δημιουργήσουν εκείνες τις συνθήκες που θα τους επιτρέψουν καταρχήν να επιβιώσουν και έπειτα να ανταγωνιστούν τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα της ενιαίας Ευρώπης.

Οι μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας είναι συνολικά πέντε στον αριθμό και συνοπτικά είναι οι εξής:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος: Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το

εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος. Το 1953 η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών» που είχε ιδρυθεί το 1893.⁸ Παρά το γεγονός ότι έχασε μερίδια αγοράς σε μια εποχή υψηλών περιθωρίων κέρδους, σήμερα διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό πελατών από τα υπόλοιπα τραπεζικά ιδρύματα. Είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και σκοπό έχει τη συγκρότηση και διαχείριση ενός κεφαλαίου για κάλυψη των πιστωτικών κινδύνων των μελών του.⁹

Εμπορική Τράπεζα: Η Εμπορική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1907 από τον Γρ. Εμπεδοκλή και έδρα της είναι η Αθήνα. Το 1957 εξαγόρασε την Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, ενώ από το 1976 η πλειονότητα των μετοχών της ανήκει σε νομικά πρόσωπα ελεγχόμενα από το κράτος.¹⁰

Σκοπός της Εμπορικής Τράπεζας είναι η άσκηση όλων των τραπεζικών εργασιών, η χορήγηση δανείων σε ιδιώτες και η χρηματοδότηση βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων.⁹

Alpha Bank : Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 από τον Ιωάννη Φ. Κωστόπουλο, όταν δημιούργησε μια μικρή εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα. Το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και η Τράπεζα ονομάστηκε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως". Το 1947 η επωνυμία άλλαξε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως" και τέλος το Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως. Η Τράπεζα γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Πέρα από την προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων εξελίχθηκε σε έναν ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών. Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας από την Εμπορική Τράπεζα και η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση ονομάζεται Alpha Bank. Σήμερα η Alpha Bank είναι η δεύτερη σε μέγεθος Τράπεζα στην Ελλάδα.¹¹ Στο κεφάλαιο συμμετέχουν η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης

και Ανάπτυξης, ο Διεθνής Χρηματοδοτικός οργανισμός (IFC) και το 25% των Ελλήνων βιομηχάνων. Το υπόλοιπο καλύπτεται από ευρωπαϊκές τράπεζες επενδύσεων.⁹

Τράπεζα Πειραιώς: Από μια μικρή τράπεζα του δημοσίου τομέα, η Τράπεζα Πειραιώς αποτελεί σήμερα μια σύγχρονη ιδιωτική τράπεζα επικεφαλής ενός ομίλου θυγατρικών εταιρειών. Η Τράπεζα παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών των Βαλκανικών Χωρών ώστε να διαμορφώνει σαφείς στόχους για την μετέπειτα εξέλιξή της.⁹

EFG Eurobank Ergasias: Η Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias ιδρύθηκε το 1990 με αρχική επωνυμία «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα» με ειδίκευση στους τομείς της επενδυτικής τραπεζικής και του private banking. Το 1999 προχωράει σε συγχώνευση με την Τράπεζα Κρήτης και με την Τράπεζα Εργασίας και το 2000 αποκτά τη σημερινή της ονομασία. Με την απελευθέρωση της αγοράς λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, η Τράπεζα επαναπροσδιόρισε τους στρατηγικούς της στόχους. Έκτοτε η EFG Eurobank Ergasias έχει ακολουθήσει μια ανοδική πορεία, μέσα από δυναμική οργανική ανάπτυξη, αλλά και μέσα από εξαγορές και συγχωνεύσεις, καταλαμβάνοντας σήμερα ηγετική θέση στους ταχύτερα αναπτυσσόμενους και προσοδοφόρους τομείς της αγοράς.¹²

8. Στοιχεία από την ιστοσελίδα: www.ethniki.gr

9. Γεώργιος Μ. Κορρές – Διονύσιος Π. Χιόνης «Ελληνική Οικονομία» Εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ Αθήνα 2003 σελ. 220-223

10. Στοιχεία από την ιστοσελίδα: www.emporiki.gr

11. Στοιχεία από την ιστοσελίδα: www.alpha.gr

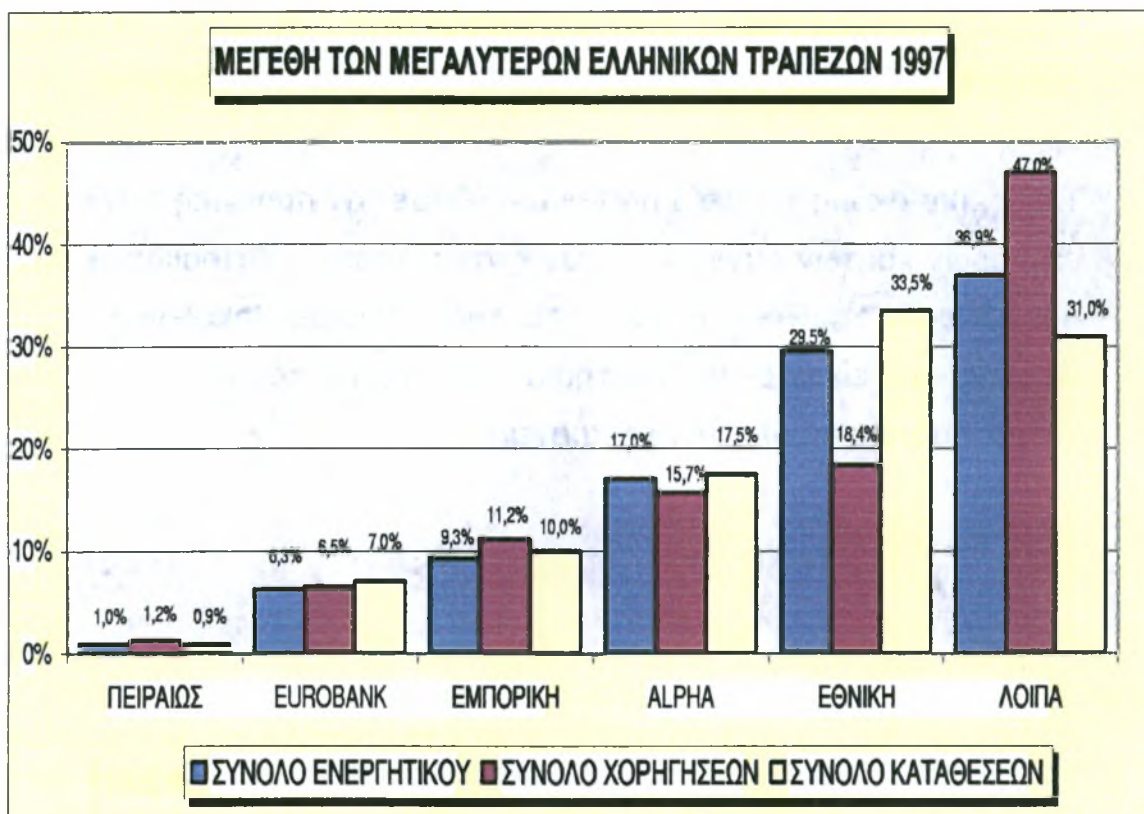
12. Στοιχεία από την ιστοσελίδα: www.eurobank.gr

Τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα σε μια προσπάθεια να εκμεταλλευτούν τις σύγχρονες εξελίξεις που συντελούνται τόσο στο διεθνή όσο και στον εγχώριο χρηματοοικονομικό τομέα, προέβησαν όπως φάνηκε παραπάνω και στην ιστορική εξέλιξη κάθε τράπεζας, σε μία σειρά από εξαγορές και συγχωνεύσεις, με σκοπό την ενίσχυση της θέσης τους και τη δημιουργία νέων ισχυρών ομίλων που θα τους βοηθήσουν να αντεπεξέλθουν στο ολοένα και πιο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον.

Βασικός στόχος καταρχήν, ήταν η αύξηση του μεριδίου αγοράς τόσο στο σύνολο των τραπεζικών εργασιών, όσο και στους επιμέρους τομείς. Εύλογη ήταν επομένως η τάση των εξαγορών και των συγχωνεύσεων την οποία ακολούθησαν οι περισσότερες τράπεζες της χώρας. Το μόνο μεγάλο πιστωτικό ίδρυμα που παρέμεινε αμέτοχο σε αντίστοιχες κινήσεις ήταν η Εμπορική Τράπεζα. Όλες οι υπόλοιπες προχώρησαν κατά την τελευταία πενταετία σε απορροφήσεις μικρότερων πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στο Διάγραμμα 1 εμφανίζεται ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος όπως διαμορφώθηκε το 1997, έτος που ουσιαστικά προηγείται του πρώτου κύκλου εξαγορών και συγχωνεύσεων στη χώρα μας.

Στο διάγραμμα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των πέντε μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών, που περιλαμβάνουν το μέγεθος του ενεργητικού, το σύνολο των καταθέσεων και το σύνολο των χορηγήσεων.

Διάγραμμα 1

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1997 οι Τράπεζες στην Ελλάδα.

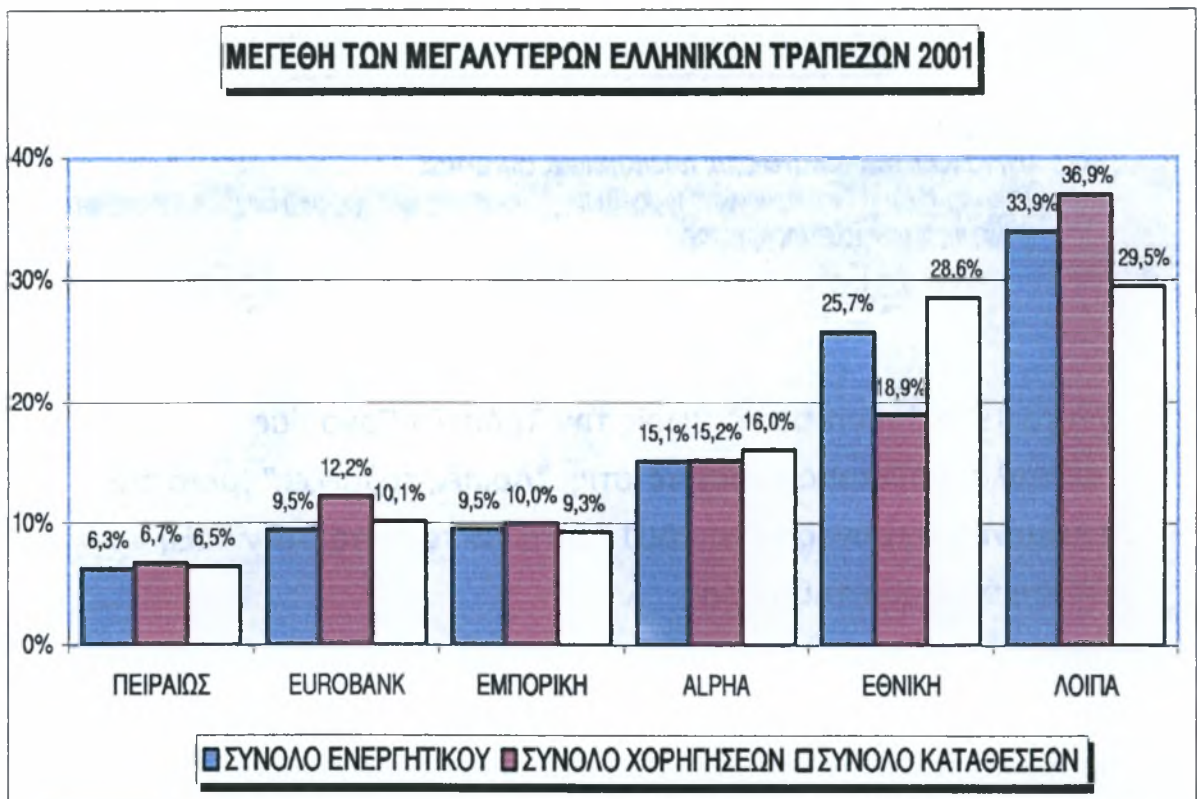
Σημείωση: Η Alpha Bank περιλαμβάνει τα μεγέθη της πρώην Ιονικής Τράπεζας και η Eurobank περιλαμβάνει τα μεγέθη της πρώην Τράπεζας Εργασίας.

Ενώ το 1997 η Eurobank, χωρίς την Τράπεζα Εργασίας συμπεριλαμβάνεται ουσιαστικά στις “Λοιπές τράπεζες” ,μετά την επικείμενη συγχώνευση το 2001 αποτελεί το τρίτο στην τάξη πιστωτικό ίδρυμα της χώρας.

Η άλλη μεγάλη ιδιωτική τράπεζα της χώρας, η Alpha Bank, το 1999 προχώρησε στην πρώτη και μοναδική έως τώρα, μεγάλη εξαγορά τραπεζικού ιδρύματος που μέχρι τότε βρισκόταν υπό το ιδιοκτησιακό καθεστώς του δημοσίου. Πρόκειται για την Ιονική Τράπεζα η οποία αποτελούσε μια υπολογίσιμη δύναμη στον ελληνικό

χρηματοπιστωτικό τομέα. Η απορρόφησή της ήταν άμεση και έκανε την Alpha Bank τη δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα μετά την Εθνική. Η Εθνική προχώρησε και αυτή σε συγχωνεύσεις με άλλες μικρότερες τράπεζες, οι οποίες ουσιαστικά ανήκαν και αυτές στο δημόσιο.

Τέλος, μια ακόμη τράπεζα που ακολούθησε την πρακτική των εξαγορών και των συγχωνεύσεων ήταν η Τράπεζα Πειραιώς με την απορρόφηση της Τράπεζας Χίου και της Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης, που είχαν στην ιδιοκτησία τους σημαντικό δίκτυο καταστημάτων σε όλη την επικράτεια.

Διάγραμμα 2

Πηγή: Alpha Bank, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών

Μετά το πέρας του πρώτου γύρου των εξαγορών και των συγχωνεύσεων που έλαβαν χώρα την πενταετία 1997-2001, η συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος διαμορφώθηκε όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2, το οποίο περιλαμβάνει και πάλι τα μερίδια αγοράς των πέντε μεγαλύτερων ελληνικών εμπορικών τραπεζών όσον αφορά το μέγεθος του ενεργητικού, το σύνολο των καταθέσεων και το σύνολο των χορηγήσεων.

Χρήσιμη είναι η εξέταση των παρακάτω πινάκων, στους οποίους αναγράφεται η χρηματιστηριακή αξία των τραπεζών που περιλαμβάνονται στα δύο πρώτα διαγράμματα, καθώς και η σειρά κατάταξης τους, τόσο κατά τα έτη 1997 και 2001 όσο και κατά το έτος 2002.

Πίνακας 2.

1997				
	ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΩΝ	ΧΡΗΜ/ΚΗ ΑΞΙΑ*	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	€ 43,08	25,36 εκατ.	1.093	3
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	€ 32,13	21,76 εκατ.	699	4
ΙΟΝΙΚΗ	€ 14,53	28,00 εκατ.	407	5
ΑΛΦΑ	€ 48,64	39,60 εκατ.	1.926	1
ΕΘΝΙΚΗ	€ 72,18	22,58 εκατ.	1.630	2
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	€ 14,23	14,72 εκατ.	210	6

*Πηγή: στοιχεία από www.nafteboriki.gr

Πίνακας 3.

2001				
	ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΩΝ	ΧΡΗΜ/ΚΗ ΑΞΙΑ*	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
EUROBANK	€ 15,62	293,57 εκατ.	4.586	2
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	€ 37,10	85,45 εκατ.	3.170	4
ΑΛΦΑ	€ 20,02	185,17 εκατ.	3.707	3
ΕΘΝΙΚΗ	€ 26,72	228,08 εκατ.	6.094	1
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	€ 9,98	167,16 εκατ.	1.668	5

Πηγή: στοιχεία από www.nafteboriki.gr

Πίνακας 4.

2002				
	ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΩΝ	ΧΡΗΜ/ΚΗ ΑΞΙΑ*	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
EUROBANK	€ 11,20	313,50 εκατ.	3.511	1
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	€ 14,5	85,93 εκατ.	1.246	4
ΑΛΦΑ	€ 11,50	185,17 εκατ.	2.129	3
ΕΘΝΙΚΗ	€ 13,50	231,87 εκατ.	3.130	2
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	€ 6,02	167,16 εκατ.	1.006	5

Πηγή: στοιχεία από www.nafteboriki.gr

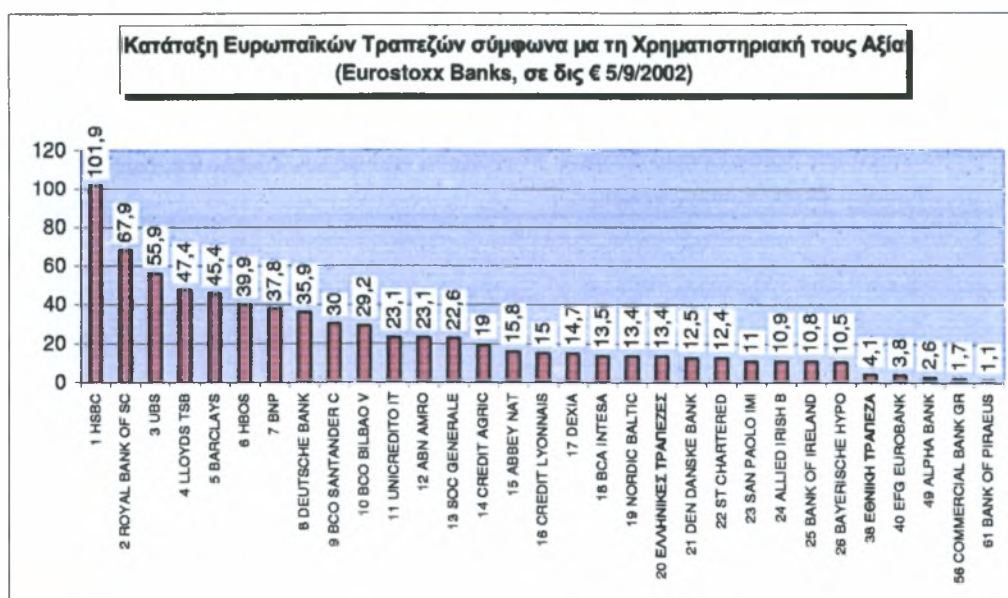
Διακρίνουμε εύκολα ότι κατά την τελευταία πενταετία, υπήρξαν πολλές διακυμάνσεις στην κατάταξη των τραπεζών, με βάση την τρέχουσα αξία τους. Συγκρίνοντας τη συνολική τους αξία με τα μερίδια αγοράς που κατείχαν κατά τις εξεταζόμενες περιόδους – όπως παρατίθεται στο Διάγραμμα 1 και 2 – θα εξάγουμε αρκετά χρήσιμα συμπεράσματα για την σχέση μεταξύ μεριδίων αγοράς και τρέχουσας αξίας.

Καταρχήν η Εθνική Τράπεζα, ενώ συνεχίζει να κατέχει με τεράστια διαφορά το μεγαλύτερο όγκο του συνόλου τόσο των καταθέσεων

όσο και των χορηγήσεων, μόνο το 2001 κατόρθωσε να έχει και τη μεγαλύτερη αξία. Αντίθετα μικρότερες σε μέγεθος αγοράς τράπεζες, όπως η Eurobank και η Alpha Bank κατείχαν για τα έτη 2002 και 1997 αντίστοιχα, την πρώτη θέση σύμφωνα με τη χρηματιστηριακή τους αξία.

Αξιοσημείωτη είναι η συμπεριφορά της Eurobank, η οποία έχει κατορθώσει να αυξάνει συνεχώς την αξία της και να εδραιωθεί πλέον στην πρώτη θέση μεταξύ των τραπεζών σύμφωνα με τη χρηματιστηριακή τους αξία έχοντας αρκετά μικρότερο μερίδιο αγοράς σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της.

Μπορεί στην Ελλάδα να υπάρχει υψηλός βαθμός συγκέντρωσης, όμως αυτό δεν αποτελεί μέτρο απώλειας της ανταγωνιστικότητας. Κινήσεις που θα αυξήσουν πιθανόν ακόμη τη συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος κρίνονται μάλλον αναγκαίες, αφού το μέγεθος της ελληνικής τραπεζικής αγοράς εξακολουθεί να είναι μικρό σε σύγκριση με τις διεθνείς αγορές.

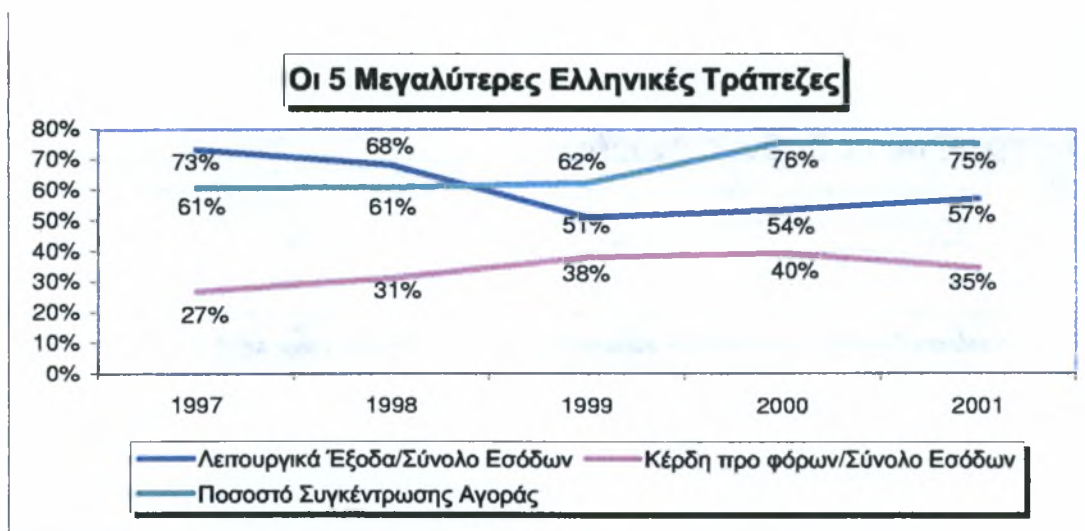

Διάγραμμα 3

Πηγή: Eurex Derivative Market, www.Eurexchange.com

Στο Διάγραμμα 3, παραθέτουμε τις μεγαλύτερες τράπεζες – βάση χρηματιστηριακών αξιών – στο ευρωπαϊκό περιβάλλον σε αντιστοιχία με τις ελληνικές. Παρατηρούμε το πολύ μικρό μέγεθος των ελληνικών τραπεζών που ακόμη και ως σύνολο βρίσκονται μόλις στην εικοστή θέση, ενώ αν παρατηρήσουμε τις ελληνικές ως ξεχωριστές οντότητες η χρηματιστηριακή τους αξία τις κατατάσσει σε ακόμη χαμηλότερη θέση.

Στο Διάγραμμα 4, εμφανίζεται η διαχρονική εξέλιξη από το 1997 έως το 2001, των μέσων δεικτών κερδών προ φόρων προς το σύνολο εσόδων καθώς και των λειτουργικών εξόδων προς το σύνολο εσόδων για τις πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες.

Διάγραμμα 4

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί Τραπεζών, Alpha Bank, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε, η κερδοφορία των τραπεζών αυξάνεται σημαντικά μέχρι το 2000, ενώ την ίδια περίοδο τα έξοδα μειώνονται σημαντικά, από το 73% επί των εσόδων, που ήταν το έτος 1997, σε 51% το 1999, σημειώνοντας όμως και πάλι αύξηση κατά τα έτη 2000 και 2001 φθάνοντας σε ποσοστά 54% και 57% αντίστοιχα. Επιπλέον, υπήρξαν έξοδα που αφορούσαν το κόστος εξαγορών μικρότερων τραπεζών, αλλά και επιπρόσθετη αύξηση των εξόδων για λόγους τεχνολογικής αναβάθμισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΜΜΕ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ .

3.1 Εισαγωγή (Ορολογία – Ορισμός – Κατηγορίες ΜΜΕ)

Αρχικά, θεωρείται σκόπιμο να γίνει μια αποσαφήνιση των εννοιών “βιοτεχνία” , “βιομηχανία” και “ μικρομεσαίες επιχειρήσεις” .

Με τον όρο “βιοτεχνία” εννοούμε κυρίως τις μεταποιητικές επιχειρήσεις οικογενειακού χαρακτήρα, στις οποίες εργάζονται τα άτομα της οικογένειας ή και ένας μικρός αριθμός υπαλλήλων. Τα κέρδη είναι τόσα όσα χρειάζονται για να ζήσει η οικογένεια.

Στη διάρκεια της πενταετίας 1983 – 1987 χρησιμοποιήθηκε ο όρος “μικρομεσαία μεταποιητική επιχείρηση” αντί του παραδοσιακού όρου “ βιοτεχνία”, για λόγους προσαρμογής στη διεθνή ορολογία και τις σύγχρονες εξελίξεις στη δομή και διάρθρωση του μεταποιητικού τομέα. Εκείνη την περίοδο, ως ΜΜΕ ορίστηκαν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις που απασχολούσαν λιγότερους από 50 εργαζομένους και είχαν ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 100 εκατομμύρια δραχμές.¹³

Αντίθετα, αρκετές είναι οι διαφορές μεταξύ Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαφορές.

Πίνακας 5.

Μικρομεσαία Επιχείρηση	Βιομηχανία
Το παραγωγικό έργο εκτελείται	Το παραγωγικό έργο εκτελείται

με την ανθρώπινη εργασία και σε μικρές ποσότητες που διατίθενται κατά κανόνα στην εγχώρια αγορά. Λίγες βιοτεχνίες έχουν την δυνατότητα να πραγματοποιήσουν εξαγωγές.	με μηχανές σε μεγάλες ποσότητες και με χαμηλό κόστος που διατίθενται σχεδόν σε όλες τις εγχώριες και πολλές φορές και στις ξένες αγορές.
Τα προϊόντα φέρουν την σφραγίδα της προσωπικότητας του επιχειρηματία.	Τυποποιημένη παραγωγή.
Χρησιμοποιεί περιορισμένα κυρίως ίδια κεφάλαια και πάγιες εγκαταστάσεις μικρής κλίμακας.	Χρησιμοποιεί μεγάλου ύψους κεφάλαια ίδια και ξένα καθώς και πάγιες εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας.
Η βιοτεχνία έχει χαμηλό ποσοστό σταθερών εξόδων λόγω του ότι διαθέτει μικρά κεφάλαια για επενδύσεις.	Η βιομηχανία διαθέτει μεγάλα κεφάλαια για επενδύσεις με αποτέλεσμα να έχει υψηλό ποσοστό σταθερών εξόδων (αποσβέσεις).
Διαθέτει τα προϊόντα της σε τοπικές κυρίως αγορές χωρίς να διατηρεί οργανωμένο δίκτυο πωλήσεων.	Διαθέτει τα προϊόντα της στην ευρεία και ανώνυμη αγορά. Διατηρεί οργανωμένο δίκτυο πωλήσεων.
Προσαρμόζεται εύκολα στις απαιτήσεις των καταναλωτών. Ο καταμερισμός της εργασίας είναι περιορισμένος.	Εξειδικεύεται στην παραγωγή ορισμένων προϊόντων και ευνοεί τον καταμερισμό της εργασίας.
Δεν αντιμετωπίζει μεγάλα οργανωτικά προβλήματα. Χρησιμοποιεί περιορισμένο μηχανικό εξοπλισμό και ιπποδύναμη.	Αντιμετωπίζει μεγάλα οργανωτικά προβλήματα. Χρησιμοποιεί μηχανικό εξοπλισμό σε υψηλό βαθμό και μεγάλη ιπποδύναμη.

Παρουσιάζει μεγάλη ελαστικότητα ως προς τη δυνατότητα μεταβολής του αντικειμένου των παραγόμενων προϊόντων.	Παρουσιάζει μικρή ελαστικότητα ως προς τη δυνατότητα μεταβολής του αντικειμένου των παραγόμενων προϊόντων
Τα προϊόντα της είναι έντασης εργασίας.	Τα προϊόντα της είναι έντασης μηχανών.
Ο επιχειρηματικός φορέας παρέχει και εκτελεστική εργασία.	Ο επιχειρηματικός φορέας παρέχει μόνο διευθύνουσα εργασία (Management).
Οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις είναι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, ομόρρυθμες εταιρείες ή ατομικές επιχειρήσεις.	Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις είναι συνήθως ανώνυμες εταιρείες.
Η εγγραφή της βιοτεχνίας γίνεται στα μητρώα των Βιοτεχνικών Επιμελητηρίων.	Η εγγραφή της βιομηχανίας γίνεται στα μητρώα των Βιομηχανικών Επιμελητηρίων.

Πηγή: Χ. Κανελλόπουλος(Αθήνα 1994) από το βιβλίο «Ελληνική Οικονομία»
Γεώργιος Μ. Κορρές – Διονύσιος Π. Χιόνης σελ.103

Εδώ, θα πρέπει να τονιστεί ότι η μεγαλύτερη απειλή που δέχεται η ΜΜΕ προέρχεται από τις μεγάλες ανταγωνιστικές της επιχειρήσεις κι αυτό για δύο βασικούς λόγους.

1. Η μεγάλη επιχείρηση διαθέτει ένα υψηλού επιπέδου σύστημα οργανωτικό για την περαιτέρω ανάπτυξη της. Ειδικότερα νέα προϊόντα της μπορούν να εισχωρήσουν στην αγορά χρησιμοποιώντας τις ήδη υπάρχουσες οργανωτικές δομές (π.χ. πωλήσεων, διανομής, κ.λ.η.).

2. Η μεγάλη επιχείρηση είναι ήδη «φτασμένη φίρμα» στο συγκεκριμένο επιχειρηματικό χώρο που κινείται, με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες, καχυποψίες κ.λ.π. από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες της (π.χ. χονδροπωλητές, λιανοπωλητές), τους καταναλωτές ή και ακόμα οργανωμένες ομάδες πίεσης, π.χ. καταναλωτών κ.λ.π.

Απεναντίας τα προβλήματα της ΜΜΕ είναι πολύ μεγαλύτερα:

1. Στο να αναπτυχθεί και να παρουσιάσει ένα προϊόν. Στις περισσότερες περιπτώσεις δε διαθέτουν δικά τους εργαστήρια ανάπτυξης νέων προϊόντων αλλά παράγουν μιμήσεις άλλων, ιδιαίτερα μεγάλων επιχειρήσεων.
2. Στο να γίνει ένα προϊόν που παράγεται από ΜΜΕ αποδεκτό από την αγορά στην οποία η επιχείρηση αναφέρεται π.χ. ανάπτυξη νέων «οδών» πωλήσεων, διανομών ή ακόμα και από τους χονδροπωλητές – λιανοπωλητές οι οποίοι στην αρχή το βλέπουν καχύποπτα αλλά τέλος και από τους ίδιους τους καταναλωτές ιδιαίτερα αν βρίσκονται στο χώρο βιομηχανικών προϊόντων μεγάλης διάρκειας ζωής π.χ. ηλεκτρικά είδη.
3. Ένα τρίτο πρόβλημα είναι να βρει διέξοδο η ΜΜΕ να αναπτυχθεί παραμένοντας ανεξάρτητη μονάδα και όχι απορροφούμενη από μια μεγάλη, πράγμα που μπορεί να συμβεί αν τα προϊόντα της αρχίσουν να γίνονται ανταγωνιστικά μιας μεγάλης οικονομικής μονάδας.

Πολλές μικρομεσαίες αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις έχουν επιτύχει δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στο παράγοντα πώς να επιλύσουν ένα πρόβλημα χωρίς να «θίξουν» μια μεγάλη ανταγωνιστική επιχείρηση.¹⁴

Σχετικά με το θέμα του ορισμού των ΜΜΕ είναι απαραίτητο να διευκρινιστούν τα παρακάτω:

- Ο ορισμός των ΜΜΕ εξυπηρετεί τις γενικότερες ανάγκες προγραμματισμού και στατιστικής παρακολούθησης των εξελίξεων στον τομέα των ΜΜΕ.
- Ο ορισμός των ΜΜΕ επιβάλλεται να προσαρμόζεται κάθε φορά ανάλογα με τις μεταβολές που επέρχονται στη διάρθρωση και στο μέγεθος των επιχειρήσεων, όπως επίσης επιβάλλεται να χρησιμοποιούνται καταλληλότερα και εξειδικευμένα κριτήρια (ποσοτικά και ποιοτικά) ορισμού των ΜΜΕ, όταν λαμβάνονται ειδικά αναπτυξιακά ή διοικητικά μέτρα.
- Η χρησιμοποίηση μόνο ποσοτικών κριτηρίων δεν αποδίδει και δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στην πραγματικότητα, αποτελεί όμως τη μοναδική και απαραίτητη λύση για τις ανάγκες του προγραμματισμού και τις εφαρμογές αναπτυξιακών μέτρων.¹³

Συμπερασματικά, δεν υπάρχει κανένας γενικά αποδεκτός ορισμός της έννοιας των ΜΜΕ, αλλά ορίζεται κάθε φορά σε σχέση με τις συγκεκριμένες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας και τις εφαρμοζόμενες πολιτικές.

Στην Ελλάδα θεωρούμε ως μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις όσες απασχολούν μέχρι 50 άτομα προσωπικό.

Ανεξάρτητα όμως από τα ποσοτικά κριτήρια, τα ποιοτικά ίσως να δίνουν μια καλύτερη εικόνα.

Ορίζουμε έτσι ως ΜΜΕ μια οικογενειακή, συνήθως, επιχείρηση, της οποίας η διοίκηση ταυτίζεται με την κυριότητα. Η καθημερινή διαχείριση εξασφαλίζεται συνήθως από τον επιχειρηματία, γεγονός

που επιτρέπει σχετική ευλυγισία και ταχύτητα λήψης αποφάσεων, καθώς και προσωπικές σχέσεις με τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές και τους πελάτες. Βασίζεται κυρίως στην αυτοχρηματοδότηση και δεδομένης της δυσκολίας πρόσβασης στις πηγές χρηματοδότησης πάσχει συχνά από ανεπάρκεια χρηματοοικονομικών μέσων. Αυτά τα ποιοτικά κριτήρια αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά των ΜΜΕ, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι πλεονεκτήματα και σε άλλες μειονεκτήματα.¹⁵

Οι κατηγορίες των μικρομεσαίων περιλαμβάνουν φορείς που καλύπτουν σχεδόν όλους τους κλάδους των οικονομικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών.

Υπάρχουν διάφοροι τύποι Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και καλύπτουν όλα τα πεδία της επιχειρηματικής δράσης. Η κατηγοριοποίηση των τύπων των ΜΜΕ είναι απαραίτητη γιατί βάση αυτής δίδονται τα διάφορα επενδυτικά κίνητρα.

Οι κατηγορίες στις οποίες κατατάσσονται οι ΜΜΕ είναι οι εξής:

- 1. Επιχειρήσεις Λιανικών Πωλήσεων:** οι επιχειρήσεις αυτές αγοράζουν προϊόντα από διάφορους προμηθευτές και τα μεταπωλούν στο καταναλωτικό κοινό.
- 2. Επιχειρήσεις Χονδρικών Πωλήσεων:** οι επιχειρήσεις αυτές προμηθεύουν τα προϊόντα τους κυρίως σε λιανοπωλητές, σε βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις και σε αρκετά μικρό βαθμό σε απλούς καταναλωτές.
- 3. Επιχειρήσεις Παροχής Υπηρεσιών:** αυτές οι επιχειρήσεις παρέχουν υπηρεσίες στο καταναλωτικό κοινό, όπως π.χ. ένα συνεργείο αυτοκινήτων.
- 4. Μεταποιητικές Επιχειρήσεις:** οι επιχειρήσεις αυτές αγοράζουν πρώτες ύλες από προμηθευτές, προκειμένου να

κατασκευάσουν οι ίδιες τα προϊόντα που θα πουλήσουν στους πελάτες τους.¹⁶

Βέβαια, οι διαφορές μεταξύ των τεσσάρων αυτών κατηγοριών επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν είναι ούτε τόσο σαφείς, ούτε τόσο συγκεκριμένες. Μερικές κατηγορίες επικαλύπτονται μεταξύ τους όπως στην π.χ. περίπτωση ενός καθαριστηρίου, το οποίο χρησιμοποιεί εξοπλισμό (πλυντήρια, στεγνωτήρια, σιδερωτήρια, κ.λ.π.) και το οποίο παρόλα αυτά δεν υπάγεται στην κατηγορία των μεταποιητικών επιχειρήσεων αλλά στην κατηγορία των επιχειρήσεων υπηρεσιών.¹⁷

13. «Εκθέσεις 8 για το Πρόγραμμα 1988 – 1992 / Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)» Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών Αθήνα 1989, σελ. 30

14. Παν. Γ. Κυριαζόπουλος «Σύγχρονες Μορφές Διοίκησης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1988, σελ. 32-33

15. Ι. Σίσκος – Κ. Ζοπουνίδης – Κ. Παππής «Μάνατζμεντ Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» / Ένιαία Ευρωπαϊκή Αγορά: Επιπτώσεις στις Ελληνικές Μ.Μ.Ε. και Αναγκαίες Προσαρμογές στην Άσκηση της Επιχειρηματικής τους Δραστηριότητας» Μ. Αγγελίδης Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης Ηράκλειο 1996, σελ. 8

16. Γεώργιος Μ. Κορρές – Διονύσιος Π. Χιόνης «Ελληνική Οικονομία». εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ Αθήνα 2003, σελ.97

17. Χαράλαμπος Κ. Κανελόπουλος «Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα» Αθήνα 1987, σελ.46-47

3.2 Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα και η σημαντικότητά τους για την ελληνική οικονομία.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει νομική οριοθέτηση του χώρου των μικρομεσαίων. Παραδοσιακά έχει επικρατήσει η αντίληψη με τον όρο μικρομεσαίες επιχειρήσεις να θεωρούνται οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις ή κατ' άλλον ορισμό οι επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας.¹⁸

Ο ορισμός των μικρών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που ισχύει από 1^η Ιανουαρίου 2005 και έχει διαμορφωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι:

«Η προϋπόθεση για να αναγνωριστεί ως ΜΜΕ μία επιχείρηση είναι για να τηρεί τα όρια αναφορικά με τον αριθμό του προσωπικού και, είτε τα όρια του συνόλου του ισολογισμού, είτε εκείνα του κύκλου εργασιών.

Οι μεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μεταξύ 50 και 249 ατόμων. Το όριο του κύκλου εργασιών κυμαίνεται σε 50 εκατ. ευρώ και εκείνο του συνόλου του ισολογισμού σε 43 εκατ. ευρώ. Οι μικρές επιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μεταξύ 10 και 49 ατόμων. Το όριο του κύκλου εργασιών και του συνόλου του ισολογισμού βρίσκεται στα 10 εκατ. ευρώ.

Οι μικροεπιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μικρότερο των 10 ατόμων. Το όριο, για τον κύκλο εργασιών και για το σύνολο του ισολογισμού είναι τα 2 εκατ. ευρώ.

Όσον αφορά τον υπολογισμό των ορίων του κύκλου εργασιών, ξεχωρίζουμε:

Την αυτόνομη επιχείρηση με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία και τον αριθμό του προσωπικού που βασίζονται αποκλειστικά στους λογαριασμούς της εν λόγω επιχείρησης.

Την επιχείρηση η οποία διαθέτει συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, της οποίας τα όρια του κύκλου εργασιών είναι το αποτέλεσμα της άθροισης των δεδομένων της επιχείρησης και των δεδομένων των συνεργαζομένων εταιρειών.

Την επιχείρηση που συνδέεται με άλλες επιχειρήσεις και που προστίθεται στα δεδομένα της το 100% των δεδομένων των επιχειρήσεων με τις οποίες αυτή συνδέεται.»¹⁹

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στο βαθμό που αυτές αποτελούν το βασικό κορμό ανάπτυξης και στήριξης της απασχόλησης.

Όπως αναφέρει σε ομιλία του ο Υπουργός Ανάπτυξης κ. Α. Τσοχατζόπουλος:

«...Οι ΜΜΕ αποτελούν σχεδόν το σύνολο της επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα μας. Στο χώρο της μεταποίησης αποτελούν το 99% των μεταποιητικών επιχειρήσεων, απασχολούν το 63,6% των εργαζομένων σε αυτές και παράγουν το 27% του ΑΕΠ της μεταποίησης.

Ειδικότερα, οι ΠΜΕ (επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 10 άτομα) αποτελούν τον κύριο όγκο της επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο στην Ευρώπη (94% των επιχειρήσεων) όσο και στην Ελλάδα (99% των επιχειρήσεων).»²⁰

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στη συνεισφορά των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στον τομέα της απασχόλησης.

Ακολουθεί, ο πίνακας 6 όπου δείχνει τη διαχρονική εξέλιξη των επιχειρήσεων στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της περιόδου των ετών 1988 – 1998.

Πίνακας 6.

Διαχρονική Εξέλιξη των Επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Μέγεθος Επιχειρήσεων (Αριθμός υπαλλήλων)	Αριθμός καταστημάτων (%)		Απασχόληση (%)	
	1988	1998	1988	1998
0 – 4	85,70	85,00	31,28	31,12
5 – 9	8,14	8,12	10,89	10,22
10 -49	5,16	6,28	20,45	21,32
	99,0	99,4	62,61	62,66
50+	1,00	0,6	37,39	37,34
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στατιστική Επετηρίδα κλάδων παραγωγής 1988 και 1998), Στοιχεία από το βιβλίο « Ελληνική Οικονομία» Γεώργιος Μ. Κορρές – Διονύσιος Π. Χιόνης .

Από τον παραπάνω πίνακα εύκολα συμπεραίνουμε ότι οι επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό λιγότερο από 50 άτομα, αποτελούν το 99% του συνόλου ενώ συνεισφέρουν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 62% στην απασχόληση της χώρας κατά την περίοδο 1988 – 1998.

Αξίζει επίσης να αναφέρουμε ότι τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από τη απογραφή του 1998 είναι τα ακόλουθα:

Από τις 509.000 επιχειρήσεις του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα της οικονομίας το 99,4% απασχολούσε από 4 – 49 άτομα και το 0,6% πάνω από 50 άτομα. Ακόμη, οι Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις δημιούργησαν το 50% της προστιθέμενης αξίας και το 62% των προϊόντων της μεταποίησης που εξήχθη στο εξωτερικό, βάσει των στοιχείων του 1998.²¹

Τα παραπάνω δίνουν μια γλαφυρή εικόνα της ζωτικής σημασίας των ΜΜΕ στην Ελληνική οικονομική πραγματικότητα, αλλά και η σημασία τους είναι εξίσου σημαντική μιας που συμβάλλει αποφασιστικά στην κοινωνική εξισορρόπηση, την απασχόληση, τη διατήρηση συνθηκών ανταγωνισμού, την εισαγωγή καινοτομιών και γενικότερα στη δυναμική πρόοδο της ελληνικής κοινωνίας.

Οπωσδήποτε η οικονομική ανάπτυξη της χώρας δεν μπορεί αποκλειστικά να βασιστεί στη μικρομεσαία επιχείρηση χωρίς την υποστήριξη των μεγάλων κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων.

Ένα τέτοιο μοντέλο (χωρίς τις μεγάλες επιχειρήσεις) θα μετέτρεπε τη χώρα σε ένα μεγάλο εργαστήριο επεξεργασίας πρώτων υλών και τεχνογνωσίας τα οποία θα ήταν εισαγόμενα, με αποτέλεσμα η χώρα μας να μην έχει μια αυτοδύναμη οικονομία.

Είναι στο σημείο αυτό καίριο να αναφέρουμε δύο μεταβλητές, την ποιότητα και την ποσότητα. Η ποσότητα αποτελεί το μεγάλο όπλο των μεγάλων επιχειρήσεων, οι οποίες με την τυποποίηση της παραγωγής έχουν επιτύχει την αύξηση της παραγωγής τους. Από την άλλη μεριά η ποιότητα παραμένει πάντοτε ένα από τα όπλα της μικρομεσαίας επιχείρησης η οποία έχει τη δυνατότητα της

δημιουργίας εξειδικευμένων προϊόντων ανάλογα με τις απαιτήσεις των καταναλωτών.

Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται μια ανταγωνιστική κατάσταση μεταξύ μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων που σκοπό έχει την εξασφάλιση μιας «ποιοτικά» καλύτερης στάθμης κατανάλωσης.

Ωστόσο, κυρίαρχο στοιχείο στην ελληνική οικονομία αδιαμβισβήτητα διαδραματίζει η μικρομεσαία επιχείρηση. Η αναλογία του αριθμού των μικρομεσαίων στο σύνολο των επιχειρήσεων διαφέρει βέβαια ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας. Είναι πάντως γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αυτές εκπροσωπούνται, σε μεγάλο βαθμό, σε όλους τους τομείς. Η παρουσία τους είναι σχετικά εντονότερη σε χώρους οι οποίοι χαρακτηρίζονται από ένταση εργασίας.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι μικρομεσαίες στον ελλαδικό χώρο εκτείνονται σε όλους τους τομείς της οικονομίας (πρωτογενείς, δευτερογενείς, τριτογενείς). Ειδικότερα θα μπορούσε να αναφερθεί ότι οι επιχειρήσεις αυτές ασχολούνται με την ικανοποίηση του τελικού καταναλωτή μια που έχουν την ικανότητα να προσαρμόζουν την παραγωγή τους ανάλογα με τις εξειδικευμένες ανάγκες του καταναλωτή. Επίσης μεγάλη είναι η προσφορά τους στον τομέα των υπηρεσιών.¹⁸

Οι μικρές ατομικές ή οικογενειακές επιχειρήσεις με ελάχιστους ή και καθόλου εξωτερικούς απασχολούμενους, είναι μια εικόνα τόσο χαρακτηριστική για την Ελληνική οικονομία. Η εικόνα αυτή τείνει να μεταβληθεί, με την συγκέντρωση της παραγωγής σε μεγαλύτερες μονάδες και την παράλληλη εξαφάνιση παραδοσιακά μικρών επιχειρήσεων (π.χ. στο χώρο της διανομής και του εμπορίου). Ταυτόχρονα όμως, νέες μικρές μονάδες γεννιώνται, καθώς νέες υπηρεσίες ή προϊόντα προσφέρονται στην αγορά. Έτσι το κυρίαρχο

χαρακτηριστικό της Ελληνικής οικονομίας θα παραμείνει οι μικρές επιχειρήσεις.

Εκείνο που σίγουρα αλλάζει είναι οι νέες τεχνολογίες, ιδίως η πληροφορική, οι νέες μέθοδοι παραγωγής και η επιστημονική γνώση πάνω στις επιχειρήσεις που δημιουργούν νέες δυνατότητες για πιο αποτελεσματική οργάνωση της επιχείρησης.²²

Παρόλο όμως, του πόσο γνωστός και σημαντικός είναι ο ρόλος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας στην Ελλάδα, ωστόσο οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα. Δεν τίθεται απλά θέμα υγιούς ανάπτυξης των επιχειρήσεων αλλά θέμα βιωσιμότητας.

Το ποσοστό θνησιμότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων είναι αρκετά υψηλό και γι' αυτό απαιτούνται μέτρα αντιμετώπισης των χρηματοδοτικών και θεσμικών προβλημάτων που αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους και κατ' επέκταση της οικονομίας μας.

Εώς το 2010 σκοπός είναι η παροχή κινήτρων, ώστε η δεκαετία αυτή να χαρακτηριστεί ως η οικονομία μακροοικονομίας η οποία θα ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο του Έλληνα στο μέσο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ελλάδα ο ρυθμός αύξησης των ΜΜΕ είναι γύρω στο 11% κάθε χρόνο. Κινητικότητα υπάρχει, δημιουργούνται συνεχώς νέες επιχειρήσεις. Το ποσοστό αυτοαπασχόλησης στη χώρα μας φτάνει το 25% και είναι το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση.²³

Ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων(ΣΕΒ) επί σειρά ετών παρακολουθεί την πορεία και τις προοπτικές της ελληνικής

βιομηχανίας. Σε μια έρευνα του ΣΕΒ μαζί με την ICAP ΑΕ για την πορεία της ελληνικής βιομηχανίας – βιοτεχνίας, το δείγμα των επιχειρήσεων που έλαβε μέρος για την διεξαγωγή της έρευνας χωρίστηκε σε 14 ενοποιημένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Εν συνεχεία, ο κάθε κλάδος υποδιαιρέθηκε σε δύο τμήματα: πρώτον, σε μικρές-μεσαίες μονάδες με σύνολο ενεργητικού χαμηλότερο των €30 εκ. (περίπου Δρχ. 10 δισ.)· δεύτερον, σε μεγάλο μέγεθος μονάδες, δηλαδή μονάδες με ενεργητικό μεγαλύτερο των €30 εκ. Στην έρευνα ανταποκρίθηκαν 273 επιχειρήσεις, δηλαδή ποσοστό 91,0% του συνόλου του δείγματος.

Τα αποτελέσματα που εξήχθησαν από την έρευνα για την ελληνική βιομηχανία το 2001 συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7.

Το Δείγμα των Βιομηχανικών Επιχειρήσεων (2001)

Κλάδος	Μικρές-Μεσαίες	Μεγάλες	Σύνολο
Τρόφιμα-Καπνός	999	58	1.057
Ποτά	143	9	152
Κλωστοϋφαντουργία	385	24	409
Ένδυση-Υπόδηση	424	2	426
Ξύλο-Χαρτί	257	14	271
Εκδόσεις-Εκτυπώσεις	460	14	474
Επεξεργασία Πετρελαίου	33	3	36
Χημικά-Πλαστικά	599	32	631
Μη Μεταλλικά Ορυκτά	507	17	524
Βασική Μεταλλουργία	76	21	97
Μεταλλικά Προϊόντα-Μηχανές	766	16	782
Η/Υ Υλικό και Συσκευές	212	9	221
Μεταφορικά Μέσα	128	6	134
Διάφορα Προϊόντα	336	5	341
Σύνολο	5.325	230	5.555

Πηγή: www.icap.gr

Είναι φανερό το μεγάλο ποσοστό που κατέχουν οι επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους σε κάθε τομέα της βιομηχανίας. Ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων φαίνεται να απασχολείται στον τομέα τροφίμων και καπνού, ενώ ακολουθεί ο τομέας μεταλλικών προϊόντων και μηχανών.

Η ελληνική βιομηχανία λειτουργεί πλέον σε ένα εντόνως ανταγωνιστικό περιβάλλον και η ανάπτυξή της εξαρτάται από τον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της. Έτσι, οι επενδύσεις σε πάγιο και ανθρώπινο κεφάλαιο και, βεβαίως, η προσαρμογή προς τα τεκταινόμενα διεθνώς είναι θεμελιώδους σημασίας. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ υπήρξε σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Επιπροσθέτως, καθρέφτης της ανταγωνιστικότητας είναι οι εξαγωγικές επιδόσεις. Για τον σκοπό αυτό έγινε προσπάθεια καταγραφής της αξίας των εξαγωγών. Από την επεξεργασία των απαντήσεων των επιχειρήσεων προέκυψε ότι οι εξαγωγές της ελληνικής βιομηχανίας, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, σημείωσαν ονομαστική αύξηση 5,2%. Πρέπει να υπογραμμισθεί δε ότι οι εξαγωγικές επιδόσεις των μικρών-μεσαίων μονάδων ήταν καλύτερες από αυτές των μεγάλων.²⁴

Τέλος, η ελληνική πολιτική για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συνοψίζεται σε τρεις άξονες που αποτελούν τα κύρια σημεία για την αύξηση του ανταγωνισμού:

1. Στην πρόσβαση στην χρηματοδότηση. Ήδη η συμμετοχή στην ΟΝΕ επέφερε ραγδαία πτώση στα επιτόκια, ενώ η δημιουργία του ΤΕΜΠΜΕ (Ταμείο Εγγυοδοσίας για Μικρές και Πολύ Μικρές

Επιχειρήσεις) αναμένεται να τονώσει την αγορά καθώς μέχρι το 2008 αναμένεται να έχει βοηθήσει περίπου 15.000 επιχειρήσεις .

2. Στη μείωση της γραφειοκρατίας. Για να αρχίσει η λειτουργία μιας επιχείρησης απαιτούνται 45 ημέρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα. Ο αριθμός των ημερών για την έναρξη λειτουργίας μιας επιχείρησης στις Η.Π.Α. είναι 4, στον Καναδά 3 και στην Αυστραλία 2! Στόχος λοιπόν, είναι να μειωθεί το κόστος και ο χρόνος έναρξης μιας επιχείρησης κατά 1/3.
3. Στη μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων. Το 2003 μειώθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές σε πολλές κατηγορίες.²³

18. Παν. Γ. Κυριαζόπουλος «Σύγχρονες Μορφές Διοίκησης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1988, σελ. 19-20, 23-26.

19. Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.europa.eu

20. Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.eommex.gr

21. Γεώργιος Μ. Κορρές – Διονύσιος Π. Χιόνης «Ελληνική Οικονομία» εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ Αθήνα 2003, σελ. 97

22. Ι. Σίσκος – Κ. Ζοπουνίδης – Κ. Παππής «Μάνατζμεντ Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης Ηράκλειο 1996, σελ. 3

23. Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιφερειακής Ανάπτυξης «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις / Ο πυλώνας της οικονομίας» περιοδικό Επιστημονικό Μάρκετινγκ Ιανουάριος 2004, σελ. 39-40.

24. Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.icap.gr

3.3 Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στη Ευρωπαϊκή Ένωση

Η οικονομική θεωρία στις δεκαετίες '50 και '60 τόνιζε τα πλεονεκτήματα των μεγάλων επιχειρήσεων, λόγω πληθοπαγωγής και των οικονομιών κλίμακας και προέβλεπε - με μεγάλη βεβαιότητα - την επικράτηση των μεγάλων και την εξαφάνιση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1973 και την περίοδο οικονομικής ύφεσης που ακολούθησε, άρχισε να εκτιμάται ο ρόλος των ΜΜΕ στη ζωτικότητα της οικονομίας και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Ενώ λοιπόν, είναι προφανές ότι υπάρχουν οικονομίες κλίμακας και έχουν μεγάλη σημασία για ορισμένες κατηγορίες παραγωγής, όπως η μαζική παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων, είναι επίσης εμφανές ότι η ευέλικτη διαχείριση μιας μικρής επιχείρησης είναι σημαντικό πλεονέκτημα σε πολλές περιπτώσεις και σε πολλούς κλάδους.²⁵

Η μικρομεσαία επιχείρηση δεν αποτελεί πλέον ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας υπό - ανάπτυξη χώρας ή αναπτυσσόμενης οικονομίας αποτελεί ένα συνδεδετικό κρίκο στην όλη δομή της οικονομίας και των ανεπτυγμένων χωρών.²⁶

Σήμερα, οι μικρές επιχειρήσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία. Η μέση ευρωπαϊκή επιχείρηση δεν απασχολεί περισσότερα από έξι άτομα. Οι μικρές επιχειρήσεις παίζουν πολύ πιο σημαντικό ρόλο στην Ευρώπη απ' ότι σε άλλα μέρη του κόσμου. Αυτές οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν μια σημαντική πηγή θέσεων εργασίας, επιχειρηματικού δυναμισμού και καινοτομιών.

Στην Ιαπωνία για παράδειγμα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) απασχολούν συνολικά το 33% των εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα, με τη μέση ιαπωνική επιχείρηση να απασχολεί 10 άτομα. Στις ΗΠΑ, οι ΜΜΕ απασχολούν συνολικά το 46% των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, με τη μέση αμερικανική επιχείρηση να απασχολεί 19 άτομα. Οι ΜΜΕ στην Ευρώπη των 19 (ΕΟΧ συν την Ελβετία), απασχολούν συνολικά το 66% των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα ποσοστό που αντιστοιχεί σε 80 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Οι αριθμοί αυτοί αφορούν ιδιωτικές επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας.²⁷

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια στροφή του ενδιαφέροντος και μια αναγνώριση της σημασίας και του ρόλου των ΜΜΕ, του ρόλου που παίζουν στην αντιμετώπιση ζωτικών προβλημάτων, που απασχολούν όλες τις χώρες, όπως είναι η ανεργία, ο πληθωρισμός, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η αξιοποίηση εγχώριων πρώτων υλών, η προώθηση καινοτομιών κ.λ.π.

Παρόλα αυτά, είναι γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν αδυναμίες και αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα, όπως περιορισμένες διέξοδοι χρηματοδότησης, καθολική σχεδόν εξάρτηση από το Τραπεζικό σύστημα, χαμηλός βαθμός εξειδίκευσης του προσωπικού, περιορισμένες τεχνολογικές δυνατότητες, έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης κ.λ.π.²⁵

Ωστόσο, όλα τα κράτη μέλη με συστάσεις της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθοδηγούνται για την σωστή αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Σε τρεις επιλεγμένους τομείς προτεραιότητας όπως οι διαβουλεύσεις με τις μικρές επιχειρήσεις, πρόσβαση στην χρηματοδότηση,

καινοτομίες και μεταφορά τεχνολογίας, η ανταπόκριση των κρατών μελών ήταν ενθαρρυντική.

Συνολικά φαίνεται, πως ένας αριθμός χωρών διαθέτουν ήδη καθιερωμένα συστήματα για *διαβουλεύσεις με τις επιχειρήσεις*. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα συμβουλευτικών μηχανισμών και οι δομές του ποικίλλουν από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τις επιμέρους συνθήκες. Για παράδειγμα τα προγράμματα ανταλλαγής μεταξύ των αξιωματούχων δημόσιας διοίκησης και των ΜΜΕ στις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο, τα οποία εισάγουν ένα νέο κανάλι επικοινωνίας με τις μικρές επιχειρήσεις. Ακόμη μια καθιερωμένη πρακτική είναι οι σουηδικές Επιτροπές Διερεύνησης, οι οποίες έχουν διοριστεί από την κυβέρνηση για να επιτρέπουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών σε όλη τη διαδικασία προετοιμασίας.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για να γίνουν πράξη οι επιχειρηματικές ιδέες. Οι επιχειρήσεις θεωρούν την έλλειψη χρηματοδότησης ως σημαντικό περιορισμό. Στη Γαλλία δημιουργούνται τοπικά επενδυτικά ταμεία καθιστώντας δυνατό για τους επενδυτές οι οποίοι επωφελοούνται επίσης και από ένα φορολογικό κίνητρο, να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής επενδύοντας στις επιχειρήσεις της. Ένα νέο φορολογικό κίνητρο στο Ηνωμένο Βασίλειο ενθαρρύνει τη ροή ιδιωτικών κεφαλαίων σε οικονομικά ιδρύματα που παρέχουν μικροπιστώσεις σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε υποβαθμισμένες περιοχές.

Έχουν ληφθεί αρκετά νέα μέτρα στον τομέα των *καινοτομιών και της μεταφοράς τεχνολογίας*. Για παράδειγμα η ολλανδική πρωτοβουλία "TechnoParter", η οποία συνδυάζει όλα τα εργαλεία των καινοτομιών νέων επιχειρήσεων και η Πορτογαλική Επιτροπή Καινοτομιών, η οποία εργάζεται για να φέρει πιο κοντά τον

επιχειρηματικό τομέα και το εθνικό επιστημονικό και τεχνολογικό σύστημα, αποτελούν ένα σημάδι προόδου.

Παρόλα αυτά, πολλές μικρές επιχειρήσεις στην Ευρώπη αντιμετωπίζουν ακόμη σημαντικά προβλήματα, στην προσπάθεια τους να βελτιώσουν την απόδοσή τους όσον αφορά τις καινοτομίες. Η πλειονότητα των μικρών επιχειρήσεων εξαιτίας ακριβώς του μικρού μεγέθους τους, δεν διαθέτουν την ικανότητα και τους απαραίτητους πόρους για να διεξάγουν την δική τους έρευνα και ανάπτυξη και να εισάγουν νέα τεχνολογία και να εκπαιδεύσουν τους υπαλλήλους τους. Οι μικρές επιχειρήσεις εξαρτώνται πολύ από ένα περιβάλλον που να στηρίζει τις καινοτομίες.

Η δικτύωση εταιρειών και οι συστάδες επιχειρήσεων αποτελούν σημαντικά εργαλεία για την ενθάρρυνση των δυνατοτήτων των μικρών εταιρειών για καινοτομίες και τη διάδοση τους πέρα από τα εθνικά σύνορα. Τα νέα γερμανικά και αυστριακά σχέδια για την διευκόλυνση της διακρατικής συνεργασίας αποτελούν ελπιδοφόρα παραδείγματα.

Σημαντική πρόοδος έχει συντελεστεί και στον τομέα της *φθηνότερης και ταχύτερης εκκίνησης νέων επιχειρήσεων*. Αρκετά κράτη μέλη, έχουν επιτύχει να μειώσουν σημαντικά το χρόνο και τα κόστη της εκκίνησης μιας νέας επιχείρησης. Πρόσφατα, η Ισπανία πέτυχε την δραστική μείωση του χρόνου εγγραφής μιας εταιρείας με το πρόγραμμα "Nueva Empresa" (Νέα Επιχείρηση) καθιστώντας δυνατή την εκκίνηση μιας επιχείρησης στο διαδίκτυο σε μόλις 48 ώρες. Οι 48 αυτές ώρες περιλαμβάνουν και τα επτά βήματα που χρειάζονταν προηγουμένως (όπως είναι η εγγραφή στις φορολογικές αρχές, στο εμπορικό μητρώο και στις αρχές κοινωνικής ασφάλισης) σε σύγκριση με τις 30 ως 60 ημέρες που χρειάζονταν στο παρελθόν.

Όλες οι κυβερνήσεις έχουν δεσμευτεί να βελτιώσουν και να απλοποιήσουν τους κανονισμούς και υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ανάγκης για *μείωση των διοικητικών βαρών* των επιχειρήσεων. Εκτός αυτού, αρκετά μέλη έχουν αρχίσει τη διαδικασία *αλλαγής της νομοθεσίας τους για τις πτωχεύσεις*.

Όσον αφορά *την εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα*, τα κράτη μέλη συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο την ανάγκη προώθησης της επιχειρηματικότητας σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και έχουν αναπτύξει ένα σημαντικό αριθμό πρωτοβουλιών σ' αυτό τον τομέα. Η Γαλλία για παράδειγμα δημιούργησε πρόσφατα το "Observatoire des Pratiques Pédagogiques en Entrepreneuriat" (Παρατηρητήριο των Παιδαγωγικών Πρακτικών για την Επιχειρηματικότητα) το οποίο στοχεύει στο να υποκινήσει την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των δασκάλων.²⁷

Συνολικά λοιπόν τα τελευταία χρόνια έχει συντελεστεί αρκετή πρόοδος σχετικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Όμως η Ευρώπη πρέπει να γίνει καλύτερη και να συνεχίσει να βελτιώνεται. Η βελτίωση του περιβάλλοντος για τις μικρές επιχειρήσεις είναι μια μακροχρόνια διαδικασία. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο παραμένει σημαντικό τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να αναλαμβάνουν δράση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι πρωτοβουλίες και τα μέτρα θα ξεπεράσουν το στάδιο του σχεδιασμού και θα εφαρμοστούν σωστά, θα αξιολογηθούν και θα βελτιωθούν.

25. Ι. Σίσκος – Κ. Ζοπουνίδης – Κ. Παππής « Μάνατζμεντ Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης Ηράκλειο 1996, σελ.7, 15

26. Παν. Γ. Κυριαζόπουλος «Σύγχρονες Μορφές Διοίκησης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1988, σελ.16

27. Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.icap.gr (Ετήσια Έκθεση για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, σελ. 5)

4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.

4.1 Εισαγωγή

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε μια προσπάθεια να δειχθεί ότι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρίζουν ζωτικής σημασίας για την οικονομία κάθε χώρας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει παρουσιαστεί από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο για την υγιή λειτουργία όσο και για την σωστή αντιμετώπιση των προβλημάτων που αποτελούν τροχοπέδη για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ενώ πριν κάποια χρόνια , στην δεκαετία του '50 και του '60, η οικονομική θεωρία τόνιζε τα πλεονεκτήματα των μεγάλων βιομηχανικών μονάδων μαζικής παραγωγής και τον σίγουρο «θάνατο» των μικρών επιχειρήσεων, οι τελευταίες βγήκαν αλώβητες από την μεγάλη πετρελαϊκή κρίση του 1973 και την οικονομική ύφεση που την ακολούθησε, και απέδειξαν την ανθεκτικότητά τους και την ευελιξία τους στους δύσκολους εκείνους καιρούς.

Αυτό το αυξημένο ενδιαφέρον που υπάρχει τα τελευταία χρόνια για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι γιατί έχει αναγνωριστεί η αξία τους στην συμβολή ζωτικών προβλημάτων που απασχολούν όλες τις χώρες. Τέτοιου είδους προβλήματα είναι η ανεργία, ο πληθωρισμός, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η αξιοποίηση εγχωρίων πρώτων υλών, η προώθηση καινοτομιών κ.α.

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι ΜΜΕ απασχολούν το 60% των εργαζομένων, ενώ συγκεκριμένα στην Ελλάδα το 99% των

επιχειρήσεων στο χώρο της μεταποίησης είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Για τους παραπάνω λόγους είναι σημαντική η αντιμετώπιση των προβλημάτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα σημαντικότερα από τα οποία είναι περιορισμένες διέξοδοι χρηματοδότησης, καθολική σχεδόν εξάρτηση από το Τραπεζικό Σύστημα, χαμηλός βαθμός εξειδίκευσης του προσωπικού, περιορισμένες τεχνολογικές δυνατότητες, έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης κ.λ.π.

Συγκεκριμένα, η πρόσβαση στην χρηματοδότηση αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο εμπόδιο για τις ΜΜΕ μετά την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, σύμφωνα με την Έρευνα του ENSR για το 2003.

4.2 Τραπεζικός Δανεισμός - Πηγή Χρηματοδότησης για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις;

Ιστορική ανασκόπηση για το ρόλο του κράτους στις τραπεζικές εργασίες και πώς επηρέασε το χρηματοδοτικό του ρόλο προς τις επιχειρήσεις πριν την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο τέλος της δεκαετίας του '70, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηριζόταν από υψηλό βαθμό μονοπώλησης και ισχυρό σύστημα κρατικής παρέμβασης, που έβρισκε έκφραση στην μονοπωλιακή θέση τεσσάρων μεγάλων κρατικών τραπεζικών ομίλων (δύο μόνο εμπορικών τραπεζών Εθνικής, Εμπορικής και ΑΤΕ, ΕΤΒΑ) και στην εφαρμογή ενός ολόκληρου πλέγματος κανόνων και ρυθμίσεων, που προσδιόριζαν τους γενικότερους όρους κίνησης των χρηματοπιστωτικών σχέσεων.

Πιο συγκεκριμένα, οι άξονες της παρεμβατικής πολιτικής του κράτους εκδηλώνονταν, *πρώτον* στη σωρεία κανονιστικών διατάξεων που επέβαλαν στις εμπορικές τράπεζες ποικίλες δεσμεύσεις και υποχρεωτικές τοποθετήσεις διαθεσίμων τους, καθώς και περιορισμούς και απαγορεύσεις ορισμένων ειδών χρηματοδοτήσεων, σε αντίθεση με την υποχρεωτική δέσμευση πιστώσεων για την βιομηχανία και την βιοτεχνία. *Δεύτερον*, στο διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων (καταθέσεων και χορηγήσεων), με σημαντικές διαφοροποιήσεις στα δεύτερα ανάλογα με το είδος της οικονομικής δραστηριότητας, και *τρίτον*, στην υποχρεωτική κατάθεση με χαμηλό

επιτόκιο των αποθεματικών των ασφαλιστικών φορέων στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Το συγκεκριμένο σύστημα κρατικής παρέμβασης, από το ένα μέρος συνέβαλλε στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, όμως ταυτόχρονα δημιούργησε και σοβαρές στρεβλώσεις στην εξέλιξη των χρηματοπιστωτικών δομών και διακλαδική ροή χρηματικών πόρων, εξαιτίας των άμεσων κυβερνητικών παρεμβάσεων με στόχο την εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων, την πολιτική χορηγήσεων με ελαστικά κριτήρια, τη γραφειοκρατική οργάνωση και λειτουργία των φορέων χάραξης και υλοποίηση της πιστωτικής πολιτικής, με αποτέλεσμα τη μη ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων χρηματικών πόρων, τη δημιουργία προβληματικών επιχειρήσεων, την αύξηση δημοσίου χρέους, κ.α.

Το παραπάνω σύστημα όχι μόνον δεν λειτούργησε ικανοποιητικά, αλλά με τη πάροδο του χρόνου δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στο σύνολο της οικονομίας και στην ανάπτυξη της χώρας. Ειδικότερα, η εξάρτηση των επιχειρήσεων από το τραπεζικό σύστημα απέκτησε μόνιμο χαρακτήρα, δεδομένου ότι το τραπεζικό σύστημα ήταν το μόνο κανάλι μεταφοράς πόρων από τους αποταμιευτές προς τους επενδυτές, πράγμα που απέτρεψε τη δημιουργία παράλληλων διόδων ροής κεφαλαίων προς την αγορά χρήματος.

Αποτέλεσμα αυτής της εξάρτησης των επιχειρήσεων από τις τράπεζες ήταν η ανάπτυξη προνομιακών σχέσεων μεταξύ τραπεζών και ορισμένων κλάδων ή δραστηριοτήτων, ή ακόμη και με συγκεκριμένες (ευνοούμενες) επιχειρήσεις. Αυτό το πολύπλοκο σύστημα πιστωτικών κανόνων και ρυθμίσεων, σε συνδυασμό με το μέτρο κατανομής των πιστώσεων και των χαμηλών επιτοκίων αφαιρούσε την δυνατότητα εφαρμογής τραπεζικών κριτηρίων από τις τράπεζες και τις εξωθούσε πολλές φορές σε καταστρατηγήσεις των

κανόνων που ίσχυαν και τις ανάγκαζε να εφαρμόζουν πάγια το σύστημα της εμπράγματης εξασφάλισης των δανείων, πράγμα που ευνοούσε μόνο τις *μεγάλες επιχειρήσεις*.

Όμως η όλη κατάσταση αλλάζει από τα τέλη της δεκαετίας του '70 μέχρι τις αρχές του '90. Τόσο τα προβλήματα που συνόδευαν το συγκεκριμένο σύστημα ρύθμισης, όσο και ο προσανατολισμός ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ, καθώς και οι γενικότερες τάσεις διεθνοποίησης και δημιουργίας νέων φορέων προσφοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές του όλου πλέγματος χρηματοπιστωτικών σχέσεων.

Οι σημαντικότερες διατάξεις που αφορούσαν την αλλαγή του χρηματοπιστωτικού τομέα αναφέρονταν μεταξύ άλλων, στις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, θεσμοθέτηση της αμοιβαίας αναγνώρισης από τα κράτη μέλη, ορισμένων ουσιαστικών κανόνων που διασφαλίζουν την προστασία των καταθετών, επενδυτών και δανειζομένων, καθώς και στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως επίσης και στην άσκηση ελέγχου και εποπτείας για τη χρηματοοικονομική κατάσταση κ.α.²⁸

Σήμερα, η Ελλάδα ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας οφείλει να ακολουθεί και να συμμορφώνεται με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η στήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων αποτελεί μία από της προτεραιότητες που έχει θέσει η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η πρόσβαση στην χρηματοδότηση αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την ανάπτυξή τους.

Το οικονομικό πρόβλημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αναφορικά με τις εμπορικές τράπεζες.

Το οικονομικό πρόβλημα στις ΜΜΕ χαρακτηρίζεται από τα εξής στοιχεία:

- Έλλειψη επαρκών κεφαλαίων
- Έλλειψη οικονομικού προγράμματος
- Δυσχέρειες προσφυγής στις πηγές χρηματοδότησης.

Συνήθως, η μικρή μονάδα ξεκινάει με περιορισμένα κεφάλαια που είναι το αποτέλεσμα προσωπικών και οικογενειακών οικονομιών. Η επέκταση της μονάδας γίνεται χωρίς οικονομικό πρόγραμμα και πολλές φορές τα κέρδη δεν φθάνουν να καλύψουν τις επενδύσεις. Πραγματικά οι ΜΜΕ, κατά κανόνα, δεν επενδύουν "συνεχώς και συνεπώς", αλλά η επενδυτική συμπεριφορά τους χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση μεγάλων, συγκριτικά με το μέγεθος, επενδύσεων σε άτακτα χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα να εκτίθενται σε σοβαρούς κινδύνους και κυρίως να στερούνται και να υποφέρουν από έλλειψη κεφαλαίων κίνησης.

Είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο στις ΜΜΕ να προβαίνουν σε αγορές μηχανικού εξοπλισμού με δικά τους διαθέσιμα ή με βραχυπρόθεσμες πιστώσεις και να καταφεύγουν στην τράπεζα για κεφάλαιο κίνησης συνήθως πολύ αργά, όταν αρχίζουν να πιέζουν διάφορες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Η έλλειψη σωστής ενημέρωσης των ΜΜΕ για τις κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης και η έλλειψη ειδικευμένων στη χρηματοδότηση ΜΜΕ τραπεζικών στελεχών, που θα μπορούσαν και θα έπρεπε να παίζουν και το ρόλο του συμβούλου επενδύσεων ΜΜΕ, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες οι οποίοι μέχρι σήμερα

εξουδετερώνουν στην πράξη, σε μεγάλο ποσοστό, τα ευνοϊκά μέτρα χρηματοδότησης των ΜΜΕ.

Συγκεκριμένα, το πρόβλημα χρηματοδότησης των ΜΜΕ προσδιορίζεται από τους εξής παράγοντες:

- Έλλειψη ανεπάρκειας εμπράγματων ασφαλειών,
- Έλλειψη κατά κανόνα αξιόπιστων λογιστικών στοιχείων και αδυναμία προγραμματισμού και συμπλήρωση του φακέλου δανειοδότησης,
- Αναλογικά υψηλό τραπεζικό κόστος διερεύνησης και εξέτασης ενός μικρού δανείου και γι' αυτό απροθυμία των εμπορικών τραπεζών για την χορήγηση βιοτεχνικών δανείων,
- Έλλειψη ή ανεπάρκεια ειδικευμένων στη χρηματοδότηση ΜΜΕ τραπεζικών στελεχών.

Στη μικρή μονάδα παραγωγής όπου κατά κανόνα δεν υπάρχουν ειδικευμένα στελέχη, το τραπεζικό στέλεχος πρέπει να μπορεί να μιλά και να καταλαβαίνει τη γλώσσα του βιοτέχνη, κάτι που προϋποθέτει εξειδίκευση και ειδική εμπειρία.

Γίνεται επομένως φανερό ότι το πρόβλημα χρηματοδότησης των ελληνικών ΜΜΕ είναι πρώτα απ' όλα θεσμικό και η λύση θα πρέπει να αναζητηθεί στη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής που θα συνδυάζει τη δανειοδότηση με την παροχή τεχνικής βοήθειας, την απλοποίηση των διαδικασιών και την αντιμετώπιση του προβλήματος των εγγυήσεων.²⁹

Γενική είναι η πεποίθηση, ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εμμένει σε παραδοσιακές μεθόδους που χρειάζονται ανανέωση και εκσυγχρονισμό κατά τρόπο που επιβάλλει προσαρμογές στις

νέες εξελίξεις που επέφερε η σύγχρονη τεχνολογία στη σύγχρονη επιχείρηση.³⁰

Για να γίνουν όμως καλύτερα αντιληπτά τα χρηματοοικονομικά προβλήματα των ΜΜΕ θα ήταν χρήσιμο να εξετάσουμε την εικόνα που παρουσιάζουν αυτές αναφορικά με τη χρηματοδοτική τους διάρθρωση, συγκριτικά με την αντίστοιχη για τις μεγάλες. Τα διαθέσιμα στοιχεία του πίνακα 8, αναφέρονται στις μεταποιητικές επιχειρήσεις και για την αξιολόγησή τους έχουν χρησιμοποιηθεί οι γνωστοί χρηματοοικονομικοί δείκτες δανειακής επιβαρύνσεως, ρευστότητας κ.α.

Πίνακας 8.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΒΑΣΕΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (Σε Ευρώ Έτος 2002).

Βιομηχανίες	(500+)	(100-499)	(10-99)	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	74	508	3 500	4 082
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	73 239	98 262	106 020	277 521
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	21 225 805 473	16 517 060 452	12 872 582 124	50 615 448 049
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	12 808 267 045	10 106 325 100	8 059 840 915	30 974 433 060
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	10 532 251 598	9 201 709 272	7 483 133 543	27 217 094 413
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	10 693 553 869	7 315 351 207	5 389 448 611	23 398 353 687

ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ (ΖΗΜΙΕΣ)	768 686 045	759 841 471	452 144 527	1 980 672 043
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ %	7.19	10.39	8.39	8.47
ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ %	50	56	58	54
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ /ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	10 496	7 733	4 265	7 137

Πηγή: www.icab.gr

Είναι εμφανές ο μεγάλος αριθμός των επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό 10-99 άτομα αναλογικά με τις άλλες δύο κατηγορίες επιχειρήσεων. Από τον πίνακα προκύπτει ότι και οι τρεις κατηγορίες βρίσκονται σχεδόν σε ίδια επίπεδα δανειακής επιβάρυνσης, με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να έχουν ελαφρά το προβάδισμα.

Το παραπάνω συμπέρασμα θεωρητικά, τείνει να καταρρίψει την πεποίθηση ότι οι η δανειακή επιβάρυνση εξελίσσεται κατά κλιμάκιο μεγέθους απασχολήσεως και ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις βασίζονται σε μεγαλύτερο ποσοστό ιδίων κεφαλαίων από όσο οι μεγάλες.

Το στοιχείο όμως που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ότι οι μικρότερες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερο ποσοστό βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων στο σύνολο των ξένων κεφαλαίων από όσο έχουν οι μεγαλύτερες. Το μεγαλύτερο ποσοστό βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων στο σύνολο των δανειακών κεφαλαίων που παρατηρείται για τις ΜΜΕ σημαίνει ότι αυτές έχουν

μεγαλύτερες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν προβλήματα ρευστότητας. Πράγματι, παρατηρήθηκε μεγαλύτερη συχνότητα επιχειρήσεων με προβλήματα ρευστότητας ανάμεσα σε εκείνες με μέγεθος απασχολήσεως κάτω των 100 ατόμων ή καλύτερα κάτω των 50 ατόμων.

Η εξήγηση για τα φαινόμενα αυτά βρίσκεται στις ατελείς συνθήκες λειτουργίας που επικρατούν στο πιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα και που αφορούν μεν όλη την μεταποίηση, αλλά έχουν ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις για τις ΜΜΕ.

Μια από τις ατέλειες αυτές αφορά την πολιτική των κατευθυνόμενων επιτοκίων που καθορίζει χαμηλότερα επιτόκια για τα μακροπρόθεσμα κεφάλαια απ' όσο για τα βραχυπρόθεσμα, αντίθετα από ότι επιβάλλει ο μεγαλύτερος χρηματοδοτικός κίνδυνος που παρουσιάζουν τα πρώτα.

Το γεγονός αυτό καθιστά τον μακροπρόθεσμο δανεισμό οικονομικώς ασύμφορο για τις Τράπεζες και τις αποθαρρύνει στη χορήγηση μακροπρόθεσμων κεφαλαίων.

Ειδικότερα για τις ΜΜΕ, πρέπει να σημειωθεί ότι η δυνατότητά τους για την απόληψη τέτοιων κεφαλαίων είναι ακόμη πιο περιορισμένη, επειδή αυτές παρουσιάζουν κατά κανόνα ενεργητικό περισσότερο κυκλοφοριακής εντάσεως από όσο οι μεγάλες επιχειρήσεις και μικρότερη συνεπώς φερεγγυότητα με τη μορφή παγίων περιουσιακών στοιχείων στα οποία οι Τράπεζες μπορούν να εγγράψουν υποθήκες.

Εξάλλου, επειδή οι Τράπεζες δεν είναι σε θέση να καθορίσουν τα επιτόκια χορηγήσεών τους ανάλογα με τον κίνδυνο που παρουσιάζει η συγκεκριμένη επιχείρηση που ζητά δάνειο, έχει παρατηρηθεί μια

τάση να προτιμούνται οι μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις που προσφέρουν και μεγαλύτερες εγγυήσεις.

Δηλαδή, οι μεγαλύτερες εταιρείες ενός κλάδου παρουσιάζουν συγκριτικά μεγαλύτερη ευχέρεια στην άντληση τραπεζικών δανείων εξαιτίας της μεγαλύτερης επιφάνειας που αυτές παρουσιάζουν. Το χρηματοδοτικό πρόβλημα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις παραμένει ιδιαίτερα οξύ, γιατί ούτε είναι σε θέση αυτές να απολαύσουν τα οφέλη από το χαμηλότοκο δανεισμό και ούτε είναι κατά κανόνα σε θέση αυτές να προσφέρουν προς τις τράπεζες τις εμπράγματα ασφάλειες που προσφέρουν οι μεγάλες επιχειρήσεις.

Το τραπεζικό σύστημα είναι έτσι διαρθρωμένο που όχι μόνο δεν λειτουργεί αντικειμενικά, αλλά αντίθετα λειτουργεί πάρα πολύ μεροληπτικά υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων και η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων αυτών σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό δεν είναι αναλογική με τις μεγαλύτερες εγγυήσεις που προσφέρουν.

Αντίθετα, για τους μικρομεσαίους ζητούνται πολλές φορές διπλάσιες ή τριπλάσιες εγγυήσεις για τα δάνεια, κάτι που δεν συμβαίνει με τους μεγάλους επιχειρηματίες.³¹

Για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου ορισμένες ελληνικές τράπεζες έχουν προχωρήσει, πέρα από την εφαρμογή συστημάτων ταξινόμησης των πελατών τους ανάλογα με την πιστοληπτική τους ικανότητα, και στον υπολογισμό της πιθανότητας αθέτησης των υποχρεώσεων για κάθε χωριστή κατηγορία δανειοδοτούμενων. Με αυτόν τον τρόπο η τράπεζα μειώνει τον κίνδυνο αδυναμίας αποπληρωμής του δανείου που έχει χορηγήσει, δηλαδή τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά συγχρόνως βάσει τέτοιου είδους στατιστικών στοιχείων με προβλεπτική ιδιότητα περιορίζουν και την πιθανότητα ανάπτυξης κάποιων ΜΜΕ.³²

Η χρηματοδότηση μέσω τραπεζικού δανεισμού έχει γίνει δυσκολότερη, επειδή πολλές τράπεζες και επιχειρηματικά κεφάλαια έχουν υποστεί απώλειες στα χαρτοφυλάκια τους που περιλαμβάνουν ΜΜΕ και έτσι αυξήθηκε η προσπάθεια αποφυγής ρίσκου εκ μέρους τους. Οι τράπεζες εκτιμούν προσεκτικότερα τις αιτήσεις για πιστώσεις και απαιτούν μεγαλύτερη πρόσθετη ασφάλεια.³³

Πράγματι, ο βαθμός σύναψης τραπεζικών σχέσεων για τις πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, που απασχολούν 0-9 άτομα, είναι ο μικρότερος στην Ε.Ε. και ανέρχεται σε 29%, έναντι 39% της Πορτογαλίας, 43% της Ισπανίας, 57% του Βελγίου και 77% της Αυστρίας. Ο βαθμός σύναψης τραπεζικών σχέσεων για τις ελληνικές επιχειρήσεις που απασχολούν 10-49 άτομα είναι σχετικά καλύτερος και κινείται στα μέσα επίπεδα των χωρών της Ε.Ε.

Περίπου το 60% των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων μένει μακριά από το τραπεζικό σύστημα, αφού από τις 850.000 ελληνικές ΜΜΕ οι 500.000 είναι μη χρηματοδοτούμενες. Από τις χρηματοδοτούμενες από τις τράπεζες ΜΜΕ, οι περισσότερες ανήκουν στο εμπόριο και τις υπηρεσίες. Στις χρηματοδοτούμενες δε, τα δανειακά κεφάλαια καλύπτουν το 50% των αναγκών τους. Το 68% των πελατών απευθύνεται στις τράπεζες για να εξασφαλίσει κεφάλαια κίνησης, το 13% για την απόκτηση επαγγελματικού εξοπλισμού και το 19% για την αγορά επαγγελματικής στέγης.³⁴

Υπάρχουν βεβαίως ανάγκες των ΜΜΕ, οι οποίες δεν μπορούν να καλυφθούν αποκλειστικά μέσω τραπεζικού δανεισμού.

Οι τράπεζες, λόγω της φύσης τους, δεν αναλαμβάνουν επιχειρηματικούς κινδύνους και κατά συνέπεια δεν μπορούν να καλύψουν από μόνες τους μια σειρά κρίσιμων αναγκών σε κεφάλαια

ΜΜΕ, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

- Χρηματοδοτικές ανάγκες νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων
- Χρηματοδοτικές ανάγκες εταιρειών παραγωγής καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών
- Χρηματοδοτικές ανάγκες βιώσιμων επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν επαρκείς εξασφαλίσεις
- Ανάγκες αύξησης του μετοχικού - εταιρικού τους κεφαλαίου.

Για την κάλυψη των ανωτέρω αναγκών των ΜΜΕ και την ενίσχυση γενικότερα της επιχειρηματικότητας η ελληνική πολιτεία:

- Προχώρησε στην ίδρυση του ΤΕΜΠΜΕ, με σκοπό την ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά κεφαλαίων νεοσύστατων ή υφιστάμενων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων οι οποίες δεν διαθέτουν επαρκείς εξασφαλίσεις.
- Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» του υπουργείου Ανάπτυξης έχουν διαμορφωθεί ειδικά προγράμματα, με τα οποία ενισχύεται η επιχειρηματικότητα (π.χ. Πρόγραμμα Γυναικείας Επιχειρηματικότητας, Πρόγραμμα Νεανικής Επιχειρηματικότητας κ.λπ.).

Η χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έχει αναδειχθεί σήμερα σε βασική πτυχή της στρατηγικής όλων των ελληνικών τραπεζών για την επέκταση των εργασιών τους στη λιανική τραπεζική.

Εκτιμάται ότι, σε μηνιαία βάση, το 2005, θα χρηματοδοτούνται από τις ελληνικές τράπεζες 4.000-5.000 νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις με σύγχρονα, πλήρως εξειδικευμένα και με ανταγωνιστικούς όρους χρηματοδοτικά προϊόντα.

Η Εμπορική Τράπεζα για παράδειγμα, χρηματοδοτεί συνολικά πάνω από 32.000 ΜΜΕ, ενώ στο 11μηνο του 2004 ξεκίνησε νέες συνεργασίες με πάνω από 6.000 ΜΜΕ.

Παρά τα βήματα όμως που έχουν γίνει προς την κατεύθυνση της χρηματοδότησης των ΜΜΕ επιχειρήσεων υφίστανται ακόμη σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση των ΜΜΕ στην τραπεζική χρηματοδότηση αφού το μικρότερο μέγεθος των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων συγκριτικά με το αντίστοιχο μέγεθος των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων και σε συνδυασμό με την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την ικανοποιητική επικοινωνία μεταξύ τραπεζών και ΜΜΕ και επηρεάζουν αρνητικά την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Στο σημερινό διεθνές επιχειρησιακό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση και τον έντονο ανταγωνισμό, σημαντικές προτεραιότητες των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρηματιών πρέπει να αποτελούν η μεγέθυνση και ο εκσυγχρονισμός, καθώς και η ενίσχυση της καινοτομίας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεών τους, προκειμένου αυτές όχι μόνο να μπορέσουν να επιβιώσουν, αλλά και να αποτελέσουν εξισορροπητικό παράγοντα της απασχόλησης και κινητήρια δύναμη της οικονομίας.

Αυτή η στενότητα στη χορήγηση τραπεζικών πιστώσεων σε ευρώ στον ιδιωτικό τομέα, και κυρίως το υψηλό κόστος των πιστώσεων αυτών, έχουν στρέψει πολλές υγιείς επιχειρήσεις μεσαίου και

μεγάλου μεγέθους σε αναζήτηση κεφαλαίων από άλλες πηγές, όπως η Κεφαλαιαγορά και ο εξωτερικός δανεισμός σε συνάλλαγμα.

Εξ άλλου με τη δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου για τη διενέργεια στην Ελλάδα εργασιών Leasing, Factoring κ.α. διευρύνθηκαν σημαντικά οι εναλλακτικές χρηματοοικονομικές λύσεις για τις επιχειρήσεις.³⁵

28. Γιάννης Τόλιος «Συγκέντρωση Κεφαλαίου Τραπεζικοί και Ασφαλιστικοί Όμιλοι στην Ελληνική Κοινωνία Εκδόσεις ΑΝΤ. ΣΑΚΟΥΛΑ, σελ. 78-80.

29. «Εκθέσεις 8 για το Πρόγραμμα 1988 – 1992/ Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις» Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών Αθήνα 1989, σελ. 72-74

30. Χαράλαμπος Κ. Κανελόπουλος «Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα» Αθήνα 1987, σελ. 180-181.

31. Διαλέξεις-Συζητήσεις «Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας» Εκτυπωτική Μονάδα Υπουργείου Οικονομικών Αθήνα 1984, σελ.120-121

32. « Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2003» σελ.60

33. Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.icap.gr (Ετήσια Έκθεση για τις ΜΜΕ 2003, σελ.15)

34.Στοιχεία από την ιστοσελίδα www.βασιπεπρωτικι.gr

35. Χαράλαμπος Κλ. Δεμίρη «Χρηματοδοτήσεις (Θεωρία και Πράξη)» Ένωση Ελληνικών Τραπεζών Αθήνα 1993, σελ. 20-21.

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.

Πέρα από τον τραπεζικό δανεισμό, παρατηρούμε στην Ελλάδα ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης που δεν εντάσσονται στις τραπεζικές εργασίες. Οι σύγχρονοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί όπως το Leasing, το Factoring κ.α., ανέλαβαν να αυξήσουν τη σημαντικότητά τους στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στη Ελλάδα.

5.1 LEASING (Χρηματοδοτική Μίσθωση)

Εισαγωγή

Οι επιχειρήσεις χρειάζονται για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων τους διάφορα πάγια (κινητά ή ακίνητα) περιουσιακά στοιχεία. Μια επιχείρηση μπορεί να αποκτήσει αυτά τα περιουσιακά στοιχεία με τους εξής τρόπους:

A. Με αυτοχρηματοδότηση, δηλαδή, αγοράζοντας τα εν λόγω στοιχεία με ιδίους πόρους. Αυτό όμως οδηγεί σε μείωση της ρευστότητας της επιχείρησης.

B. Δανειζόμενη τα αναγκαία κεφάλαια για την αγορά τους από μία τράπεζα ή άλλο χρηματοδοτικό οργανισμό με προσωπικές ή εμπράγματες ασφάλειες

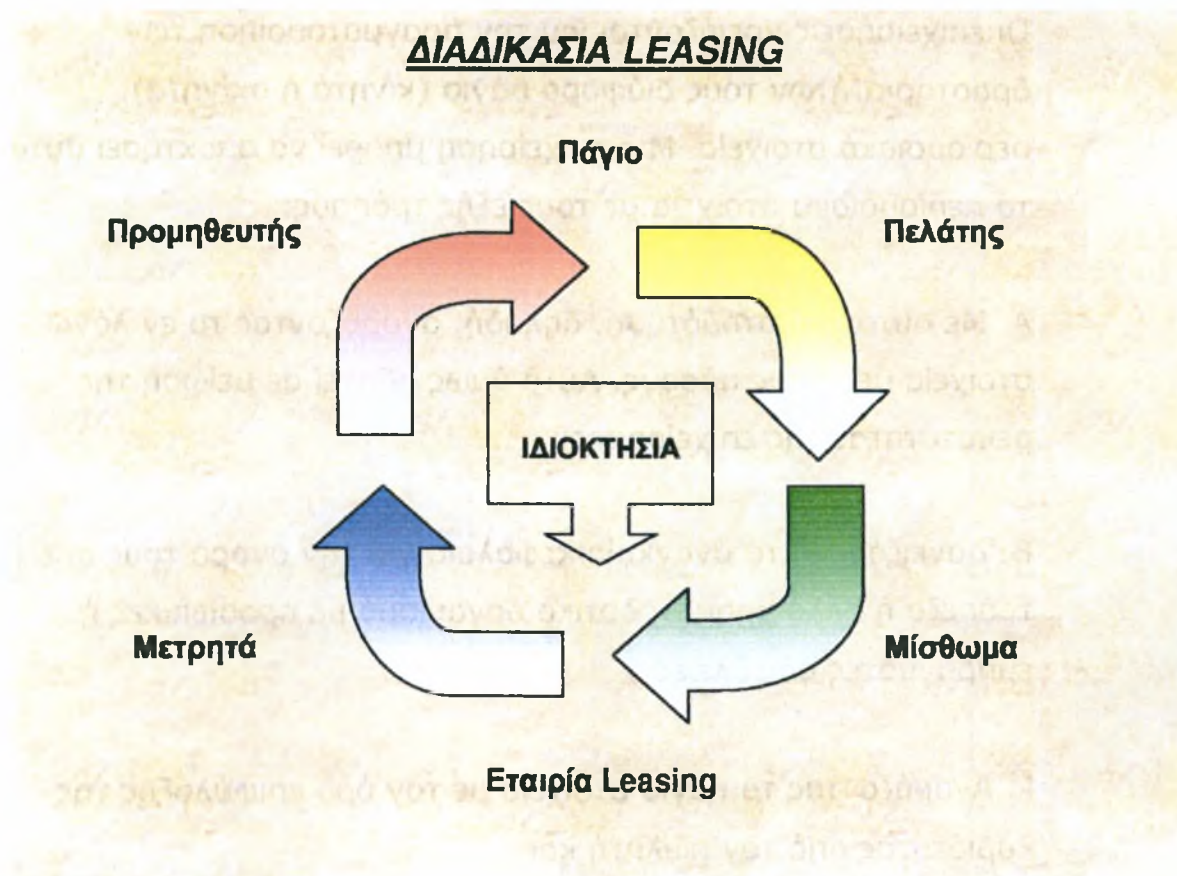
Γ. Αγοράζοντας τα πάγια στοιχεία με τον όρο επιφύλαξης της κυριότητας από τον πωλητή και

Δ. Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της χρηματοδοτικής μίσθωσης³⁶

Το “Leasing” ή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Χ/Μ), όπως αποδόθηκε στην Ελληνική, είναι σύμβαση βάσει της οποίας μια επιχείρηση ή ένας επαγγελματίας, έναντι καταβολής περιοδικής αμοιβής (μισθώματα) στους εκμισθωτές, μισθώνει ένα πράγμα (συνήθως κεφαλαιουχικό εξοπλισμό) για επαγγελματική χρήση, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μετά τη λήξη του οποίου ο εκμισθωτής μπορεί να ανανεώσει τη μίσθωση, ή να αγοράσει το πράγμα έναντι τιμήματος (συνήθως συμβολικό), ή να το επιστρέψει στον εκμισθωτή.³⁷

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει διαγραμματικά τη διαδικασία χρηματοδοτικής μίσθωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Πηγή: Alpha Leasing

Συνδυάζει τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού δανεισμού και της μίσθωσης κεφαλαιουχικών αγαθών.³⁷

Όμως, σε αντίθεση με το δανεισμό η μέθοδος αυτή διαφέρει στις διάφορες χώρες λόγω του διαφορετικού νομικού πλαισίου που ισχύει σε κάθε χώρα.³⁶

Το "Leasing" εμφανίστηκε στις ΗΠΑ στο τέλος του 19^{ου} αιώνα κυρίως ως τρόπος διάθεσης προϊόντων στην αγορά, για να επεκταθεί στην συνέχεια ως χρηματοδοτικό προϊόν για επιχειρήσεις που δεν μπορούσαν να διαθέσουν κεφάλαια για ανανέωση ή επέκταση του εξοπλισμού τους ή για επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν εξοπλισμό που απαξιώνεται τεχνολογικά σε μικρά χρονικά διαστήματα.

Τη δραστηριότητα αυτή μπορούν να ασκούν μόνο ανώνυμες εταιρείες αποκλειστικού σκοπού, με κεφάλαιο τουλάχιστον όσο απαιτείται για την ίδρυση τράπεζας, εκτός αν το μισό τουλάχιστον του μετοχικού κεφαλαίου τους ανήκει σε τράπεζα ή τράπεζες, οπότε το ελάχιστο όριο περιορίζεται στο μισό του προαναφερθέντος. Γι' αυτό το λόγο οι περισσότερες εταιρείες είναι θυγατρικές τραπεζών. Στην περίπτωση όμως των εταιρειών αυτών δεν τίθεται περιορισμός για την σε είδος εισφορά κεφαλαίου.³⁸

36. Γιάννη Τ. Λαζαρίδη «Σύγχρονες μορφές χρηματοδότησης» έκδοση Πανεπιστημίου Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 25-31.

37. Δρ. Π. Α. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» έκδοση Ελληνικά Γράμματα, σελ. 379-389.

38. Γιάννη Γρ. Μουργέλα «Οι χρηματοδοτικοί θεσμοί Factoring και Leasing» περιοδικό "Δελτίο" Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, σελ. 42-43

Βασικές Κατηγορίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες χρηματοδοτικής μίσθωσης σε διάφορες μορφές με κύρια χαρακτηριστικά την κυριότητα του πράγματος, τη μίσθωση και τη χρηματοδότηση.

Οι δύο αυτές βασικές κατηγορίες είναι οι εξής: α) Η Λειτουργική Μίσθωση (Operating Leasing) και β) Η Χρηματοδοτική Μίσθωση (Financial Leasing).

α) Η Λειτουργική Μίσθωση (Operating Leasing)

Στη Λειτουργική Μίσθωση, η εταιρεία Leasing εκμισθώνει στον μισθωτή (χρήστη) μηχανήματα κ.λ.π., για ορισμένο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια μπορεί να το εκμισθώσει σε άλλον πελάτη.

Το αντικείμενο δηλαδή της Λειτουργικής Μίσθωσης είναι πράγματα (μηχανήματα κ.λ.π.), τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαδοχικά από διάφορους μισθωτές. Ο εκμισθωτής παρέχει υπηρεσίες συντήρησης και ασφάλισης του πάγιου στοιχείου.

β) Η Χρηματοδοτική Μίσθωση (Financial Leasing)

Η Χρηματοδοτική Μίσθωση αντίθετα με τη Λειτουργική Μίσθωση, είναι μια μορφή χρηματοδότησης που συνδυάζει τον τραπεζικό δανεισμό και τη μίσθωση κεφαλαιουχικού εξοπλισμού.

Το αντικείμενό της αφορά μηχανήματα κ.λ.π., που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άλλους μισθωτές (όπως π.χ. τα παραγωγικά μηχανήματα) και εκ των οποίων η αξία στο σύνολο της ή περίπου πρέπει να αποσβεστεί στη διάρκεια του συμβολαίου της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Ο εκμισθωτής μπορεί να παρέχει υπηρεσίες συντήρησης και

ασφάλισης για τα πάγια στοιχεία του εξοπλισμού, μπορεί και όχι. Ο μισθωτής έχει την υποχρέωση της συντήρησης και της επισκευή του μισθίου.³⁹

Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Θεσμού της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Πλεονεκτήματα της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Στη χρηματοδοτική μίσθωση φτάνει το 100% της αξίας του εξοπλισμού και συνήθως δεν απαιτείται συμμετοχή του επενδυτή στη χρηματοδότηση. Η επιχείρηση επομένως εξοικονομεί σημαντικά κεφάλαια, τα οποία διαφορετικά θα έπρεπε να δεσμεύσει σε πάγια στοιχεία. Ακόμη, και στη περίπτωση του μακροπρόθεσμου δανεισμού, η επιχείρηση θα έπρεπε να δεσμεύσει ίδια κεφάλαια, καθότι η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση δεν υπερβαίνει το 60%-70% της αξίας της επένδυσης.

Συμβάλλει στην ταχύτερη ανανέωση και εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού των μονάδων (επιχειρήσεων, επαγγελματών) και συνεπώς στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Ο μακροχρόνιος χαρακτήρας του Leasing δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να πραγματοποιούν σημαντικού ύψους επενδύσεις χωρίς να διαθέτουν ίδια κεφάλαια ή να καταφεύγουν στο δανεισμό.

Η ευχέρεια που έχει μια επιχείρηση να επιλέξει σε συνεργασία με την εταιρεία Leasing, το χρόνο διάρκειας της σύμβασης με την οποία θα μισθώνει το εξοπλισμό της, δημιουργεί πλεονεκτήματα για τον προγραμματισμό της επενδυτικής πολιτικής.

Η ευελιξία στο μάρκετινγκ των εταιρειών Leasing και η ταχύτητα αντιμετώπισης των αιτημάτων των πελατών, χωρίς τους παραδοσιακούς όρους χρηματοδότησης (υποθήκες, προσημειώσεις, κ.λ.π.) έκαναν το Leasing ένα σημαντικό χρηματοδοτικό μέσο για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων. Είναι σε θέση να χρηματοδοτούν νέες επενδυτικές πρωτοβουλίες, στις οποίες ο παραδοσιακός τραπεζικός τομέας αδυνατεί να ανταποκριθεί πλήρως.

Η χρηματοδοτική μίσθωση προστατεύει τον μισθωτή από την αύξηση του πληθωρισμού γιατί τα μισθώματα συμφωνούνται στην αρχή της σύμβασης και παραμένουν σταθερά μέχρι τη λήξη της.

Η διαδικασία απόκτησης του εξοπλισμού μέσω Leasing είναι απλούστερη, ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή από τη διαδικασία του μακροπρόθεσμου δανεισμού.

Ο μισθωτής αναλαμβάνει ορισμένες φορολογικές απαλλαγές και οφέλη από αναπτυξιακούς νόμους.

Ορισμένα πλεονεκτήματα-οφέλη που έχουν θεσπιστεί υπέρ του θεσμού του Leasing μετακυλίνουν υπέρ του μισθωτή.

Ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για να πραγματοποιήσουν παραγωγικές επενδύσεις και εκσυγχρονισμό.

Οι τράπεζες συνήθως, είναι απρόθυμες να χορηγούν μικρά δάνεια για πάγιες εγκαταστάσεις, γιατί η επεξεργασία ενός τέτοιου δανείου και γενικά η συνολική διαδικασία απαιτεί πολύ χρόνο και πολύ υψηλό κόστος. Η χρηματοδοτική μίσθωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πάγια στοιχεία μικρής σχετικά αξίας, όπου η προσφυγή στο δανεισμό είναι ανέφικτη ή ασύμφορη.

Συνεπώς, η χρηματοδοτική μίσθωση ταιριάζει απόλυτα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και έχουν ανάγκη εκσυγχρονισμού και επέκταση των παραγωγικών εγκαταστάσεων τους.

Μειονεκτήματα της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Τα κυριότερα μειονεκτήματα της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι:

Το υψηλό ονομαστικό κόστος της χρηματοδότησης μέσω Leasing συγκριτικά με τις άλλες μορφές χρηματοδότησης.

Ο μισθωτής χάνει την υπολειμματική αξία του εξοπλισμού, γιατί όταν λήξει η σύμβαση πρέπει να επιστρέψει τον εξοπλισμό ή να κάνει νέες διαπραγματεύσεις. Η χρηματοδοτική μίσθωση, λόγω του σχετικά υψηλού της κόστους είναι κατάλληλη για μεσομακροπρόθεσμες και όχι για βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι εταιρείες Leasing με τη διατήρηση της νομικής κυριότητας του εξοπλισμού και για την παρακολούθηση της τύχης του παρεμβαίνουν σε οικονομικά διαχειριστικά θέματα της μισθώτριας εταιρείας.

Τέλος, όταν ένα μεγάλο μέρος του εξοπλισμού της μισθώτριας επιχείρησης στηρίζεται στη χρηματοδοτική μίσθωση τότε μπορεί να εκδηλωθεί δισταγμός εκ μέρους των τραπεζών για χρηματοδότηση της επιχείρησης και επί πλέον ο εξοπλισμός αυτός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εμπράγματα ασφάλεια σε περίπτωση δανεισμού.³⁹

39. Δρ. Π. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 386-389

5.2 Το Leasing στην Ελλάδα

Σημαντική ανάπτυξη γνώρισε τα τελευταία χρόνια ο κλάδος των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης στην Ελλάδα. Η ανάγκη για αυξημένη ρευστότητα που προορίζεται να τοποθετηθεί σε παραγωγικές επενδύσεις, καθώς και η ανάγκη ανάπτυξης των πάγιων επενδύσεων οδήγησαν στη διάδοση της διαδικασίας σε ευρύτερα επαγγελματικά στρώματα.

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του θεσμού διαδραμάτισε και η προώθηση του θεσμού μέσα από τα τραπεζικά καταστήματα, με αποτέλεσμα το Leasing να γίνει γνωστό ως θεσμός και εργαλείο σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.⁴⁰

Ο θεσμός της χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει εισαχθεί στην Ελλάδα με τον Ν. 1665/1986, ο οποίος ορίζει ότι, κάθε κινητό πράγμα που προορίζεται για επαγγελματική χρήση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο χ/μ. Με τον Ν. 1995/1991 ο θεσμός της χ/μ επεκτάθηκε και στα φορτηγά αυτοκίνητα πάσης χρήσης, ενώ με τον Ν. 2367/1995 ο θεσμός επεκτείνεται και στα ακίνητα για επαγγελματική χρήση.⁴¹

Ίσως πιστεύεται ότι ο θεσμός του Leasing να είναι πιο δημοφιλής στα δύο αστικά κέντρα Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Σύμφωνα λοιπόν, με τα στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Εταιρειών Χρηματοδοτικής Μίσθωσης, το 25% των πωλήσεων Leasing που πραγματοποιούν οι εταιρείες Leasing σήμερα προέρχεται από περιοχές εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Το ποσοστό αυτό κυμαινόταν πριν από 5 χρόνια μεταξύ 5-6%.

Για τα επόμενα 5 χρόνια αναφέρουν ότι το ποσοστό συμβάσεων σε περιοχές εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης θα αγγίξει το 40% του

συνόλου των συμβάσεων. Η σημαντικότερη όμως εξέλιξη στο χώρο είναι η εξάπλωση του Operating Leasing, δηλαδή του Leasing αυτοκινήτου. Το Leasing, με τη σημερινή του μορφή και το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο απευθύνεται αποκλειστικά στους επαγγελματίες.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα ποσοστά των συμβάσεων Leasing σε κάθε κλάδο δραστηριότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10.

Συμβάσεις Χ/Μ	1999	2000
Τομείς υπηρεσιών	40,31%	40,4%
Εμπόριο	22,52%	31,25%
Βιομηχανία	21,87%	15,11%
Λοιπές δραστηριότητες	15,54%	13%

Πηγή: στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Εταιρειών Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Παρατηρούμε δηλαδή, από τον πίνακα 10 ότι σταδιακά οι δαπάνες για Leasing αυξάνονται πολύ περισσότερο στον κλάδο των υπηρεσιών σε σχέση με το εμπόριο και τη βιομηχανία.

Σχετικά με τη διάρκεια των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης παραθέτουμε τον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 11.

Διάρκεια συμβάσεων Χ/Μ	1999	2000
Εως 3 έτη	37,62%	26,62%
Από 3 έως 5 έτη	34,32%	41%
Από 5 έως 10 έτη	17,34%	5,12%
Πάνω από 10 έτη	10,72%	26,68%

Πηγή: στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Εταιρειών Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Για το 1999 οι συμβάσεις χρηματοοικονομικής μίσθωσης με διάρκεια έως 3 έτη κατείχαν την δεσπόζουσα θέση με ποσοστό 37,62% ενώ οι συμβάσεις με πάνω από 10 χρόνια έφταναν μόλις το 10,72%.

Αντίθετα, οι συμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2000 δείχνουν ότι οι συμβάσεις διάρκειας έως 3 χρόνια μειώθηκαν στο 26,62%, στο διάστημα 3-5 έτη αυξήθηκαν στο 41%, ενώ σημαντικά αυξήθηκε το ποσοστό των συμβάσεων με ορίζοντα άνω των 10 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.

Ποσοστιαία ανάλυση χαρτοφυλακίου

Επιχειρηματική δραστηριότητα	%
Βιομηχανία	15,11
Εμπόριο	31,29
Υπηρεσίες	40,37
Άλλες δραστηριότητες	13,23

ΣΥΝΟΛΟ	100,00
--------	--------

Γεωγραφικές περιοχές	%
Αττικής	72,96
Βόρεια Ελλάδα	12,77
Κεντρική Ελλάδα	7,29
Λοιπή χώρα	6,98
ΣΥΝΟΛΟ	100,00

Πηγή: ΕΕ EXM

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο θεσμός του leasing αντιμετωπιζόταν ως ένας άγνωστος και εξεζητημένος τρόπος χρηματοδότησης για τις ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Λόγοι όπως τα υψηλά επιτόκια των συμβάσεων, η έλλειψη εμπειρίας από τις εταιρείες του χώρου, καθώς και η έλλειψη γνώσεων στο προσωπικό των τραπεζών και των πελατών καθιστούσαν το leasing απόμακρο στους επιχειρηματίες, που προτιμούσαν την απλούστερη λύση του δανεισμού.

Όμως η κατάσταση άλλαξε σταδιακά στα μέσα του '90 όταν τα επιτόκια μειώθηκαν σημαντικά, οι εταιρείες του κλάδου δυνάμωσαν, οι τράπεζες αντιλήφθηκαν τη σημασία του θεσμού και οργάνωσαν τις θυγατρικές με έμπειρο προσωπικό και τεχνολογία. Αυτό όμως που άλλαξε κατ' ουσία την κατάσταση ήταν η κατανόηση των πλεονεκτημάτων του θεσμού από τους ενδιαφερόμενους για χρηματοδότηση επιχειρηματίες.

Ένα μεγάλο εμπόδιο για την ανάπτυξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης ήταν το ασαφές νομοθετικό πλαίσιο το οποίο έφερε πολλά

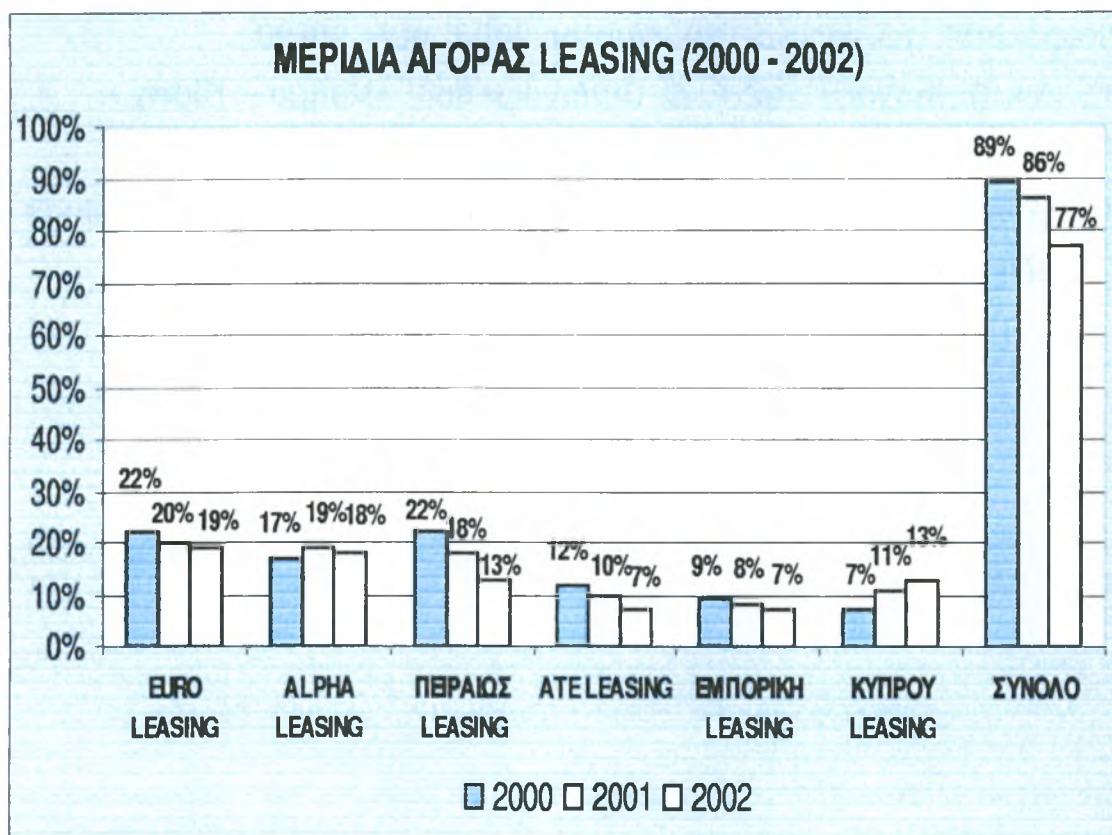
προβλήματα στις εταιρείες του κλάδου προς τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Τα τελευταία χρόνια όμως ο θεσμός βαδίζει με εντυπωσιακούς ρυθμούς και ξεκάθαρο πλέον νομοθετικό πλαίσιο. Το ποσοστό αύξησης των κερδών τα δύο τελευταία χρόνια έφτασε το 40% κατά μέσο όρο στις 10 εταιρείες του κλάδου, ενώ ο ρυθμός αύξησης των εργασιών ήταν ακόμη μεγαλύτερος.

Ο κλάδος βρίσκεται στο στάδιο της ωρίμανσής του, αφού διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα, ιδιαίτερα για τον ιδιώτη επαγγελματία, αλλά και τις μεγάλες επιχειρήσεις.⁴⁰

Το Leasing στην Ελλάδα κινείται με ρυθμούς αύξησης που αγγίζουν το 25-30% στο σύνολο της αγοράς κατά την τελευταία τετραετία. Οι εταιρείες ποντάρουν πλέον στην ανάπτυξη του Sale and Lease Back, δηλαδή της πώλησης των ακινήτων στις εταιρείες Leasing και της εκ νέου ενοικίασης των επαγγελματικών ακινήτων από αυτές. Οι συμβάσεις Sale and Lease Back εκτιμάται ότι θα κυμανθούν από 750 εκατ. ευρώ μέχρι 1δισ. ευρώ μέσα στα επόμενα 2 χρόνια σύμφωνα με εκτιμήσεις παραγόντων Leasing και εταιρειών Real Estate.

Σχετικά με τη διαμόρφωση της αγοράς του Leasing στην Ελλάδα, οι εξελίξεις στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό τομέα και ιδιαίτερα στον τραπεζικό αποτέλεσαν αφορμή για ανακατατάξεις σε εξειδικεύσεις και μερίδια αγοράς.⁴²

ΠΙΝΑΚΑΣ 13.

Πηγή: Alpha Leasing

Ο πίνακας 13 παραθέτει τα μερίδια αγοράς των μεγαλύτερων εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης στην χώρα μας από το 2000 έως το 2002.

Παρατηρούμε ότι πρώτη σε μερίδιο αγοράς έρχεται η Euro Leasing ενώ ακολουθούν η Alpha Leasing και η Πειραιώς Leasing. Αξιοσημείωτη είναι η απουσία της Εθνικής Leasing που δεν φαίνεται να ευνοείται από το μέγεθος του τραπεζικού ομίλου.

-
40. Σακελλάριος Νίκος «Ταχύτατοι οι ρυθμοί ανάπτυξης» περιοδικό "Κεφάλαιο" τεύχος Νο 150 Μάρτιος 2002, σελ. 98-99
41. Δρ. Π. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 390
42. Σακελλάριος Νίκος «Πόλεμος για τα μερίδια αγοράς στο leasing» περιοδικό "Κεφάλαιο" τεύχος Νο 174 Μάιος 2004.

5.3 FACTORING (Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων)

Εισαγωγή

Η αύξηση του κόστους του χρήματος αναγκάζει τους υπεύθυνους για την χρηματοοικονομική διοίκηση των επιχειρήσεων να εξετάζουν κάθε εναλλακτική πηγή κεφαλαίων. Στα πλαίσια αυτά μια εναλλακτική πηγή άντλησης κεφαλαίων αποτελεί η πρακτορεία.⁴³

Το «Factoring» (ή Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων) είναι ένα σύνθετο, ευέλικτο, και υψηλής τεχνολογίας χρηματοπιστωτικό εργαλείο, που απευθύνεται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ένας ορισμός του Factoring «full service factoring» είναι ο εξής:

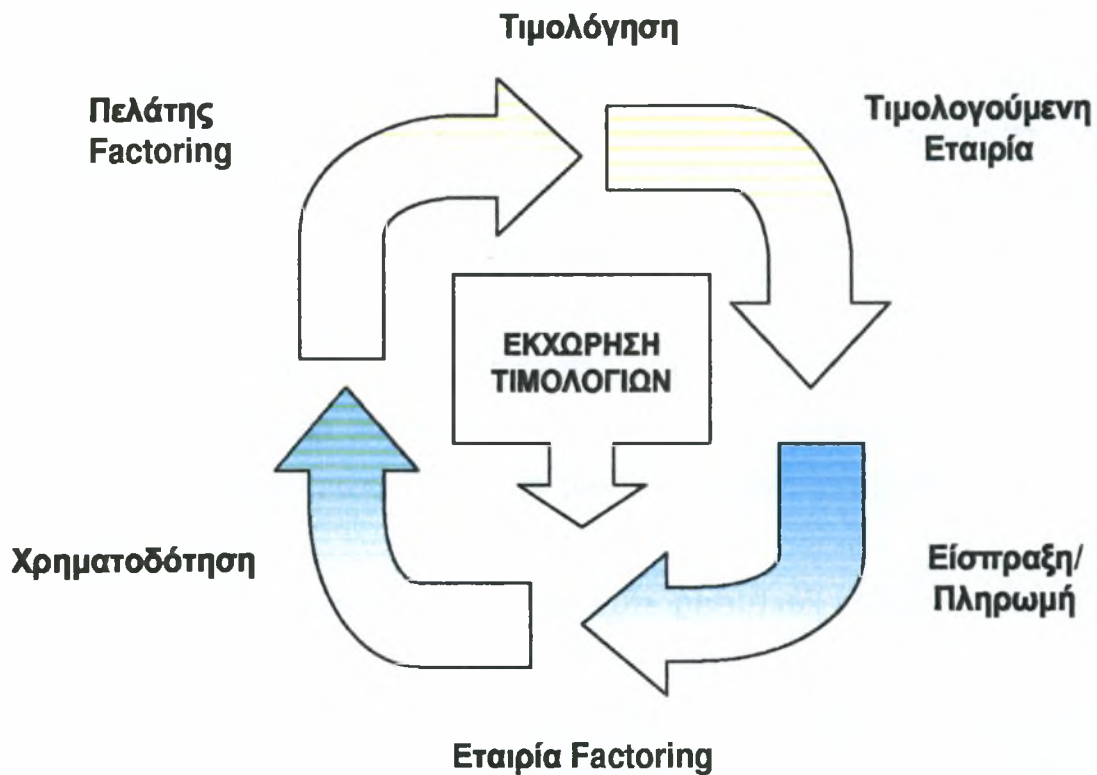
Το Factoring είναι μια συμβατική σχέση στα πλαίσια της οποίας μια εταιρεία Factoring (συνήθως τράπεζα), που λέγεται διεθνώς factor, αγοράζει το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των απαιτήσεων του πελάτη της – πωλητή (factoree), που προέρχονται από την επί πιστώσει εμπορευμάτων ή παροχή υπηρεσιών και προσφέρει σ' αυτόν ορισμένες υπηρεσίες όπως :

- Χορήγηση προκαταβολών
- Κάλυψη πιστωτικού κινδύνου (σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας και αφερεγγυότητας του πελάτη του πωλητή)
- Διαχείριση των εκχωρουμένων απαιτήσεων, δηλαδή έλεγχο φερεγγυότητας αγοραστών, λογιστική παρακολούθηση, είσπραξη απαιτήσεων κ.λ.π.⁴⁴

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται συνοπτικά η διαδικασία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ FACTORING

Πηγή: ABC Factros

Μια σύμβαση πρακτορείας έχει σκοπό την παροχή, από την πλευρά του πράκτορα, χρηματοδοτικών, διαχειριστικών, και ασφαλιστικών υπηρεσιών. Έτσι, η πρακτορεία αποτελεί για μια επιχείρηση μια μορφή χρηματοδότησης η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμπληρωματική του κλασσικού δανεισμού. Η πρακτορεία αποτελεί μια από τις μεθόδους που έχουμε στη διάθεσή μας για την επιτάχυνση του ρυθμού ρευστοποιήσεως των λογαριασμών απαιτήσεων.

Σύμφωνα με πολλούς Έλληνες και ξένους συγγραφείς, οι πρώτες μορφές πρακτορείας εμφανίστηκαν κατά τον 15^ο και 16^ο αιώνα.

Στη σημερινή της μορφή, η πρακτορεία εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα. Αυτό συνέβη γιατί ισχυροποιήθηκαν οι βιομήχανοι εξαιτίας της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης των ΗΠΑ με αποτέλεσμα να μην χρειάζονται πλέον τις υπηρεσίες των πρακτόρων και να πραγματοποιούν οι ίδιοι τις δραστηριότητες αυτές. Οι πράκτορες τότε για να μπορέσουν να επιβιώσουν αναγκάστηκαν να προσφέρουν νέες υπηρεσίες που δεν συνέφερε τους βιομηχάνους να τις ασκούν μόνοι τους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε η σύγχρονη πρακτορεία.⁴³

Οι κυριότερες υπηρεσίες που προσφέρει το Factoring είναι οι εξής:

α) Χρηματοδότηση, δηλαδή την αντιμετώπιση ρευστότητας του πελάτη.

β) Κάλυψη πιστωτικού κινδύνου, η υπηρεσία αυτή συνίσταται στην υποχρέωση του Factor να καταβάλει ο ίδιος στον προμηθευτή-εκχωρητή την αξία των εκχωρηθέντων τιμολογίων (απαιτήσεων), σε περίπτωση που ο οφειλέτης (πελάτης του προμηθευτή) αδυνατεί να εξοφλήσει την οφειλή του σε καθορισμένο χρονικό διάστημα 90-120 ημερών μετά τη λήξη της προθεσμίας πληρωμής της απαίτησης.

γ) Διαχείριση απαιτήσεων. Στην διαχείριση απαιτήσεων παρέχονται οι παρακάτω υπηρεσίες:

- Λογιστική παρακολούθηση των πωλήσεων
- Διαχείριση των λογαριασμών είσπραξης των απαιτήσεων (τιμολόγια κλπ.)

43. Γιάννης Τ. Λαζαρίδης «Σύγχρονες μορφές χρηματοδότησης»
έκδοση Πανεπιστημίου Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών
Επιστημών Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 81-83

44. Δρ. Π. Α. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη –
Τράπεζες» εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 367-374

Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Θεσμού Factoring

Πλεονεκτήματα του θεσμού Factoring

Το Factoring αποτελεί μια εναλλακτική και συμπληρωματική μορφή χρηματοδότησης που διευρύνει την πιστοληπτική ικανότητα του εκχωρητή-προμηθευτή.

Ενισχύει χρηματοδοτικά και διευκολύνει την ρευστότητα των μικρομεσαίων και εξαγωγικών επιχειρήσεων και συμβάλλει στην αύξηση των πωλήσεων και συνεπώς και των κερδών τους.

Παρέχει ασφαλιστική κάλυψη των απαιτήσεων.

Συμβάλλει στην ορθολογικότερη χρηματοοικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν οργανωμένα λογιστήρια και νομικά τμήματα.

Χρηματοδοτεί με βάση την ποιότητα των προϊόντων που ικανοποιούν τους πελάτες και όχι με την οικονομική επιφάνεια της εταιρείας.

Μειονεκτήματα του θεσμού Factoring

Ως μειονέκτημα σε γενικές γραμμές, για τον προμηθευτή, θα μπορούσε να αναφερθεί η περίπτωση που τα εισπρακτέα τιμολόγια είναι πολλά και μικρής αξίας, οπότε το διαχειριστικό κόστος αυξάνεται κάνοντας το Factoring απρόσφορο και δαπανηρό.⁴⁵

45. Δρ. Π. Α. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 372-373

5.4 Το Factoring στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ο θεσμός του Factoring εισήχθηκε για πρώτη φορά το 1990, με τον Ν. 1905/1990 «Σύμβαση πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων», όπως αποδόθηκε ο όρος «Factoring» στην Ελληνική. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να ασκηθεί μόνο από τράπεζες και ανώνυμες εταιρείες που έχουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο το 1/4 (25%) του απαιτούμενου για την ίδρυση τραπεζικής εταιρείας και πρέπει να καταβληθεί σε μετρητά.⁴⁶

Αν και το Factoring εισήχθη στην Ελλάδα λίγο μετά την εμφάνιση του Leasing, το τελευταίο έγινε ευρύτερα γνωστό μέσα σε μια δεκαετία ενώ το Factoring δεν είναι ακόμη τόσο γνωστό στη χώρα μας. Η κατάσταση αυτή οφείλεται κυρίως στην έλλειψη ενημέρωσης των πελατών τους από τις τράπεζες, στην έλλειψη ρευστότητας, αλλά και στη διστακτικότητα των factors να αναλάβουν υψηλά ρίσκα.

Λόγω των δυσκολιών αυτών, το Factoring δεν κατάφερε να γίνει προϊόν προς πώληση από τα τραπεζικά καταστήματα. Η έλλειψη επικοινωνίας των ελληνικών τραπεζών με μεγάλες ξένες τράπεζες κατά τη δεκαετία του '80 καθυστέρησε την ανάπτυξη του θεσμού.⁴⁷

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι εταιρείες Factoring αποτελούν θυγατρικές εταιρείες τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας. Συνεπώς ο ανταγωνισμός μεταξύ των εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, είναι μια προέκταση (όπως και στην περίπτωση του Leasing) της ανταγωνιστικότητας που υφίσταται μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα υπόλοιπα χρηματοδοτήσεων των κυριότερων εταιρειών του κλάδου πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων στην Ελλάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15.

Υπόλοιπα Χρηματοδότησης Εταιρειών Factoring 2001 (ποσά σε εκατ. ευρώ)			
	2000	2001	Ποσοστό αύξησης
ABC Factors	168,6	288,1	70,9%
Εμπορική Factoring	46,9	122,8	162,1%
Λαϊκή Factoring	12,4	23,6	90,0%
EFG Factors	27,5	90,8	230,5%

Πηγή: ABC Factors

Όσον αφορά τα μερίδια αγοράς των κυριότερων εταιρειών του κλάδου, αυτά αποτυπώνονται και αναφέρονται στο συνολικό κύκλο εργασιών των εταιρειών Factoring και όχι μόνο στον τομέα των χρηματοδοτήσεων.

Πίνακας 16.

Υπόλοιπα – Μεριδία Αγοράς Factoring 2001 (ποσά σε εκατ. ευρώ)		
	Υπόλοιπα	Μεριδία αγοράς
ABC Factors	1269	53,4%
Εμπορική Factoring	416	17,5%
Λαϊκή Factoring	102	4,3%
EFG Factors	227	9,6%
Εθνική Τράπεζα	57	2,4%
Αγροτική Τράπεζα	140	5,9%
Multifactoring	164	6,9%
Σύνολο	2375	100%

Πηγή: ABC Factors

Στο τέλος του 2001, η συνολική αξία των συμβάσεων έφτανε τα 520 δις δρχ. περίπου, ενώ εκτιμάται ότι στην κορύφωσή του (περί το 2004-2005) θα αγγίξει το 1,5 τρις δρχ.(45 δις ευρώ).

Κυρίαρχη σε μερίδιο αγοράς είναι η ABC Factors, που πλέον πέρασε πλήρως στον όμιλο της Alpha Bank. Η ABC Factors κατέχει μερίδιο που ξεπερνά το 60% στο σύνολο της ελληνικής αγοράς. Ακολουθεί η Εμπορική Factor με μερίδιο περίπου 20% της αγοράς, ενώ μικρότερα μερίδια κατέχει η EFG Factor και στις υπόλοιπες θέσεις βρίσκονται η Λαϊκή Factor, η Multifactoring του Ομίλου Πειραιώς,

ενώ τα τελευταία δύο χρόνια η Ethnofact του Ομίλου Εθνικής Τράπεζας έχει πάψει να αποτελεί αυτόνομη θυγατρική εταιρεία του ομίλου και για λόγους λειτουργικών οικονομιών έχει ενσωματωθεί στην τράπεζα.

Η εξέλιξη του Factoring είναι σύμφυτη με την εξέλιξη των τραπεζικών ομίλων. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που θα ακολουθήσουν θα καθορίσουν σταδιακά και τα μεγέθη του θεσμού στην Ελλάδα. Η ουσία είναι ότι το Factoring γίνεται σταδιακά γνωστό. Το θέμα είναι να εξαπλωθεί στην ευρύτερη ελληνική εμπορική δραστηριότητα.⁴⁷

46. Δρ. Π. Α. Κιόχος – Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 372-373

47. Σακελλάριος Νίκος «Factoring: η ασφάλεια των κακοπληρωτών» περιοδικό “Κεφάλαιο” Νο 150 Μάρτιος 2002,

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΝΟΜΟΣ 1665/1986 (ΦΕΚ Α' 194)

«Συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης»

Άρθρο 1

Έννοια

1. Με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης η κατά το άρθρο 2 εταιρία υποχρεούται να παραχωρεί έναντι μισθώματος τη χρήση κινητού πράγματος που προορίζεται για την επιχείρηση ή το επάγγελμα του αντισυμβαλλομένου της, παρέχοντάς του συγχρόνως το δικαίωμα είτε να αγοράσει το πράγμα είτε να ανανεώσει τη μίσθωση για ορισμένο χρόνο. Οι συμβαλλόμενοι έχουν την ευχέρεια να ορίσουν ότι το δικαίωμα αγοράς μπορεί να ασκηθεί και πριν από τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης.
2. Αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι και κινητό που αγόρασε προηγουμένως η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης από το μισθωτή.

Άρθρο 2

Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

1. Συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να συνάπτουν ως εκμισθωτές μόνο ανώνυμες εταιρείες με αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια εργασιών του άρθρου 1 αυτού του νόμου. Για τη σύσταση των εταιρειών αυτών απαιτείται και ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, που δημοσιεύεται στο

οικείο τεύχος της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Όμοια άδεια απαιτείται επίσης α) για τη μετατροπή υφιστάμενης ανώνυμης εταιρείας σε ανώνυμη εταιρεία με αποκλειστικό σκοπό τη σύναψη συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, και β) για την εγκατάσταση και λειτουργία στην Ελλάδα αλλοδαπών εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης.

2. Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο των ανώνυμων εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο που απαιτείται για τη σύσταση ανωνύμων τραπεζικών εταιρειών. Αντίστοιχη υποχρέωση καταβολής κεφαλαίου ίσου προς το κατά προηγούμενο εδάφιο ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο απαιτείται και για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στην Ελλάδα αλλοδαπών εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης.
3. Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο ανώνυμης εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης αρκεί κατ' εξαίρεση να είναι ίσο τουλάχιστον προς το μισό του κατά την προηγούμενη παράγραφο ορίου, όταν ανήκει κατ' απόλυτη πλειοψηφία σε μία ή περισσότερες ελληνικές τράπεζες ή τράπεζες νόμιμα εγκατεστημένες στην Ελλάδα.
4. Το κατά τις παραγράφους 2 και 3 ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο πρέπει να είναι ολόκληρο καταβεβλημένο σε μετρητά ή και σε είδος. Για την καταβολή αυτήν εφαρμόζονται αναλόγως οι σχετικές διατάξεις για τις ανώνυμες εταιρείες.
5. Οι μετοχές των ανώνυμων εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι ονομαστικές.
6. Ελεγκτές των ανώνυμων εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης ορίζονται μέλη του Σώματος Ορκωτών Λογιστών.
7. Η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί εποπτεία και έλεγχο στις εταιρείες του άρθρου αυτού και μπορεί να ζητεί από αυτές

οποιαδήποτε σχετικά στοιχεία. Σε περιπτώσεις παράβασης των διατάξεων αυτού του νόμου η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει όλα τα προβλεπόμενα για τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες μέτρα.

Άρθρο 3

Διάρκεια χρηματοδοτικής μίσθωσης Μεταβίβαση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων

1. Η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι πάντοτε ορισμένη και δεν μπορεί να συμφωνηθεί μικρότερη από τρία έτη. Αν συμφωνηθεί μικρότερη, ισχύει για τρία έτη.
2. Αν λυθεί η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης πριν από τη λήξη της και συναφθεί νέα σύμβαση για το ίδιο πράγμα μεταξύ των ίδιων συμβαλλομένων, ο χρόνος που πέρασε έως τη λύση της αρχικής σύμβασης συνυπολογίζεται στον απαιτούμενο κατά την προηγούμενη παράγραφο ελάχιστο χρόνο για νέα σύμβαση.
3. Σε περίπτωση αγοράς του μισθίου πριν από την πάροδο τριετίας από την έναρξη της μίσθωσης, ο μισθωτής έχει υποχρέωση να καταβάλει τα ποσά για φορολογικές και λοιπές επιβαρύνσεις υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων που θα όφειλε να έχει καταβάλει αν κατά το χρόνο σύναψης της χρηματοδοτικής μίσθωσης είχε αγοράσει το μίσθιο.
4. Ο μισθωτής μπορεί να μεταβιβάσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης σε τρίτο με έγγραφη συναίνεση της εκμισθώτριας εταιρίας.

Άρθρο 4

Τύπος – Δημοσιότητα. Ενέργεια έναντι τρίτων

1. Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης καταρτίζεται εγγράφως.
2. Οι δικαιοπραξίες της παραγράφου 1 καταχωρίζονται στο βιβλίο του άρθρου 5 του ν.δ.1038/1949 (ΦΕΚ 179) του πρωτοδικείου της κατοικίας ή της έδρας του μισθωτή και του Πρωτοδικείου Αθηνών. Από την καταχώριση αυτήν τα δικαιώματα του μισθωτή από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αντιτάσσονται κατά παντός τρίτου και τρίτοι δεν μπορούν έως τη λήξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης να αποκτήσουν με οποιονδήποτε τρόπο κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα πάνω στο πράγμα. Οι διατάξεις για τη καλόπιστη κτήση κυριότητας ή άλλου εμπράγματος δικαιώματος από μη κύριο, για το τεκμήριο κυριότητας κατά το άρθρο 1110 του αστικού κώδικα και για την τακτική χρησικτησία, καθώς επίσης οι διατάξεις των άρθρων 1057 και 1058 του αστικού κώδικα και του άρθρου 1 παράγραφος 2 του ν. 4112/1929 δεν εφαρμόζονται.
3. Αν ο μισθωτής πτωχεύσει, λύεται η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης και η εταιρία του άρθρου 2 έχει δικαίωμα χωρίς κανέναν περιορισμό, να αναλάβει το πράγμα.

Άρθρο 5

Ασφαλιστικές ρήτρες. Ασφάλιση

1. Για τον καθορισμό του μισθώματος και του τιμήματος αγοράς του πράγματος από το μισθωτή επιτρέπεται η συνομολόγηση ρητρών επιτοκίου ή είδους ή αξίας συναλλάγματος, ή συνδυασμού των παραπάνω. Η ρήτρα αξίας συναλλάγματος επιτρέπεται, μόνο αν η εταιρία χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει αναλάβει για τα κινητά που αποτελούν αντικείμενο της συγκεκριμένης σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης υποχρέωση σε συνάλλαγμα.

2. Ο μισθωτής οφείλει να διατηρεί ασφαλισμένο το πράγμα κατά του κινδύνου τυχαίας καταστροφής ή χειροτέρευσης του σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Η σύμβαση ασφάλισης μπορεί να συνομολογηθεί με ρήτρα συναλλάγματος, όταν η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης περιέχει τέτοια ρήτρα σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου τούτου.

Άρθρο 6

Φορολογικές απαλλαγές και άλλες συναφείς ρυθμίσεις

1. Εκτός από το φόρο εισοδήματος και το φόρο προστιθέμενης αξίας, απαλλάσσονται από οποιουσδήποτε φόρους, τέλη, εισφορές, δικαιώματα υπέρ του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και γενικώς τρίτων, είτε αυτά επιβάλλονται κατά την εισαγωγή στην Ελλάδα είτε μεταγενέστερα:

α. Οι συμβάσεις με τις οποίες περιέρχονται στις κατά το άρθρο 2 εταιρίες, είτε κατά κυριότητα είτε κατά κατοχή, κινητά που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης με εξαίρεση τα κάθε είδους μεταφορικά μέσα. Η εισαγωγή των κινητών τα οποία αφορά το εδάφιο αυτό υπάγεται στο Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

β. Οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που καταρτίζουν οι κατά το άρθρο 2 εταιρίες.

γ. Οι συμβάσεις εκχώρησης δικαιωμάτων ή αναδοχής υποχρεώσεων από συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης.

δ. Τα μισθώματα από συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που καταβάλλονται στις κατά το άρθρο 2 εταιρίες και τα παραστατικά είσπραξής τους.

ε. Το τίμημα της πώλησης του πράγματος από την εταιρία χρηματοδοτικής μίσθωσης στο μισθωτή.

2. Τα δικαιώματα των συμβολαιογράφων ενώπιον των οποίων καταρτίζονται οι συμβάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 3 περιορίζονται στα κατώτατα όρια των δικαιωμάτων τους που ισχύουν για τις συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων από τράπεζες επενδύσεων για παραγωγικές επενδύσεις.
3. Σε περίπτωση εγγραφής προσημείωσης ή σύστασης υποθήκης ή ενέχυρου για την εξασφάλιση απαιτήσεων των εταιριών αυτού του νόμου από συμβάσεις της παραγράφου 6, καθώς επίσης και εξάλειψης των βαρών αυτών, εφαρμόζεται η διάταξη του εδαφίου γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του ν. 4171/1961 (ΦΕΚ 93). Η εκχώρηση απαιτήσεων από δάνεια ή πιστώσεις που τους παρέχονται απαλλάσσεται από κάθε τέλος ή άλλη επιβάρυνση.
4. Τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στις εταιρίες αυτού του νόμου για την εκπλήρωση υποχρεώσεων του από συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης θεωρούνται λειτουργικές δαπάνες του και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά του.
5. Η εταιρία χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει δικαίωμα να ενεργεί αποσβέσεις στα μίσθια ίσες με το σύνολο των αποσβέσεων που θα είχε δικαίωμα να ενεργήσει ο μισθωτής, αν είχε προβεί στην αγορά τους.
6. Οι συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων προς εταιρίες αυτού του νόμου από ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες ή πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή από ξένους προμηθευτές, καθώς και οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ των τελευταίων και των εταιριών αυτού του νόμου, τα παρεπόμενα σύμφωνα, η εξόφληση των δανείων ή πιστώσεων και των σχετικών τόκων, προμηθειών και λοιπών επιβαρύνσεων, όπως και η καταβολή των μισθωμάτων απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος ,

εισφορά, κράτηση, δικαίωμα ή γενικότερα επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου, νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και τρίτων, ανεξάρτητα αν οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται στην Ελλάδα ή στο Εξωτερικό.

7. Για τις υποχρεώσεις από δάνεια ή πιστώσεις της παραγράφου 6, καθώς και για τα μισθώματα που οφείλουν σε συνάλλαγμα οι κατά το άρθρο 2 εταιρίες από συμβάσεις με τις οποίες αυτές μίσθωσαν από το εξωτερικό κινητά πράγματα για χρηματοδοτική υπεκμίσθωση στην Ελλάδα, εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4494/1966 (ΦΕΚ 9).
8. Για τον υπολογισμό των καθαρών κερδών των εταιριών αυτού του νόμου επιτρέπεται να ενεργείται για την κάλυψη επισφαλών απαιτήσεων τους έκπτωσης έως 2% του ύψους των μισθωμάτων (ληξιπρόθεσμών ή όχι) από όλες τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης τα οποία δεν είχαν εισπραχθεί στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους. Η έκπτωση αυτή φέρεται σε ειδικό αποθεματικό πρόβλεψης.
9. Οι εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης έχουν δικαίωμα να ενεργούν αφορολόγητες εκπτώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12,13 και 14 του ν. 1262/1982 (ΦΕΚ 70), εφόσον ο μισθωτής θα είχε αυτό το δικαίωμα αν είχε αγοράσει το πράγμα και είχε αποκτήσει κυριότητα.
10. Σε περιπτώσεις επενδύσεων που υπάγονται στο ν. 1262/1982 η δαπάνη για την απόκτηση των κινητών πραγμάτων του άρθρου 1 συνυπολογίζεται στο συνολικό κόστος της κατά το άρθρο 1 του ν.1262/1982 παραγωγικής επένδυσης για να καθοριστεί το ύψος της επιχορήγησης κατά το άρθρο 7 του ίδιου νόμου. Η επιχορήγηση από το Δημόσιο επενδύσεων, των οποίων η δαπάνη καλύπτεται μερικώς με χρηματοδοτική μίσθωση, εκταμιεύεται κατά το άρθρο 5 παρ. 3 του ν.1262/1982, εφόσον έχει εγκατασταθεί μισθωμένος εξοπλισμός αξίας ίσης προς το

ποσό που θα έπρεπε να έχει δαπανηθεί αν ο εξοπλισμός είχε χρηματοδοτηθεί με τραπεζικό δάνειο.

Άρθρο 7

Προεδρικά Διατάγματα

Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια τεχνικού χαρακτήρα αναγκαία για την εφαρμογή του άρθρου 2 παράγραφοι 2 και 7 των άρθρων 4 έως 6 του νόμου αυτού. Με όμοια προεδρικά διατάγματα μπορεί να ρυθμίζεται η υποχρέωση των μισθωτών να εμφανίζουν στις δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις στοιχεία σχετικά προς τις χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Άρθρο 8

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 1986

ΝΟΜΟΣ 1905/1990 (ΦΕΚ Α' 147)

«Για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και άλλες διατάξεις»

Άρθρο 1

1. Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων καταρτίζεται εγγράφως μεταξύ ενός κατά κύριο επάγγελμα προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών και ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο οποίος αναλαμβάνει να παρέχει στον προμηθευτή, για το διάστημα που συμφωνείται, έναντι αμοιβής υπηρεσίες σχετικές με την παρακολούθηση και είσπραξη μιας ή μέρους ή του συνόλου των απαιτήσεων του προμηθευτή, ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων. Περιεχόμενο της πρακτορείας αποτελεί ιδίως η εκχώρηση απαιτήσεων στον πράκτορα με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η εξουσιοδότηση για την είσπραξή τους, η χρηματοδότηση του προμηθευτή με προεξόφληση των απαιτήσεων, η λογιστική ή νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων, η διαχείριση τους, η ολική ή μερική κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου του προμηθευτή.
2. Η σύμβαση πρακτορείας είναι δυνατό να αφορά και σε μη γεννημένες κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης απαιτήσεις, όπως επίσης και στον καθορισμό, με μορφή ειδικού ανοιχτού λογαριασμού, του ύψους του πιστωτικού κινδύνου, που ο πράκτορας αναλαμβάνει κάθε φορά να καλύψει.
3. Αντικείμενο της σύμβασης του άρθρου αυτού μπορεί να είναι και απαιτήσεις, έναντι των πελατών στο εξωτερικό, από εξαγωγική δραστηριότητα, όπως επίσης και απαιτήσεις

οίκων του εξωτερικού έναντι πελατών τους στην Ελλάδα από εισαγωγική δραστηριότητα.

4. Αντικείμενο των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι και οι συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ πρακτόρων επιχειρηματικών απαιτήσεων, για την εκτέλεση των συμβάσεων των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου και την άσκηση εξ αυτών δικαιωμάτων.
5. Η νομική παρακολούθηση ή επιδίωξη είσπραξης των απαιτήσεων, όπως περιγράφονται στο άρθρο αυτό, θα διενεργούνται δικαστικώς ή εξωδίκως σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και του Κώδικα περί Δικηγόρων.

Άρθρο 2

1. Η κατά το προηγούμενο άρθρο πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αναγγέλλεται εγγράφως από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή στον οφειλέτη. Με την αναγγελία πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς οι απαιτήσεις, στις οποίες η πρακτορεία αφορά και τη ταυτότητα του πράκτορα.
2. Αναγγελία θεωρείται και η έγγραφη γνωστοποίηση του οφειλέτη της ύπαρξης της σύμβασης μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή, καθώς και η αναγραφή στα προς εξόφληση παραστατικά της ταυτότητας του πράκτορα.
3. Η αναγγελία του άρθρου αυτού μπορεί, επίσης να γίνει με οποιοδήποτε πρόσφορο, κατά τις συναλλαγές, έγγραφο τρόπο, αρκεί να αποδεικνύεται παρά χρήμα.
4. Ο πράκτορας δεν αποκτά τα συμφωνηθέντα δικαιώματα απέναντι στον οφειλέτη και τους τρίτους πριν από την, κατά την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, αναγγελία. Παροχή του οφειλέτη προς τον πράκτορα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον οφειλέτη έναντι του προμηθευτή.

5. Οι συμβάσεις του άρθρου 1 του νόμου αυτού, κατισχύουν τον τυχόν συμφωνιών μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχωρήτου των μεταξύ τους απαιτήσεων.

Άρθρο 3

1. Ο προμηθευτής ευθύνεται απέναντι στον πράκτορα για την ύπαρξη και το ύψος των απαιτήσεων, που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης του άρθρου 1 του παρόντος νόμου.
2. Ο προμηθευτής έχει την υποχρέωση να θέσει στη διάθεση του πράκτορα τις σχετικές με τις απαιτήσεις, που αποτελούν αντικείμενο της μεταξύ τους σύμβασης, πληροφορίες και τα ηραστατικά, κατά το άρθρο 456 ΑΚ, το αργότερο μέχρι το χρόνο, κατά τον οποίο ο πράκτορας δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματα του από τη σύμβαση.
3. Δεν επιτρέπεται η σύναψη συμβάσεων του άρθρου 1 του παρόντος νόμου με περισσότερους του ενός πράκτορες επιχειρηματικών απαιτήσεων για την ίδια απαίτηση. Η εκ δόλου παράβαση της διάταξης αυτής τιμωρείται με τις περί απάτης διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Ο άδικος χαρακτήρας της πράξης δεν υφίσταται εάν οι, κατά τα παραπάνω, πράκτορες συναίνεσαν στη σύναψη των συμβάσεων αυτών .

Άρθρο 4

1. Η δραστηριότητα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, όπως περιγράφεται στο άρθρο 1 του νόμου αυτού, μπορεί να ασκηθεί μόνο από:
 - α) τράπεζες που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα και
 - β) ανώνυμες εταιρίες, με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας αυτής.

2. Για τη σύσταση των ανωνύμων εταιριών του εδαφίου β' της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου απαιτείται ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Όμοια άδεια απαιτείται και για την μετατροπή υφιστάμενης Εταιρίας σε Ανώνυμη Εταιρεία με αποκλειστικό σκοπό την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, όπως και για την εγκατάσταση και λειτουργία στην Ελλάδα αλλοδαπών Εταιριών του αυτού σκοπού. Με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζονται τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για την παροχή της άδειας της διάταξης αυτής.
3. Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο των ανωνύμων εταιριών του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το ήμισυ του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου που απαιτείται για τη σύσταση ανωνύμων τραπεζικών Εταιριών. Η καταβολή του παραπάνω κεφαλαίου απαιτείται για την χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στην Ελλάδα αλλοδαπών Εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων.
4. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο πρέπει να είναι ολόκληρο καταβεβλημένο σε μετρητά. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κάλυψη μέχρι του ημίσεως του μετοχικού κεφαλαίου με εισφορά σε είδος, εφόσον αυτό θα χρησιμοποιηθεί από την ίδια την εταιρία για την κάλυψη των αναγκών της.
5. Οι μετοχές των ανωνύμων εταιριών του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου είναι ονομαστικές. Η μεταβίβασή τους για οποιαδήποτε νομική αιτία, με εξαίρεση την κληρονομική διαδοχή και την γονική παροχή χωρίς προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος είναι άκυρη, εάν με τη μεταβίβαση ο αποκτών συγκεντρώνει μετοχές που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του

καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Ο έλεγχος των εταιρειών αυτών διεξάγεται από μέλη του Σώματος Ορκωτών Λογιστών.

Άρθρο 5

1. Η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί εποπτεία και έλεγχο στις Εταιρίες του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου 4 και μπορεί να ζητεί από αυτές οποιαδήποτε σχετικά στοιχεία.
2. Με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζονται συντελεστές φερεγγυότητας, ρευστότητας και συγκέντρωσης κινδύνων που είναι υποχρεωτικοί για τις εταιρίες του άρθρου 4 του παρόντος νόμου.
3. Σε περιπτώσεις παράβασης των διατάξεων του νόμου αυτού, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει όλα τα προβλεπόμενα για τις ανώνυμες εταιρίες μέτρα, εφαρμοζομένων αναλόγως και των σχετικών διατάξεων του νόμου για τον έλεγχο και την εποπτεία των τραπεζών.

Άρθρο 6

1. Το αντικείμενο των συμβάσεων του άρθρου 1 του νόμου αυτού, καθώς και των παρεπόμενων αυτών συμφώνων, ασκούμενο από εταιρίες της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου, υπάγεται στις διατάξεις του ν. 1642/1986 για την επιβολή του φόρου της προστιθέμενης αξίας.
2. Ως φορολογητέα αξία για τον υπολογισμό του φόρου της προηγούμενης παραγράφου λαμβάνονται υπόψη τα πάσης φύσεως ακαθάριστα έσοδα των φορέων της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του νόμου αυτού, που προκύπτουν από την δραστηριότητα του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, χωρίς καμία

έκπτωση με εξαίρεση το φόρο του παρόντος άρθρου, τα οποία υπόκεινται στον εκάστοτε σε ισχύ συντελεστής του πίνακα Β' του Παραρτήματος ΙΙ του άρθρου 67 του ν. 1642/1986.

3. Για τον προσδιορισμό του καθαρού εισοδήματος κερδών των φορέων του άρθρου 4 του νόμου αυτού, επιτρέπεται να ενεργείται έκπτωση έως 3% επί του συνόλου των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων του, που προέρχονται από τη δραστηριότητα του άρθρου 1 του νόμου αυτού, για την κάλυψη του κινδύνου από τη δραστηριότητα αυτή. Η έκπτωση αυτή φέρεται σε ειδικό αφορολογητέο αποθεματικό, το ύψος του οποίου δεν μπορεί να υπερβαίνει το ήμισυ του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου των φορέων του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του νόμου αυτού ή το τέταρτο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου φορέων του εδαφίου α' της ίδιας παραγράφου.

Άρθρο 7

1. Λεπτομέρειες της εφαρμογής του παρόντος νόμου ρυθμίζονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Εμπορίου.

Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 1990

ΝΟΜΟΣ 2367 της 29.12.95*

«Νέοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί και άλλες Διατάξεις»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγράφων

Άρθρο 1

Άδεια λειτουργίας – Μετοχικό κεφάλαιο – Έλεγχος – Ρυθμίσεις του καταστατικού

1. Ανώνυμες εταιρίες με κύριο σκοπό την παροχή εγγυήσεων σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα καθώς και σε κατασκευαστικούς και προμηθευτικούς οίκους και νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου υπέρ των μετόχων τους, που ονομάζονται Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων (Ε.Α.Ε.), επιτρέπεται να λειτουργούν μόνο ύστερα από ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, που παρέχεται σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα για τα χρηματοδοτικά ιδρύματα νομοθεσία, οι διατάξεις της οποίας εφαρμόζονται ανάλογα. Επιτρέπεται, επίσης, στις Ε.Α.Ε. η παροχή συναφών προς το κύριο σκοπό τους υπηρεσιών, ιδίως συμβουλευτικού και μελετητικού χαρακτήρα. Για τη χορήγηση της άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμώνται η οργάνωση, τα τεχνικά και οικονομικά μέσα της εταιρίας, καθώς επίσης η αξιοπιστία και η πείρα των προσώπων που τη διοικούν. Με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί να εξειδικεύονται τα ανωτέρω κριτήρια.

* Στο Ν.2367/95 δεν περιλάβαμε τα άρθρα 12-21 (όροι και προϋποθέσεις μεταβιβάσεως μετοχών της " Α.Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ" στους εργαζομένους στην εταιρία - Ρύθμιση θεμάτων αποχωρούντος προσωπικού – Λοιπές διατάξεις) γιατί δεν αφορούν τις Σύγχρονες Μορφές Χρηματοδότησης.

2. Μέτοχοι της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων μπορεί να είναι μόνο μέλη των εμπορικών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών και επαγγελματικών επιμελητηρίων, τα οποία διατηρούν εμπορική ή μεταποιητική επιχείρηση, η οποία δεν απασχολεί άνω των εκατό (100) εργαζομένων. Επιτρέπεται κατά την ίδρυση της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων η συμμετοχή των ως άνω επιμελητηρίων, πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών εταιριών και φορέων του δημόσιου τομέα, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ 65 Α΄) πριν τροποποιηθεί με το άρθρο 51 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ. 101 Α΄).
3. Με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί να οριστούν οι προϋποθέσεις και οι όροι για να επιτραπεί η σύσταση και λειτουργία Εταιριών Αμοιβαίων Εγγυήσεων με σκοπό την παροχή εγγυήσεων και σε επαγγελματίες μετόχους τους.
4. Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων ανέρχεται τουλάχιστον στο ποσό των τριακοσίων εκατομμυρίων (300.000.000) δραχμών ολοσχερώς καταβεβλημένων κατά την ίδρυση. Ειδικά, για τις Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων με έδρα τους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης το μετοχικό κεφάλαιο ανέρχεται τουλάχιστον στο ποσό των πεντακοσίων εκατομμυρίων (500.000.000) δραχμών ολοσχερώς καταβεβλημένο κατά την ίδρυση. Απαγορεύεται η κάλυψη του κεφαλαίου με δημόσια εγγραφή. Για την χορήγηση της άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος απαιτείται η κατάθεση του κεφαλαίου σε οποιαδήποτε τράπεζα και λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα. Το κεφάλαιο αναλαμβάνεται μετά την χορήγηση της σχετικής άδειας. Με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ύψος του ελάχιστου κεφαλαίου των Ε.Α.Ε.

5. Οι μετοχές της εταιρίας είναι ονομαστικές και δεσμευμένες. Η μεταβίβαση τους επιτρέπεται ύστερα από απόφαση του διοικητικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 4/5 των μελών του. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται η μεταβίβαση των μετοχών για τους μετόχους εκείνους, υπέρ των οποίων έχει εγγυηθεί η ανώνυμη εταιρία και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση του ασφαλιζόμενου χρέους. Η μεταβίβαση των μετοχών κατά τους κανόνες κληρονομικής διαδοχής είναι ελεύθερη υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2.
6. Απαγορεύεται η κτήση μετοχών κατά ποσοστό που υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του εκάστοτε καταβεβλημένου κεφαλαίου, εκτός εάν πρόκειται για συμμετοχή, κατά την ίδρυση, πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, επιμελητηρίων, ασφαλιστικών εταιριών και φορέων του δημοσίου τομέα με την έννοια της παραγράφου 2. η διάθεση των μετοχών τις οποίες κατέχουν πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, επιμελητήρια, ασφαλιστικές εταιρίες και φορείς του δημόσιου τομέα πλέον του 5% του αρχικού καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου επιτρέπεται χωρίς απόφαση του διοικητικού συμβουλίου.
7. Το ύψος των πάσης φύσεως διευκολύνσεων της εταιρίας στον ίδιο μέτοχο ή σε εταιρίες συνδεδεμένες, κατά την έννοια του άρθρου 42 ε παρ. 5 του ν. 2190/1920, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει συνολικά το 5% των ίδιων κεφαλαίων της εταιρίας.
8. Οι διατάξεις του άρθρου 23 α του ν. 2190/1920 δεν εφαρμόζονται στις ανώνυμες Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων όσον αφορά τις συμβάσεις εγγυήσεως.
9. Το καταστατικό της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων ορίζει τους όρους, από τους οποίους παρέχονται υπέρ των μετόχων της εταιρίας εγγυήσεις, ιδίως δε το ύψος των προμηθειών που εισπράττει η εταιρία για την εγγύηση, καθώς και την άσκηση δικαιώματος αναγωγής κατά των μετόχων.

Άρθρο 2

Φορολογικές απαλλαγές

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 2 του παρόντος άρθρου, το καταστατικό της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων οι τροποποιήσεις του, οι αυξήσεις κεφαλαίου, οι προμήθειες που εισπράττει η εταιρία, οι συμβάσεις εγγυήσεων και οι χορηγούμενες για αυτές ασφάλειες, καθώς και η μεταβίβαση των μετοχών εν ζωή εξ επαχθούς αιτίας, απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά, δικαίωμα ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και γενικώς τρίτων εξαιρέσει του Φόρου Συγκέντρωσης Κεφαλαίου και του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, με την επιφύλαξη του άρθρου 24 του ν. 2214/1994.
2. Το πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον των καθαρών κερδών δεν διανέμονται στους μετόχους της εταιρίας, αλλά φέρεται σε ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό για την κάλυψη του κινδύνου από την άσκηση της σχετικής δραστηριότητας. Κατά την πρώτη πενταετία λειτουργίας της Εταιρίας Αμοιβαίων Εγγυήσεων το αποθεματικό αυτό μπορεί να ανέρχεται μέχρι και στο 80% των καθαρών κερδών .

Άρθρο 3

Ταμεία Αντεγγύησης

1. Με αποφάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μπορεί να συνιστώνται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία "Ταμείο Αντεγγύησης" (Τ.Α.) με σκοπό την κάλυψη, κατά το ποσοστό που θα οριστεί με την ίδια απόφαση, του εγγυητικού κινδύνου που αναλαμβάνουν οι Εταιρίες Αμοιβαίων

Εγγυήσεων. Με τις αποφάσεις αυτές καθορίζεται ο τρόπος σχηματισμού περιουσίας των νομικών προσώπων, οι όροι οργάνωσης και λειτουργίας τους, καθώς και η σχέση τους με τις Ανώνυμες Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων, για τις οποίες αντεγγυάται. Με αντίστοιχες αποφάσεις μπορεί να συνιστώνται τα Ταμεία Αντεγγύησης και για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς.

2. Τα 70% των διαθεσίμων του Τ.Α. τοποθετούνται υποχρεωτικά και παραμένουν κατατεθειμένα εντόκως σε τράπεζα που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα, αφού ενημερωθεί εγκαίρως η Τράπεζα της Ελλάδος. Το υπόλοιπο των διαθεσίμων του Τ.Α. μπορεί να επενδύεται σε αξίες σταθερού εισοδήματος, όπως ενδεικτικά αναφέρονται οι τίτλοι του Δημοσίου, τα ομόλογα τραπεζών και τα αμοιβαία κεφάλαια σταθερού εισοδήματος και διαχείρισης διαθεσίμων.
3. Τα Τ.Α. λειτουργούν υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος και το διαχειριστικό έλεγχο του Υπουργού Εμπορίου.

Άρθρο 4

Κανονιστικές ρυθμίσεις

1. Με αποφάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας ρυθμίζονται λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου.
2. Με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζονται συντελεστές κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας, τους οποίους πρέπει να τηρούν οι Ε.Α.Ε. Η Τράπεζα της Ελλάδος ελέγχει τη συμμόρφωσή τους προς τις ανωτέρω πράξεις και διαπιστώνει ότι εξακολουθούν να πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις με βάση τους οποίους χορήγησε την άδεια λειτουργία τους. Οι διατάξεις της νομοθεσίας για τα πιστωτικά ιδρύματα που αφορούν

στην επιβολή κυρώσεων προς αυτά και τα υπεύθυνα για τη διοίκησή τους πρόσωπα εφαρμόζονται ανάλογα και στην περίπτωση των Ε.Α.Ε.

ΣΧΟΛΙΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων τόσο στον ελλαδικό χώρο όσο και στην Ευρώπη από την άποψη αριθμού και καινοτομίας. Συγκεκριμένα, στη χώρα μας, λόγω του μεγάλου αριθμού τους και της σημαντικής απασχόλησης εργατικού δυναμικού, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται ως ο πιο σημαντικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης.

Ωστόσο, το ποσοστό θνησιμότητά τους είναι ιδιαίτερα αυξημένο μιας και οι περισσότερες αντιμετωπίζουν αρκετά λειτουργικά προβλήματα, τα κυριότερα από τα οποία είναι: περιορισμένες διέξοδοι χρηματοδότησης, καθολική σχεδόν εξάρτηση από το τραπεζικό σύστημα, χαμηλός βαθμός εξειδίκευσης του προσωπικού, περιορισμένες τεχνολογικές δυνατότητες, έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης. Ιδιαίτερα, το πρόβλημα της ρευστότητας αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο εμπόδιο για την λειτουργία και βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Ο τραπεζικός δανεισμός είναι η πιο διαδεδομένη λύση εξωτερικού δανεισμού για μια επιχείρηση. Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν τα σημαντικότερα χρηματοδοτικά ιδρύματα καθώς κυριαρχούν στο χρηματοδοτικό σύστημα κάθε χώρας και ιδιαίτερα αναπτυσσόμενης και συνιστούν μοναδικό μηχανισμό συγκέντρωσης αποταμιευτικών πόρων και διανομής τους στις ελλειμματικές μονάδες. Όμως, αν και ο ρόλος τους στην οικονομία είναι ιδιαίτερα αυξημένος ωστόσο, δεν είναι τόσο αποτελεσματικός.

Παρόλο, που το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων στη χώρα μας, όπως προειπώθηκε, είναι μικρομεσαίες, έχουν αρκετά

προβλήματα χρηματοδότησης από την στιγμή που αντιμετωπίζονται από τις τράπεζες ως επισφαλείς πελάτες. Δεν διαθέτουν τις εμπράγματα ασφάλειες που απαιτούνται και τα κριτήρια δανειοδότησης είναι απαγορευτικά για αυτές τις επιχειρήσεις.

Αντίθετα, οι εμπορικές τράπεζες προτιμούν να χορηγούν δάνεια σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις γιατί παρουσιάζουν μεγαλύτερη επιφάνεια και περισσότερα πάγια στοιχεία και έτσι περιορίζεται ο πιστωτικός κίνδυνος. Για τους μικρομεσαίους ζητούνται πολλές φορές διπλάσιες ή τριπλάσιες εγγυήσεις για τα δάνεια, κάτι που δεν συμβαίνει με τους μεγάλους επιχειρηματίες.

Τα τελευταία χρόνια αναγνωρίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η σπουδαιότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την οικονομία κάθε κράτους μέλους και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Γι' αυτό αρχίζουν να συντονίζονται προσπάθειες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να δοθούν λύσεις. Ήδη η χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έχει αναδειχθεί σήμερα σε βασική πτυχή της στρατηγικής όλων των ελληνικών τραπεζών για την επέκταση των εργασιών τους στη λιανική τραπεζική.

Όμως, είναι πολλά αυτά που πρέπει να καταπολεμήσει το τραπεζικό σύστημα και πρώτα από όλα την απεξάρτησή του από το κράτος ώστε να φτάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Αυτή η στενότητα στη χορήγηση τραπεζικών πιστώσεων σε ευρώ στον ιδιωτικό τομέα, και κυρίως το υψηλό κόστος των πιστώσεων αυτών, έχουν στρέψει πολλές υγιείς επιχειρήσεις μεσαίου και μεγάλου μεγέθους σε αναζήτηση κεφαλαίων από άλλες εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης όπως είναι το Leasing και το Factoring που κερδίζουν συνεχώς έδαφος στην Ελλάδα.

ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Αγριαντώνη Χρ. – Μπούρνοβα Ε. – Παπαθανασόπουλος Κ. – Προγουλάκης Γ. – Ρηγίνος Μ. – Χαρλαύτη Τζ. – Χατζηιωσήφ Χρ. «Εισαγωγή στην Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} - 20^{ος} Αιώνας)» εκδόσεις τυπωθήτω Γιώργος Δαρδάνος Αθήνα 1999 (Πανεπιστημιακό Εγχειρίδιο).
2. Αλεξάκης Π. – Πετράκης Π. «Εμπορικές αναπτυξιακές τράπεζες» εκδόσεις Παπαζήση.
3. Δεμίρη Κλ. Χαραλάμπου « Χρηματοδοτήσεις (Θεωρία και Πράξη)» Ένωση Ελληνικών Τραπεζών Αθήνα 1993.
4. Διαλέξεις – Συζητήσεις «Εκθέσεις 8 για το Πρόγραμμα 1988-1992/ Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)» Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών Αθήνα 1989.
5. Διαλέξεις – Συζητήσεις «Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας» Εκτυπωτική Μονάδα Υπουργείου Οικονομικών Αθήνα 1984.
6. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2003.
7. Καζάκος Πάνος «Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά» εκδόσεις Πατάκη (τρίτη έκδοση).
8. Κανελλόπουλος Κ. Χαράλαμπος «Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα» Αθήνα 1987.
9. Κιόχος Π. Α. – Παπανικολάου Γ. Δ. «Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες» έκδοση Ελληνικά Γράμματα.
10. Κορρές Μ. Γεώργιος – Χιόνης Π. Διονύσιος «Ελληνική Οικονομία» εκδόσεις ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ. Αθήνα 2003
11. Κυριαζόπουλος Γ. Παν. «Σύγχρονες Μορφές Διοίκησης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1998

12. Λαζαρίδη Τ. Γιάννη «Σύγχρονες μορφές χρηματοδότησης» έκδοση Πανεπιστημίου Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών Θεσσαλονίκη 1996.
13. Λώλου Σαρ. Λεωνίδου «Το Τραπεζικόν Σύστημα (ιστορία - εξέλιξις- διαρθρωσις)» Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Αθήνα 1965.
14. Μαργαρίτης Γεώργιος - Αζέλης Αγαθοκλής - Ανδριώτης Νικόλαος - Δετοράκης Θεοχάρης «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας» Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων Αθήνα (Γ' Τάξη Ενιαίου Λυκείου /Θεωρητική Κατεύθυνση).
15. Παπαηλίας Θεόδωρος «Ελληνική Οικονομία 1948-1995/ Μύθοι και Πραγματικότητα» Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Αθήνα 1996.
16. Σίσκος Ι. - Ζοπουνίδης Κ. - Παπής Κ. «Μάνατζμεντ Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης Ηράκλειο 1996.
17. Σκουλάτου Β. - Δημοκοπούλου Ν. - Κόνδη Σ. «Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη» Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων Αθήνα (Γ' Τάξη Ενιαίου Λυκείου/ τεύχος Β).
18. Τόλιος Γιάννης «Συγκέντρωση Κεφαλαίου Τραπεζικοί και Ασφαλιστικοί Όμιλοι στην Ελληνική Κοινωνία» εκδόσεις ΑΝΤ.ΣΑΚΟΥΛΑ.

ΑΡΘΡΑ:

1. Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιφερειακής Ανάπτυξης «Μικρομεσαίες επιχειρήσεις/ Ο πυλώνας της οικονομίας» περιοδικό "Επιστημονικό Μάρκετινγκ" Ιανουάριος 2004.
2. Σακελλάριος Νίκος «Πόλεμος για τα μερίδια αγοράς στο Leasing» περιοδικό "Κεφάλαιο" τεύχος Νο 174 Μάιος 2004.

3. Σακελλάριος Νίκος «Ταχύτατοι οι ρυθμοί ανάπτυξης» περιοδικό "Κεφάλαιο" τεύχος Νο 150 Μάρτιος 2002.
4. Σακελλάριος Νίκος «Factoring: η ασφάλεια των κακοπληρωτών» περιοδικό "Κεφάλαιο" Νο 150 Μάρτιος 2002.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

1. www.alpha.gr
2. www.emporiki.gr
3. www.eommex.gr
4. www.ethniki.gr
5. www.eurobank.gr
6. www.europa.eu
7. www.icap.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074669